

Hëna e Re

Revistë kulturore informative islame

MANASTIRI i grafitëve antiislame

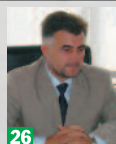
ISRAJA DHE
MIRAXHI

15

SHTETI ËSHTË I
SHURDHËR DHE
NUK NA NDIHMON

24

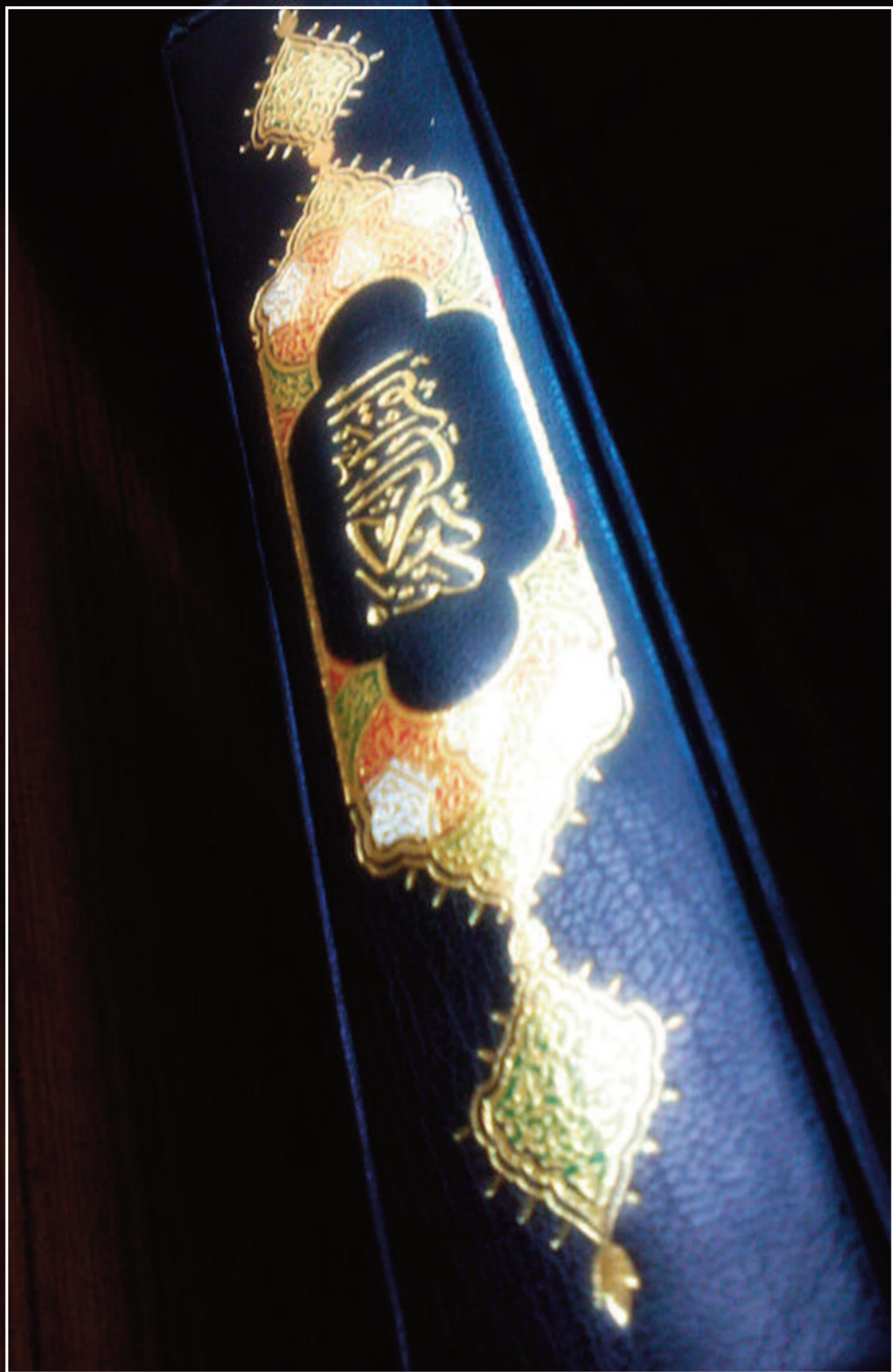
PUNOJMË
SIPAS STANDARDEVE
BASHKËKOHORE

26

PRANIA
ME ZOTIN

34

AMANET Vakëfin!

Ky është mesazhi i Peticionit të organizuar nga Bashkësia Fetare Islame e Republikës së Maqedonisë, të cilin ditë më parë pjesëtarët e besimit islam të vendit tonë, pavarësisht përkatësisë së tyre etnike, ua drejtuan partive politike me bazë islame, që ato, nga pozita që kanë, krahas votës elektorale, ta shfrytëzojnë fuqinë e tyre politike për të kontribuar në denacionalizimin e Vakëfit.

Me keqardhje konstatojmë se vitet e fundit po vërehet një diskriminim i pashembullt, të cilin në mënyrë perfide e ushtron shteti ndaj bashkësive fetare, respektivisht diskriminim që po bëhet në baza fetare ndaj qytetarëve të këtij vendi. Padrejtësitë e këtilla shihen qartë në çështjen e kthimit të pronës, e cila edhe pas një dekade nga nxjerrja e Ligjit për denacionalizim, nuk i kthehet pronarit të saj. Duke marrë parasysh se në këtë drejtim nga ana e BFI-së dhe organeve të saj janë marrë të gjitha hapat e duhur administrativë sipas ligjit, por, përsëri, e njëjta nuk kthehet si pasojë e politikës destruktive që bën pala tjetër, gjë e cila kërkon kyçjen e serioze të subjekteve politike të cilat elektorat të tyre kanë pjesëtarët e Islamit në zgjidhjen e çështjes së kthimit të pronave të Vakëfit.

Andaj, me plot të drejtë kësaj radhe me anë të Peticionit besimtarët e fesë islame kërkojnë nga përfaqësuesit e tyre politik që të ndërmarrin veprime konkrete për ta ruajtur amanetin e quajtur “Vakëf”, të lënë nga të parët tanë, që i njëjti të përdoret për zhvillimin e jetës fetare. Kjo, nga shkaku se një gjë e tillë nuk ndodh me pronat e bashkësive të tjera fetare, përkundrazi, atyre iu jepet edhe ajo që nuk iu takon. Ndërkaq, BFI-së nuk i jepet në pronësi - merreni me mend - xhamia, e cila nga ana e shtetit përdoret për galeri! Pra, është fjala për Jeni-Xhaminë e Manastirit. Shteti nuk lejon që të rindërtohet Xhamia e Prilepit, të cilën të pandërgjegjshmit e shfrytëzojnë për të kryer nevojat fiziologjike, e po ashtu nuk lejojnë rindërtimin e Burmalit-Xhamisë në Shkup etj. Ajo që është edhe më tragjike, objekti i xhamisë “Husamedin Pasha” në Shtip dhe trualli mbi të cilën është ndërtuar kjo xhami i jepen në pronësi Eparkisë Ortodokse të Bregallnicës. A nuk është kjo diskriminim dhe padrejtësi, të cilin në asnjë vend tjetër nuk mund ta gjejmë?!

Fundja, si mund që dikush që përfaqëson muslimanët në instanca të ndryshme të shtetit të rrijë gojëheshtur ndaj këtyre padrejtësive që po i bën shteti ndaj muslimanëve? Pikërisht kjo ka nxjerrur peticionistët që t’u drejtohen me anë të nënshkrimit të tyre për të marrë masa që të ndalohet diskriminimi mbi baza fetare. Të shpresojmë se peticioni si një formë demokratike do të japë rezultatin e duhur.

Q.Osmani

Hëna e Re

REVISTË MUJORE
INFORMATIVE
KULTURORE ISLAME

Botues:
Rijaseti i BFI në RM

Kryeredaktor:
Abaz Islami

Redaksia:

Skender Buzaku
Abas Jahja
Ibrahim Idrizi
Qufli Osmani
Shaban Sulejmani
Ismet Osmani
Driton Dikena
Agron Vojnika

Bashkëpunëtorë:
Valbona Zunçe
Bekim Alimi
Lulzim Musaj

Redaktimi gjuhësor:
Nazif Zejnullahu

Redaktor teknik:
Halil Berisha

Telefonat e Redaksisë:
02 3117 410; 02 3117 412

www.bim.org.mk
e-mail: bim@bim.org.mk
www.henaere.bim.org.mk
e-mail: hena@bim.org.mk

Dorëshkrimet dhe
fotografitë nuk kthehen

Përmbajtja

**VLERAT MORALE,
BURIM FRYMËZIMI**

16

**METODA E ISLAMIT
NË NDËRTIMIN E
NJERIUT (II)**

31

**DHËNIA E ZEQATIT
E PASTRON DHE E
SHTON PASURINË**

47

**TEKNIKAT
MËSIMORE TË
REJA,
BASHKËKOHORE**

51

**PËRKRAHJA
PSIKOSOCIALE E
INDIVIDËVE QË
NUK TESTOHEN,
POR QË JETOJNË
ME "HIV"**

54

- 6 BFI DEL FITIMTARË,
VËRTETON DHUNËN E IMAMIT
TË RREJSHËM XHEVAT HOT**
- 7 SOT, PËR JU PLOTËSOVA FENË**
- 8 EMËR, TRADITË DHE GJURMË**
- 10 INSTITUCION I LARTË SHKENCOR ME
STANDARDE BASHKËKOHORE**
- 12 MANASTIRI I GRAFITEVE ANTIISLAME**
- 15 ISRAJA DHE MIRAXHI**
- 21 MIRAXHI, PISHTAR DHE DRITË E PËR-
JETSHME**
- 23 SHTETI ËSHTË I SHURDHËR DHE NUK NA
NDIHMON**
- 26 PUNOJMË SIPAS STANDARDEVE
BASHKËKOHORE**
- 28 NJË FALTORE NORDIKE PËR TË GJITHË
MUSLIMANËT**
- 34 PRANIA ME ZOTIN**
- 43 O DJALOSH**
- 58 TODAY, RELIGION FOR YOU COMPLETED**
- 59 NAME, TRADITION AND TRACE**
- 62 INSTITUTION WITH HIGH SCIENTIFIC
STANDARD OF CONTEMPORARY**

BFI del fitimtarë, vërteton dhunën e imamit të rrejtshëm Xhevat Hot

Ka dalë edhe një herë fitimtarë Bashkësia Fetare Islame në gjykatat e vendit kundër imamit boshnjak në xhaminë e re Hatunxhik në Shkup, Xhevat Hot, i cili në mënyrë të dhunshme u imponua në xhami.

Në aktvendimin e Gjykatës Themelore 1, të sjell që nga prilli i këtij viti dhe e cila tani më është bërë e plotfuqishme thuhet se “Xhavet Hot, për çdo ditë në xhaminë e Hatunxhikut është prezantuar në mënyrë të rrejtshme si shërbyes fetarë-imam, dhe kryen shërbime fetare edhe pse nuk është i punësuar në bashkësinë islame dhe në mënyrë të rrejtshme mban uniformën e imamit”.

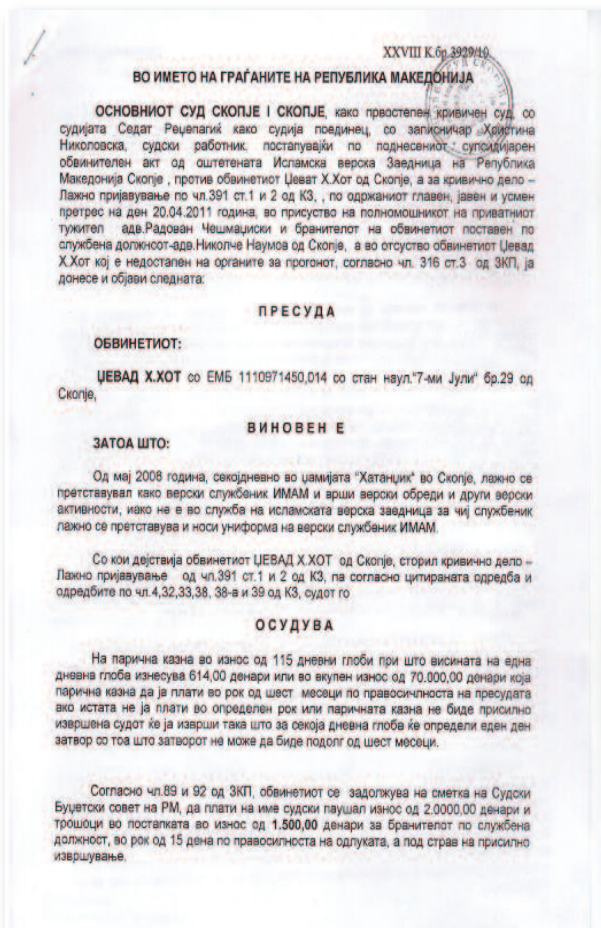
Kjo situatë sipas gjykatës Sedat Rexhepagiq, bie në kundërshtim me Ligjin për kishën, bashkësitë fetare dhe grupet tjera religjioze.

Bashkësia Fetare Islame disa herë e ka ngritur zërin kundër veprave të Xhevat Hot, që siç thonë veprim që bien ndesh “Me Kuranin Famëllartë dhe traditën e veprimit të gjeneratës së parë të Islamit dhe ka për qëllim që ti përçajë besimtarët mysliman, duke futur urrejtje mes tyre për përfitime politike”.

Hot edhe përkundër asaj që nga viti 2003 ka dekret për imam, i njëjti i është anuluar që nga viti 20.05.2007 për shkak të veprimeve të tij që kanë prish imazhin e një imami.

Nga BFI-ja thonë se “Rasti i xhamisë së Hatunxhikut është një spekulim i pastër se gjoja nuk lejohet që të ekzistojë një xhami e vetme për komunitetin boshnjak në Shkup dhe si rezultat i kësaj duan të imponojnë Xhevat Hot si hatib dhe vaiz në xhaminë Hatunxhik. Ky emër është i njohur mirë për BIM dhe opinionin që nga viti 2003. Atëbotë në emër të një lëvizje radikale e njohur si Vehabizëm, nën kërcënimin e armëve e detyruan kryetarin e atëhershëm Arif Emini që të nënshkruaj disa vendime pune, ndër të cilat edhe të Xhevat Hot për të qenë hatib dhe vaiz i xhamisë Hatunxhik, edhe pse në atë kohë kjo xhami ishte gërmadhë dhe jofunksionale”.

Për dhunën e përdorur në xhami edhe Gjykata konfirmon në bazë të disa vërejtjeve dhe sugjerimeve që kanë adresë Stacionin policorë Bit Pazar por të

adresuara deri tek imami i rrejtshëm, por të njëjtat si duket nuk kanë çuar peshë veprimin e më tejshëm të shërbimit me dhunë në xhami të Hatunxhikut nga Xhevat Hot.

Për këtë arsye, gjykata ka sjell aktvendim në favor të BFI-së duke i shqiptuar dënim material Hot në bazë të nenit 391 nga Kodi penal për kryerje të veprës penale “Prezentim të rrejtshëm”.

Tani Hot duhet të paguaj 115 mëditje në formë të dënimit me një vlerë prej 70.000,00 denarë për shkak të veprës së tij penale.

Sot, për ju plotësova fenë

Shkup, 22 qershor - Sot në lokalet e SHMI "Medreseja Isa Beu" në Shkup, me rastin e përfundimit të vitit shkollor akademik 2010/2011, u organizua manifestimi qendror në shenjë të ndarjes së diplomave të maturantëve të Medresesë Isa Beu dhe paraleleve të shtrira në disa qytete. Ky manifestim u hap me leximin e disa vargjeve të Kur'anit nga nxënës të Medresesë, ndërsa prof. Lutfi Nexhipi e udhëhoqi programin. Në këtë manifestim ishin të pranishëm Reis-ul-Ulemaja, H. Sulejman ef. Rexhepi, Sekretari i përgjithshëm i BFI-së, h. Afrim ef. Tahiri, drejtori i Medresesë Isa Beu, prof. Ibrahim Idrizi, myftilerë të myftinive të BFI-së, dekan i Fakultetit të Shkencave Islame në Shkup, mr. Fahrudin Ebibi, profesorë, prindër dhe nxënës. Fjalë përshëndetëse në këtë manifestim kishte drejtori i SHMI "Medreseja Isa Beu" Shkup, prof. Ibrahim Idrizi, i cili falënderoi Reis-ul-Ulemanë H. Sulejman ef. Rexhepi, myftilerët e myftinive të BFI-së, dekanin e FSHI-së, profesorët, prindërit e nxënësve, mediat etj. Mes tjerash ai theksoi: "Dalëgandalë, kohë pas kohe po vëmë nga një gur në kalanë e diturisë. SHMI 'Medreseja Isa Beu' Shkup është vatër e dijes, arsimit, perspektivës, andaj me kuadrot tona po jetësojmë Islamin burimor dhe të njëjtin po e përcjellim gjeneratë pas gjenerate. Ai shprehu mirënjohje për suksesin e arritur të medresantëve të shkollës Qendër dhe të të gjitha paraleleve të shtrira në vend. Ai përkujtoi se sentenca e parë e shpallur është "IKRE"- lexo, mëso, studio, ndërsa e fundit është: "Sot, për ju plotësova fenë". Në fund

falënderoi Reis-ul-Ulemanë për kontributin e dhënë në mbarëvajtjen dhe funksionimin e kësaj vatre të edukimit dhe arsimit, si dhe për përkrahjen e kultivimit të vlerave islame në Maqedoni.

Reis-ul-Ulemaja në fjalën e tij të rastit përshëndeti drejtorin e Medresesë Isa Beu në Shkup, myftilerët e myftinive të BFI-së, dekanin e FSHI-së, profesorët, koordinatorët, prindërit e nxënësve, mediat etj. Mes tjerash theksoi: "Tani jemi para një akti shumë me peshë për historinë tone, ngase diplomon gjenerata e re e kësaj medreseje. Historia që ne gjithnjë frymëzohemi është ajo e Muhamedit (a. s.), e cila nuk ka përfunduar, por që vazhdon të jetë aktuale. Andaj e gjithë kjo që tani po e hasim në shoqërinë muslimane nuk është problem teorik, por praktik; ne nuk jemi të pozicionuar atje ku na paraparë Allahu fuqiplotë. Kjo është pasojë e injorancës, e cila ka filluar kahmoti t'iu rikthehet muslimanëve, e cila është rezultat që ne

sot nuk paraqesim forcë ekonomike, politike, ushtarake etj. Arsyeja e kësaj ngecjeje në të gjitha poret e jetës është se ne jemi larguar nga fundamentet islame. Të dashur maturantë, kjo do të thotë se ju fitoni tani dëshminë se jeni të pjekur ta trasoni rrugën e fuqishme dhe të pastër islame, kështu që duhet të vazhdoni arsimin në të gjitha instancat - tani kemi Fakultetin e Shkencave Islame në Shkup, i cili është pa konkurrencë në Evropë. Xhemaludin Afganiu kishte thënë: 'Nuk mund të ekzistojë një shoqëri apo komb, nëse nuk ka moral; nuk mund të ketë moral nëse nuk ka fe; dhe, nuk ka fe nëse atë nuk e kupton''. H. Sulejman ef. Rexhepi iu dëshiroi suksese të diplomuarve në studime, duke lutur Allahun fuqiplotë që të kenë shëndet dhe perspektivë të ndritur.

Në fund, Reis-ul-Ulemaja u shpërndau diplomat të gjithë nxënësve të Medresesë Isa Beu dhe paraleleve të saj, si dhe bëri shpalljen e nxënësit të gjeneratës.

Emër, traditë dhe gjurmë

Shkolla e mesme islame "Medreseja Isa Beu" është shkollë e orientuar profesionale dhe bën pjesë në rangun e shkollave të mesme.

Medreseja qendrore është e locuar në fshatin Kondovë, fshat në pjesën perendimore të Shkupit.

"Medreseja Isa Beu" vazhdon traditën e medresesë së dikurshme me të njëjtin emër, e themeluar në shekullin XV, me ardhjen e osmanlive në këto troje. Ajo mban emrin e themeluesit të saj, Isa Beut, i cili ka qenë i biri i Is-hak Beut, serhat-muhafizit ose mbrojtësit të njohur të Shkupit. Kjo medrese në të kaluarën ka prezentuar institucionin më të lartë arsimor dhe njihet si shkollë më me famë në Rumeli. Nga Vakëf-nameja e Isa Beut kuptojmë se ai përveç Medresesë ka themeluar Bibliotekën dhe Xhaminë që mbajnë edhe sot e kësaj dite emrin e tij. Xhamia e Isa Beut është ndërtuar në vitin 1475 dhe është njëra nga xhamitë më të bukura të Shkupit.

Medreseja që nga themelimi e deri

më sot ka pushuar së punuari disa herë, për shkak se godina e Medresesë është shkatërruar nga luftërat dhe fatkeqësitë e tjera. Për her të parë ka pushuar më 1689, kur gjenerali austriak Pikolomini me ushtrinë e tij e dogji Shkupin. Gërmadhat e mureve të godinës së saj, pas këtij shkatërrimi, u ruajtën deri në fillim të Luftës së Dytë Botërore.

Me tërheqjen e osmanlive nga trojet tona, Medreseja e Isa Beut, me iniciativën e prijësve fetarë dhe intelektualëve të atëhershëm më 1932 u rindërtua, kështu që në vitin 1936 u krijuan kushte për të filluar me punë të rregullt. Njëkohësisht, u reformua edhe programi i saj dhe ajo fitoi statusin e shkollës së mesme. Pas Luftës së Dytë Botërore, ajo sërish pushoi një kohë të gjatë, deri në vitin 1979, kur Bashkësia Fetare Islame solli vendimin për rindërtimin e saj. Pas shumë peripecish, objekti i ri u rindërtua në fshatin Kondovë të qytetit të Shkupit dhe në vitin shkollor 1984/85 filloi procesi edukativo-

arsimor.

Medreseja me ndërtesat përreth përfshin një sipërfaqe prej 7000 m².

Kompleksi i Medresesë bazë është i ndarë në: Objekti i shkollës, Konvikti dhe Restoranti.

Dy godinat e fundit janë të ndara nga objekti i shkollës, por që të gjitha janë në një rrethojë.

Objekti i shkollës është dykatësh. Kati i parë është i pajisur me 4 klasë, mesxhidin për faljen e pesë kohëve të namazit në mënyrë të organizuar, kafiterinë, skriptarinë dhe 5 zyra administrative.

Kati i dytë është i pajisur me 4 klasë për mësim, sallën e profesorëve, bibliotekën me afër 5.800 tituj në shumë gjuhë, sallën e aktiviteteve, kabinetin e gjuhëve dhe të kiraetit, kabinetin e informatikës dhe të biologjisë, të mobiluar me mjete të duhura, dhe një zyrë pune për shoqatën e nxënësve të Medresesë.

Konvikti është objekt i ndarë nga shkolla dhe është trekatësh, ndërsa

në vitin 2010/11 në objektin e konviktit intervenim më serioz është bërë në ngritjen edhe të një kati, respektivisht katit të katërt, në të cilin është instaluar xhamia dhe disa mësojtore për nxënësit. Konvikti ka 50 dhoma me kapacitet për 270 nxënës. Krahës dhomave të fjetjes, ekzistojnë edhe paradhomat, ku nxënësit mbajnë rrobat e tyre personale. Gjithashtu, në konvikt është edhe strehimorja e pajisur me filtër për ajrosje dhe me dalje të veçantë, e cila brenda posedon shtretër dhe karrige, që shërbejnë për raste të jashtëzakonshme.

Po ashtu në të është e instaluar edhe ambulanca, e cila në vete posedon tri dhoma, përfshi këtu edhe dhomën e kontrollimit mjekësor, që ka kapacitet për stacionim të dhjetë të sëmurëve.

Në vitin 2006/07, me investimin e shoqatës joqeveritare turke "TIKA" është bërë rregullimi i konviktit të Medresesë, në kuptimin e ndërrimit të dyerve, dritareve, vitrinave, lyerjen e brendshme të objektit etj. Gjithashtu, është bërë intervenim edhe në pjesën e jashtme të shkollës, ku është intervenuar në ndërrimin e kulmit, vënien e pllakave të mermerta në korridoret e shkollës etj.

Në vitin shkollor 2007/08 me ndihmën e ministrive të Kulturës dhe të Ekologjisë dhe të Komunës së Sarajit është bërë edhe rregullimi i jashtëm i Medresesë, respektivisht i parkut të Medresesë dhe i shtigjeve të saj.

Në objektin e konviktit intervenim më serioz është bërë në vitin 2010/11, kur është ndërtuar edhe një kat, respektivisht kati i katërt. Po ashtu, është bërë edhe ndërrimi i inventarit të konviktit. Po ashtu, është bërë edhe intervenim në restorant, ku janë ndërruar pllakat e tërësishme të restorantit dhe tavolinat, bashkë me karriget.

Nisur nga fakti se interesimi i muslimanëve në RM për t'u shkolluar dhe edukuar në Medresenë e Isa Beut ishte mjaft i madh, kurse mundësitë dhe kapaciteti i infrastrukturës së Medresesë bazë nuk mund që t'i

përballonte të gjitha kërkesat, atëherë Bashkësia Fetare Islame e RM ndërmori hapa konkretë për zgjerimin e rrjetit edukativo-arsimor të Medresesë Isa Beu edhe nëpër qytetet tjera të RM, ku ndihej nevoja permanente për hapjen e paraleleve të shtrira të Medresesë Isa Beu. Për implementimin praktik të kësaj platforme Bashkësia Fetare Islame e RM në territorin e R. Maqedonisë arriti të hapë këto paralele të shtrira:

Medreseja Qendër 1984/85. Në Medresenë Isa Beu-qendër mësimi zhvillohet vetëm me nxënësit e gjinisë mashkullore. Në vitin shkollor 2010/11 mësimin e kanë ndjekur 163 nxënës nga të gjitha trojet e Maqedonisë, të shpërndarë në katër vite, në tetë paralele. Planprogrami mësimor realizohet përmes 27 profesorëve, përfshi këtu edhe drejtorin, zv. drejtorin, sekretarin dhe bibliotekarin. Në vitin shkollor 2010/11 Medreseja nxjerr edhe gjeneratën e 24 prej 32 nxënësve.

Paralelja e vajzave në Tetovë 2004/05. Paralelja e shtrirë e vajzave në Tetovë, e cila me punë filloi në vitin shkollor 2004/05, arriti që me sukses të nxjerrë edhe gjeneratën e parë në vitin shkollor 2007/08. Kjo paralele në këtë vit, respektivisht në vitin shkollor 2010/11, ka nxjerrë edhe gjeneratën e katërt, kurse në këtë vit shkollor në këtë paralele e ndjekin mësimin 166 nxënës të shpërndara në 4 vite në 8 paralele. Në paralelen e shtrirë të vajzave në Tetovë planprogrami mësimor realizohet përmes 24 profesorëve, duke llogaritur këtu edhe koordinatorin dhe administratorin e paraleles.

Paralelja e djemve në Shtip - 2005/06. Duke marrë parasysh faktin se në të kaluarën pak më të largët në Maqedoninë lindore Shtipi ishte një qendër e mirë islame, me kalimin e kohës sikur tentativat ishin që nga Maqedonia lindore të zhdukeshin

gjurmët islame. Pikërisht në kohën kur dikush mendoi të zhdukte gjurmët e Islamit nga Maqedonia lindore, Bashkësia Fetare Islame me potencialin e saj kadrovik dhe profesional arriti që në Shtip të themelojë një qendër të arsimit të mesëm islam, respektivisht të hapë Paralelen e shtrirë të Medresesë Isa Beu. Kjo paralele, e cila filloi me punë në vitin shkollor 2005/06, këtë vit shkollor, respektivisht në vitin shkollor 2010/11, ka nxjerrë gjeneratën e tretë të nxënësve me 16 nxënës. Numri i nxënësve që kanë vijuar mësimin në këtë paralele në vitin shkollor 2010/11 është 52 nxënës, të shpërndarë në katër vite dhe në katër paralele. Implementimi i planprogramit mësimor në këtë paralele bëhet përmes 13 profesorëve, duke llogaritur edhe koordinatorin dhe administratorin e paraleles.

PARALELJA E VAJZAVE NË SHKUP - 2006/07

Kjo paralele këtë vit, pra vitin shkollor 2010/11, ka nxjerrë edhe gjeneratën e dytë të nxënësve me 24 nxënës. Në këtë paralele në vitin shkollor mësimin e kanë ndjekur gjithsej 149 nxënës, të shpërndara në katër vite, në 6 paralele. Implementimi i planprogramit mësimor është realizuar përmes 17 profesorëve, përfshi këtu edhe koordinatorin dhe administratorin e paraleles.

PARALELJA E VAJZAVE NË GOSTIVAR - 2008/09

Në paralelen e Gostivarit tani mësimin e ndjek gjenerate e tretë, gjithsej 82 nxënës. Procesi edukativo-arsimor në këtë paralele realizohet përmes 17 profesorëve, përfshi koordinatorin dhe administratorin e kësaj paralele.

2010/2011	Qendër	Tetovë	Shtip	Shkup	Gostivar	Gjithsej
Numri i nxënësve	163	166	52	149	82	612
Maturantë	32	38	16	24	/	110
Numri i profesorëve	27	24	13	17	17	98

Në Medresenë Isa Beu në Shkup, prej fillimit të punës së procesit edukativo arsimor, prej vitit 1984 e deri në vitin shkollor 2010/2011, janë regjistruar gjithsej 3583 nxënës, të rregullt dhe me korrespondencë, ndërsa kanë diplomuar 1584 nxënës. Nga numri i këtyre nxënësve një numër i konsideruar është i gjinisë femërore, që arrin në 496 nxënës të diplomuara. (Tabela më lart)

Në kuadër të Medresesë Isa Beu, në të gjitha paralelet e saj, funksionon edhe aktivi-Shoqata e nxënësve të Medresesë. Nga aktivitetet më të bujshme dhe më kapitale të Shoqatës së nxënësve është fjala e shkruar e tyre, e cila paraqitet në opinion përmes revistës së nxënësve e cila quhet "Ikre". Kjo revistë botohet 2 herë në vit, kurse udhëhiqet kryesisht nga nxënësit, ku paraqesin aftësitë e tyre përmes fjalës së shkruar.

Shoqata e nxënësve, duke shënuar data të rëndësishme gjatë vitit shkollor, qoftë nga karakteri fetar apo kombëtar, organizon edhe aktivitete të tjera si: tryeza, tribuna, kuize të diturisë, takime letrare, turne sporti etj.

Gjatë shkollimit katërvjeçar nxënësit e Medresesë Isa Beu mësojnë gjithsej 29 lëndë.

Që nga fillimi, në Medrese punojnë mësimdhënës me përgatitje përkatëse profesionale. Sot planprogramin mësimor e realizojnë 98 profesorë në marrëdhënie të rregullt pune.

Edhe përkundër ndërprerjes së punës, gjatë historisë së saj Medreseja Isa Beu ka luajtur një rol të rëndësishëm në ngritjen e nivelit edukativo-arsimor e fetar të muslimanëve në këto troje, duke dhënë kontribut të çmueshëm për përgatitjen e kuadrove të ndryshme, të cilët profesionalisht angazhohen në prezantimin dhe kultivimin e këtyre vlerave.

FAKULTETI I SHKENCAVE ISLAME- SHKUP

Institucion i lartë shkencor me standarde bashkëkohore

Fakulteti i Shkencave Islame ishte nevojë e kahmotshme e muslimanëve të këtyre trojeve. Për një fakultet të tillë Bashkësia Fetare Islame angazhohej vazhdimisht. Kështu që shkollimin e lartë të besimtarëve të vet e ka paraparë edhe me Kushtetutë. Ajo e kuptoi imperativin e kohës dhe menjëherë ndërmori iniciativën për ndërtimin e Fakultetit të Shkencave Islame, që kryesisht do të shërbejë për përgatitjen e kuadrove të saj dhe për ngritjen e vetëdijes dhe ndërgjegjes së pastër islame të pjesëtarëve të vet. Në të vërtetë, nevoja për një fakultet të këtillë u paraqit menjëherë pas diplomimit të gjeneratës së parë të medresantëve të shkollës së mesme islame "Medreseja Isa Beu", te të cilët ekzistonte dëshirë e madhe për t'i vazhduar studimet.

Kërkesa e parë, më 1990, për marrjen e lejes përkatëse për hapjen e Fakultetit të Shkencave Islame u përcoll me peripeci të ndryshme. Pas një angazhimi të mundimshëm shumëvjeçar të personave kompetentë të Bashkësisë Fetare Islame, leja për hapjen e Fakultetit të Shkencave Islame u mor në janar të vitit 1995, kur edhe në mënyrë solemne, më 27.02.1995, në fshatin Kondovë u vendos gurthemeli i këtij institucioni të lartë shkollor.

Bashkësia Fetare Islame realizimin e këtij projekti e nisi në kohë të vështira për muslimanët e Maqedonisë. Duke marrë parasysh rrethanat ekonomike e politike në vend, ishte e pamundshme të mendohet për realizimin e këtij projekti kolosal në afatin e caktuar. Mirëpo, Bashkësia Fetare Islame të gjitha aktivitetet i përqendroi në ndërtimin e godinës ku do të zhvillohet procesi mësimor. Pas finalizimit të punëve rreth këtij objekti,

viti i parë akademik do të fillojë me punë më 22.12.1997, ndërsa dekan i parë i FSHI-së ishte Reis-ul-Ulemaja, h. Sulejman ef. Rexhepi.

FSHI si institucion i vetëm i lartë islam në këtë vend aktivitetin edukativo-arsimor e realizon në kuadër të BFI-së së RM-së, me qëllim të plotësimit të kërkesave dhe nevojave të popullatës vendore dhe më gjerë.

Projekti i përgjithshëm i FSHI-së përfshin një kompleks të gjerë, që përbëhet prej disa objektesh me sipërfaqe prej 24.500 m².

Ky institucion i lartë shkencor përmbush të gjitha standardet bashkëkohore dhe është i të njëjtit rang me institucionet tjera shkencore-edukative në Maqedoni e më gjerë. Kompleksi i FSHI-së përbëhet prej këtyre objekteve: Ndërtesa ku zhvillohet procesi mësimor, ndërtesa ku janë të përqendruara 12 kabinetet e profesorëve dhe asistentëve të tyre, zyrat dhe kabinetet e administratorëve, laborator i kompjuterik, amfiteatri, biblioteka dhe kuzhina me restorant. Për realizimin e programit mësimor janë të angazhuar 15 profesorë dhe 10 administratorë.

Në këtë kompleks janë të paraqara edhe konvikti për studentët, sallat sportive, si dhe ndërtimi i objekteve të tjera më të vogla, të cilat do të shërbejnë për nevojat e ndryshme të studentëve dhe të të punësuarve në FSHI.

Prej vitit akademik 2007/2008, FSHI zyrtarisht pranohet si institucion i arsimit të lartë në Maqedoni, njëkohësisht bëhet anëtar i Konfer-

encës interuniversitare të universiteteve private e publike në RM. Sa i përket Kartës së Bolonjës, FSHI hyn në një fazë të re të zhvillimit, përkatësisht në fazën e zbatimit dhe të konceptimit të modelit të Bolonjës sipas skemës 4+1+3 (Bachelor+Master+PhD).

Studimet në FSHI organizohen sipas Sistemit evropian të transferit të kredive (ECTS).

ECTS paraqet sistem të njohjes akademike të studimeve, i cili përfshin informimin për programet studimore dhe arritjet e studentëve, marrëveshje të ndërsjella të partneritetit me universitetet si në vend, po ashtu edhe jashtë tij, përdorimin e kredive si masë e ngarkesës së studentëve etj.

Sipas sistemit evropian të transferit të kredive, në FSHI ligjërohen 44 lëndë obligative dhe 37 lëndë zgjedhore. Ligjëruesit janë kryesisht me tituj shkencor, të fituar në universitete të ndryshme të botës.

Prej vitit të parë akademik të hapjes së FSHI-së, gjithsej janë

regjistruar 456 studentë, ndërsa deri në vitin akademik 2010/2011 kanë diplomuar 128 studentë; prej tyre 100 janë të gjinisë mashkullore, ndërsa 28 të gjinisë femërore. Në vitin akademik 2010/2011 janë regjistruar 138 studentë; prej tyre 70 janë të gjinisë mashkullore, ndërsa 68 të gjinisë femërore.

Fakulteti i Shkencave Islame në Shkup ka marrëveshje të ndërsjella të partneritetit me shumë universitete të ndryshme nga vendi dhe bota. Bashkëpunim të ngushtë në fusha të ndryshme ka me Universitetin Shtetëror të Tetovës, me Fakultetin e Studimeve Islame në Prishtinë, me Fakultetin e Studimeve Islame në Novi-Pazar, me Fakultetin e Shkencave Islame në Sarajevë, me Universitetin e Vjenës - Katedra e Studimeve Pedagogjike Islame, me Universitetin e Sharikas të Emirateve të Bashkuara Arabe, me Universitetin e Stambollit, të Bursës, të Ulludagit etj.

Fakulteti i Shkencave Islame, ku përveç meshkujve iu jepet mundësia për studim edhe femrave, paraqet garanci për një të ardhme më të ndritshme dhe më të lumtur të muslimanëve, të cilët me shëkuj jetojnë në këto treva, duke i mësuar dhe kultivuar vlerat e tyre shpirtërore. Studentët të cilët kanë diplomuar në këtë institucion të lartë kanë fituar njohuri profesionale, me çka kontribuojnë për prezentimin autentik të Islamit dhe të vlerave të tij dhe për eliminimin e të gjitha kundërthënieve dhe paragjytimeve të cilat dalin nga shpjegimi joadekuat i tij.

MANASTIRI

i grafitëve antiislame

Nuk kalon ditë në Manastir pa u shkruar grafitë të reja me përmbajtje anti-shqiptare dhe anti-muslimane. Kjo dukuri dy muajve të fundit është bërë përditshmëri. Përsëri mëngjeset në Manastir vazhdojnë të vijnë se bashku me grafitë kërcënuese ndaj shqiptarëve dhe muslimanëve. Ikonografia ortodokse në hyrjet e xhamive jep e alarmin e fundamentalizmit ortodoks maqedonas dhe dëshmon për koordinimin e pushtetit politik dhe atij fetar me qëllim të spastrimit fetaro-etnik të Manastirit. Të gjithë e shohim se ky koordinim i dy ekstremeve po përsërit historinë në variantin e saj tragjik. Kampanat e rrezikut i dëgjojmë të gjithë!

DRITON DIKENA

Grafitë me përmbajtje ofenduese janë hasur në hyrjet e xhamive kryesore të qytetit të Manastirit. Vizatimi i kryqeve ortodokse nëpër objektet fetare islame, bashkangjitur me porosinë “Do t’ju kryqëzojmë” në hyrje të xhamive Isakije dhe të asaj Hamza Beu, ka shqetësuar përsëri shqiptarët e këtij qyteti. Por, nuk ka përfunduar vandalizmi këtu. Hyrja e varrezave në fshatin Turnoc të Manastirit dhe dëmtimi i disa gurëve të varreve ka shqetësuar hala më shumë opinionin vendas.

Përderisa shoqata të ndryshme, institucione, subjekte politike, tentojnë të shmangen nga temat që acarojnë marrëdhëniet ndëretnike, megjithatë në qytetin e Manastirit jo rrallë herë vërehen grafitë me përmbajtje ofenduese, madje dy muaj më parë kishte dhe të atilla si “vdekje për shqiptarët”, “largohuni prej këtu” etj.

Akti i sërishëm vandal vjen për të satën herë, pasi që Myftinia e Manastirit me vetiniciativë ka fshirë disa herë grafitet me përmbajtje anti-muslimane dhe anti-shqiptare nga disa objekte fetare, kurse disa të tjera vazhdojnë të qëndrojnë në objekte publike.

Myftinia e Manastirit ka denoncuar rastin e fundit në polici, por

sipas zëdhënësit të kësaj policie, Gjoko Strezovski, grafitet pasi që janë shënuar, gjithçka është lënë në duart e Zotit.

Edhe raste paraprake janë paraqitur në Sektorin e Punëve të Brendshme të Manastirit, nga ku deklarohen se vazhdimisht po bëhen përpjekje për zbulimin e autorëve të veprimeve të këtilla dhe se do të ndërmerren masa ndëshkuese, por të gjitha gjurmimet e deritanishme s’kanë dhënë ndonjë rezultat në drejtim të parandalimit të veprimeve vandale.

Zëdhënësi i Sektorit të Punëve të Brendshme të Manastirit konfirmon tendencën e grafitëve ofenduese,

ndërsa thekson se po punohet në zbardhjen dhe kapjen e autorëve.

POLICIA PASIVE, NUK MERR ASNJË HAP

“Ne si SPB jemi të detyruar të gjurmojmë pas autorëve të veprimeve të këtilla, edhe për veprimet paraprake, por edhe për këtë të fundit. Autorëve do t’u parashatrojmë fletëdenoncime për kundërvajtje”, thotë ai. Por, asnjë prej policisë, as edhe turni i natës, nuk i ka vërejtur qytetarët ende të paidentifikuar për grafitet e vizatuara në xhaminë e Isakijes, e cila është në oborrin e zyrave lokale të policisë.

“Jo, asgjë s’kemi parë. S’kemi ç’të bëjmë. Kjo duhet të jetë vepër e

ndonjë fëmijë”, neutralizon situatën zëdhënësi policor.

Manastiri kohëve të fundit po shndërrohet në qendër të vërtetë antishqiptare e antimuslimane, kurse banorët shqiptarë jo vetëm që janë të indinjuar, por edhe të shqetësuar nga veprimet e këtilla, të cilat i përkujtojnë me veprimet e para-konfliktit dhe të konfliktit të 2001-shit.

Të inicuar nga vetë maqedonasit, ato përveç se janë hasur rrugëve të qytetit, në ndërtesa e kështu me radhë, grafitet kësaj radhe marrin seriozitetin sidomos kur janë vizatur kryqet në dyert e hyrjeve të xhamive.

Policia njofton se të njëjtat shënohen gjatë orëve të natës dhe në vende më pak të frekuentuara dhe kjo është në kundërshtim me Ligjin për pastërti publike, sipas nenit 17, ku dënimi është 50 euro në kundërvlerë në denarë.

“Megjithatë, kur bëhet fjalë për mbishkrime me përmasa më të mëdha ofenduese, që mund të shkaktojnë edhe prishje të rendit dhe të qetësisë publike, atëherë dënimi është prej 2 mijë deri në 3 mijë euro”, thotë zëdhënësi i SPB-së në Manastir.

Grafitet e fundit vijnë disa ditë më pas pasi në qendrën e këtij qyteti është vendosur shtatorja e Filipit të Dytë.

Strezovski nuk deshi që t'i lidh këto dy ngjarje njëra me tjetrën, megjithatë ka tentuar të sigurojë se situata e sigurisë është e mirë dhe nuk ka nevojë për shqetësime.

Por, mendimin e Strezovskit nuk e kanë edhe shqiptarët në Manastir. Sipas myftiut Pëllumb Veliu, grafitet e fundit po mbushin kupën.

“Kështu si ia kanë marrë radhën, të gjitha objektet fetare islame do t'i shndërrojnë në objekte fetare ortodokse, andaj kërkojmë që ky shtet, nëse mendon se në këtë hapësirë gjeografike jetojnë edhe muslimanë, atëherë ligjet duhet të vlejnë për të gjithë njësoj. Në të kundërtën, ne mund të mbrohemi edhe vetë”, ka deklaruar myftiu Pëllumb Veliu.

Për momentin i vetmi institucion që reagon ndaj këtyre dukurive është Myftinia i Manastirit, kurse subjektet tjera heshtin sikur të mos ndodh asgjë në Manastir, kurse eksponentët e partive shqiptare nuk duan të eksponohen publikisht në vlerësimin e rasteve të këtilla.

IKONOGRAFIA MAQEDONASE, REZULTAT I ISLAMOFOBISË

Paraqitja e ikonografisë maqedonase në disa objekte në Manastir ku jetojnë dhe kanë

dominuar shqiptarët është prishje permanente e marrëdhënieve mes dy etnive, vlerëson historiani Skënder Hasani.

“Me këtë, maqedonasit pretendojnë se në këto territore duhet të dominojnë vetëm ata në të gjitha aspektet e jetës. Sidoqoftë, mënyra e këtillë e veprimit dhe edukimit paraqet dëm të madh për shtetin e përbashkët, sepse me fyerje dhe provokime po cenohet identiteti kombëtar. Edhe provokimet e fundit në Manastir janë në funksion të mbajtjes pezull të raporteve të acaruar mes dy etnive më të mëdha në vend”, thotë historiani. Prandaj, kundër këtyre akteve dhe veprimeve tendencioze, sipas Hasanit, duhet të ngrenë zërin të gjitha institucionet shqiptare dhe partitë politike.

Vendosja e ikonografisë provokuese nëpër vende dhe objekte ku fyhen ndjenjat e shqiptarëve është e dëmshme dhe ndikon në lëkundjen e raporteve mes dy etnive më të mëdha në Maqedoni, vlerëson aktivisti Ardian Limani.

“Këto akte të shëmtuara janë burim i lindjes së një fashizmi në shoqërinë maqedonase. Ishte shumë me vend kur tha zëvendës-kryeministri i Izraelit, Moshe Jaallon, në ceremoninë e hapjes së Muzeut të Holokaustit në Shkup, se Holokausti nuk lindi në kampet e përqendrimit, por atij i parapriu gjuha e urrejtjes, anti-semitizmi i madh në popull dhe qëndrimet anti-semite të qeverisë së kohës. Me këtë qëndrim nihilist dhe mohues të çdo gjëje që është shqiptare nga partia në pushtet, është

shumë e logjikshme që të dalin këso grafitë. Unë pres edhe veprime edhe shumë më të ashpra dhe radikale sesa grafitet në fjalë, sepse në këtë frymë edukohet kjo rini”, thotë aktivisti Limani.

Ekspertët vlerësojnë se tensionimi i raporteve ndëretnike është si rezultat i presionit të vazhdueshëm nga faktori ndërkombëtar për qeverinë e kryeministrit Nikolla Gruevski për të zgjidhur sa me parë çështjen e emrit dhe këtë vjeshtë Maqedonia të zhbllokojë procesin e integritimit në NATO dhe BE.

TRI HERË SULME KUNDËR PRONAVE TË SHQIPTARËVE MUSLIMANË

Manastiri, historikisht i populluar me shqiptarë, ka provuar disa herë sakatosje, shpërngulje e rrafshime shtëpish. Shqiptarët nuk i harrojnë shpërnguljet masive të viteve '50, ku pas një operacioni të tmerrshëm të maqedonasve ata u detyruan të linin vatrat e tyre, pa e kthyer më kokën prapa. Mbi 30 mijë shqiptarë në atë periudhë u larguan në drejtim të Turqisë si pasojë e brutalitetit sllavo-maqedonas të asaj kohe. Largimi me dhunë i shqiptarëve hapi portat e qytetit, si dhe të zonave të tjera për etnitete joshqiptare, ku me shumicë ishin maqedonasit. Kjo mënyrë represioni bëri që shqiptarët të konsiderohen pakicë në vendin e tyre stërgjyshor. Në vitin 2001, mësymja brutale ndaj shtëpive të shqiptarëve dhe pasurisë së tyre në këtë qytet u përsërit. Prilli dhe qershori i vitit 2001 janë karakterizuar nga një varg ng-

jarresh rrëqethëse - shtëpi dhe dyqane të shqiptarëve u shkatërruan pas protestave antishqiptare. Statistikat e asaj periudhe flasin se janë djegur e shkatërruar mbi 110 shtëpi e dyqane të pronarëve shqiptarë e muslimanë, si dhe iu është vënë flaka dy xhamive.

Manastiri, si kryeqendër administrative e njërit prej katër vilajeteve shqiptare në Perandorinë Osmane, pothuajse u “spastrua nga shqiptarët”.

Lufta globale kundër fundamentalizmit islamik ka trimëruar Kishën Ortodokse Maqedonase të ndërmarrë një fushatë të “pyllëzimit” të territoreve që ende kanë mbetur me shumicë shqiptare me kisha ortodokse maqedonase!

Ikonografia ortodokse në hyrjet e xhamive islame jep alarmin e fundamentalizmit ortodoks maqedonas dhe dëshmon për koordinimin e pushtetit politik dhe atij fetar me qëllim të spastrimit fetaro-etnik në Manastir.

Ky koordinim i pushtetit fetar dhe politik nuk është i panjohur në këtë pjesë të Ballkanit. Fundin e përgjakshëm të shekullit XX e karakterizoi koordinimi i pushtetit politik të Millosheviqit me Kishën Ortodokse Serbe. Rikujtojmë maqedonasit e Manastirit, sidomos ata që kanë harruar se me bekimin e Kishës Ortodokse Serbe u bë lufta kundër slllovenëve katolikë; kundër kroatëve katolikë; kundër muslimanëve dhe katolikëve në Bosnjë e Hercegovinë dhe kundër shqiptarëve muslimanë e katolikë në Kosovë. Koordinimi i politikës ekstreme dhe fundamentalizmit të Kishës Ortodokse Serbe sollën dëme të mëdha në njerëz dhe shkatërtime materiale.

Përfundimi dihet: Millosheviqi vdiq si kriminel lufte në Hagë dhe fundamentalizmit ortodoks serb iu thyen dhëmbët dhe dhëmballët!

Koordinimi i politikës ekstreme antishqiptare në Maqedoni me fundamentalizmin ortodoks maqedonas do të ketë përfundim të njëjtë!

Të gjithë e shohim se ky koordinim i dy ekstremeve po përsërit historinë në variantin e saj tragjik. Kambanat e rrezikut i dëgjojmë të gjithë!

Israja dhe Miraxhi

“Mi’raxhi i besimtarit është namazi” (Thënie)

REXHEP ZIBERI

Falënderimi i takon Allahut (f. p.) që barti robin tij nga Meka në Kuds, e prej aty - përmbi shtatë palë qiej; ndërsa përshëndetjet qofshin mbi mësuesin e njerëzimit, Muhamedin (a. s.), prijësin e të gjithë pejgamberëve natën e Israsë dhe të Mi’raxhit.

Israja dhe Mi’raxhi janë një mrekulli e veçantë, që në faqet e historisë islame shënon një ngadhënjim shpirtëror të Muhamedit (a. s.), një fitore të madhe për muslimanët, si dhe fillimin e një ibadeti të madh në Islam.

Shprehja *Isra* në gjuhën shqipe do të thotë *udhëtim natën*, respektivisht

ta bartësh dikend gjatë natës prej një vendi në vendin tjetër.

Mi’raxhi, sipas asaj që rrëfen Ibni Haxheri, është ngjitëse ose shkallë; bëhet fjalë për ngjitëse të veçantë nga ari dhe nga argjendi që shërbeu për ngritjen e Muhamedit (a. s.) si mjet udhëtimi prej Mesxhidul-Aksasë, kur ai la Burakun, në Kuds.

Për ditën, javën, muajin dhe vitin e Israsë dhe Miraxhit janë bërë diskutime te dijetarët, por ajo që konsiderohet si më e saktë është se: Israja ka ndodhur një vit e katër muaj para hixhretit. Këtë mendim e përfaqëson një grup i madh dijetarësh. Ndërsa sa i përket natës

se kur ka ndodhur Israja dhe Mi’raxhi, shumica e dijetarëve islamë mendojnë se ajo ka ndodhur në natën e 27 të muajit Rexheb.

Israja dhe Mi’raxhi në Kur’an janë përmendur në mënyrë të përgjithshme. Për Isranë flet ajeti i parë i sures *Isra*, ndërsa për Miraxhin flasin 12 ajete në kaptinën *Nexhm*. Në hadithin e Pejgamberit (a. s.) është sqaruar në detaje historiku i ngjarjes. Mbi këtë çështje janë transmetuar hadithe nga 25 sahabij të mëdhenj, të cilat arrijnë gradën e autenticitetit më të saktë në transmetimin e haditheve.

Nga as’habët eminentë që transmetuan këto hadithe mund të

radhisim: Enes b. Malik, Omer b. Hattab, Aliu, Ibni Mes'udi, Ebu Dherri, Ebu Hurejre, Ibni Abbas, Abdullah b. Amr, Aisheja, Esma e shumë të tjerë.

Transmeton Imam Muslimi nga Enesi se Pejgamberi (a. s.) ka thënë: "Ma sollën Burakun, që ishte një kafshë më e madhe se gomari dhe më e vogël se mushka, e cila e vinte thembrën atje ku i përfundonte shikimi. Hipa në të, derisa arritëm në Kuds, ku e lidha për vendin ku i lidhin pejgamberët, pastaj hyra në xhami dhe fala dy reqatë namaz.

Pastaj dola, ndërsa Xhibrili ma solli një enë me verë dhe një tjetër me qumësht. E zgjodha qumështin, ndërsa ai me tha: E zgjodhe natyrshmërinë. Pastaj u ngritëm në qiellin e dynjasë. Kërkoi Xhibrili që t'i hapej dera. Kush je ti, pyeti rojtari (melaqja)? Tha: Xhibrili. - Kush është me ty?, pyeti përsëri. Xhibrili u përgjigj: - Muhamedi (a. s.). - A i është dërguar shpallja? - Po.

U hap dera, kur, ja, Ademi. Më dëshiroi mirëseardhje dhe u lut për mua për të mirë.

Pastaj u ngritëm në qiellin e dytë, ku Xhibrili kërkoi leje hyrjeje. Kush je ti?, pyeti rojtari. Tha: - Xhibrili. - Kush është me ty?, pyeti. - Muhamedi. - A i është dërguar shpallja? Tha: - Po. U hap dera, kur, ja, dy djemtë e tezes, Isai, i biri Merjemes dhe Jahjaja, i biri i Zeqirjasë. Më dëshiruan mirëseardhje dhe u lutën për hair për mua. Pastaj u ngritëm në qiellin e tretë. Xhibrili kërkoi leje. - Kush je ti?, u pyet. Tha: - Xhibrili. - Kush është me ty?, pyeti përsëri melaqja. - Muhamedi. - A i është dërguar shpallja? Tha: - Po. U hap dera, kur, ja, Jusufi - i bukuri - i cili me dëshiroi mirëseardhje dhe u lut për mua.

Pastaj u ngritëm në qiellin e katërt. Xhibrili kërkoi të hapej.

Kush je ti?, pyeti rojtari. Tha: - Xhibrili. - Kush është me ty?, pyeti përsëri. - Muhamedi. - A i është dërguar shpallja? Tha: - Po. U hap dera, kur, ja, Idrizi, i cili më dëshiroi mirëseardhje dhe u lut për mua. Pastaj u ngritëm në qiellin e

pestë. Xhibrili kërkoi leje hyrjeje. - Kush je ti?, pyeti rojtari. Tha: - Xhibrili. - Kush është me ty?, pyeti përsëri. - Muhamedi. - A i është dërguar shpallja? Tha: - Po. U hap dera, kur, ja, Haruni, i cili më dëshiroi mirëseardhje dhe u lut për mua. Pastaj kaluam në qiellin e gjashtë. Xhibrili kërkoi leje hyrjeje. - Kush je ti pyeti?, rojtari. Tha: - Xhibrili. - Kush është me ty?, pyeti përsëri. - Muhamedi. - A i është dërguar shpallja? Tha: - Po. U hap dera, kur, ja, Musai, i cili më uroi mirëseardhje dhe u lut për mua. Pastaj kaluam në qiellin e shtatë. Xhibrili kërkoi leje hyrjeje. - Kush je ti?, pyeti rojtari. Tha: - Xhibrili. - Kush është me ty?, pyeti përsëri. - Muhamedi. - A i është dërguar shpallja? Tha: - Po. U hap dera, kur, ja, Ibrahim, i cili ishte mbështetur me shpinë në Bejtu'l Ma'mur. Çdo ditë aty hynin 70.000 melaqe, të cilat më nuk ktheheshin kurrë në të. Pastaj shkua në Sidretu'l Munteha, kur, ja, gjethet e saj si veshë elefanti, ndërsa frutat e saj si një vorbë e madhe. Kur e mbuloi nga urdhri i Zotit çka e mbuloi, ndryshoi, dhe askush prej krijesave të Allahut nuk ka mundësi ta përshkruajë bukurinë e saj. Më frymëzoi çka më frymëzoi, e m'i obligoi 50 namaze për çdo ditë dhe natë. Zbrita, derisa arrita te Musai, i cili më tha: Çka e obligoi Zoti yt ummetin tënd? - Pesëdhjetë namaze, ia ktheva.

Kthehu te Zoti yt dhe lute për lehtësim, ngase ummeti yt nuk ka mundësi për këtë. Unë i kam provuar izraelitët - i tha Musai. U ktheva te Zoti im dhe i thashë: O Zoti im! Lehtësoja pak ummetit tim. Ia lehtësoi, duke i hequr pesë namaze. U ktheva te Musai dhe i thashë: M'i hoqi pesë namaze. Tha: Ummeti yt nuk ka mundësi për këtë. Kthehu te Zoti yt dhe lute për lehtësim! Vazhdova të shkoja te Zoti im e të kthehem te Musai, derisa tha: - Muhamed! Ato janë pesë namaze për çdo ditë e natë. Për çdo namaz llogaris dhjetë dhe kështu bëhen 50. Kush dëshiron ta bëjë ndonjë të mirë, por nuk e bën, ia shkruaj një të mirë, ndërsa nëse e

bën, ia shkruaj dhjetë të mira. Ndërsa kush don ta bëjë ndonjë të keqe, por nuk e bën, nuk i shkruhet atij asgjë, e nëse e bën, i shkruhet një e keqe. Zbrita tek Musai dhe e lajmërova. Më tha: Kthehu te Zoti dhe lute për lehtësim. Thashë: - U ktheva te Zoti im, aqsa edhe u turpërova".

URTITË E UDHËTIMIT

Kjo ngjarje ka ndodhur pas sprovave më të mëdha ndaj Pejgamberit (a. s.) dhe besimtarëve. Pejgamberit (a. s.) i vdiq gruaja, i vdiq xhaxhai, u persekutua në Taif, u persekutuan shokët e tij, familjarët, zotërinjtë, vëllezërit, e kështu me radhë, të gjithë besimtarët. Israja dhe Mi'raxhi vijnë si ngjarje freskuese dhe shtrirje e krahut të ndihmës Pejgamberit (a. s.) nga Krijuesi Absolut, sikur don t'i thotë se *O Muhamed, nëse për ty pak është toka, unë ty ta hapi edhe qiellin.*

Israja dhe Mi'raxhi ishin respekt i veçantë për Pejgamberin (a. s.), forcim për shpirtin e tij, ngase atë vit, kur ai shkoi në Taif për të përhapur fjalën e Allahut (f. p.), përfundoi me zemër të thyer, me këmbë të gjakosura dhe më në fund u drejtua kah Allahu (f. p.) - siç rrëfen Ibni Is'haku - dhe tha:

"O Zoti im! Ti je Zot i të dobtëve! Ti je Zoti im! Te kush po më le, tek i largëti që të më shikojë i mrrolur, apo tek armiku që ka mbizotëruar mbi mua? Nëse kjo nuk është shkak i hidhërimit Tënd ndaj meje, fare nuk brengosem. Mëshira Jote është më e gjerë për mua..."

Kjo mrekulli e veçantë ka edhe urtësi të tjera:

Që t'i bëhet e mundur Muhamedit (a. s.) që të shohë argumentet e madhërisë së Allahut, të shikojë ngjarje e ndodhi të ndryshme, në të cilat pa dyshim se manifestohet fuqia e Allahut.

Isait (a. s.) iu ringjallen disa të vdekur, ndërsa Muhamedit (a. s.) iu ringjallën pejgamberët. Musait (a. s.) Allahu (f. p.) i foli në tokë, ndërsa Muhamedit (a. s.) në qiell.

Nëse Ibrahim (a. s.) shikoi në

madhësitë e qiellit nga toka, Muhamedi (a. s.) i shikoi mbi qiej. Nëse Sulejmanit (a. s.) i erdhi fronti i Belkizës sa çel e mshel sytë, Muhamedit (a. s.) i erdhi po kështu Kudsi dhe u vendos mbi shtëpinë e Akilit, ku Muhamedi (a. s.) me ndihmën e Xhibrilit e përshkroi para kurejshitëve politeistë në detaje. Nëse era e Sulejmanit (a. s.) barti ushtrinë në distancën kohore njëmuajshe për një kohë të shkurtër, Muhamedi (a. s.) përshkroi distancën qindramilionëvitëshe për një kohë shumë më të shkurtër se kjo. Pejgamberi (a. s.) në këtë udhëtim ka parë shumë melaqe të Allahut (f. p.); ai pa Xhibrilin në formën e tij origjinale.

Muslimi transmeton nga Mesruku se Pejgamberi (a. s.) kësaj radhe e kishte parë Xhibrilin në formën e tij, në të cilën është krijuar, që kishte zënë hapësirën e qiellit.

Buhariu transmeton nga Ibni Mes'udi se në sqarimin e ajetit:

"E ishte afër sa dy harqe (dy kut) apo edhe më afër. Dhe i shpalli robët të Tij atë që ia shpalli" (Nexhm, 9-10) ka thënë: E ka parë Xhibrilin, i cili kishte 600 palë krahë".

Në sqarimin e ajetit: "Ai (Muhamedi) vërtet pa disa nga shenjat më të mëdha të Zotit të vet" (Nexhm, 18), Ibni Mes'udi ka thënë: E ka parë refrefin e gjelbër, i cili kishte zënë horizontin.

Se çka është refrefi mësojmë nga transmetimi i Imam Ahmedit dhe Tirmidhiut se Ibni Mes'udi ka thënë: "Ai (Muhamedi) e ka parë Xhibrilin, i cili kishte një rrobë nga refrefi, që kishte mbuluar hapësirën në mes tokës dhe qiellit".

Me këtë na bëhet e qartë se refrefi është rrobë. Madje këtë e argumenton dhe ajeti kur'anor: "Aty rrinë të mbështetura në mbështetëse të gjelbra e shtroja të bukura". (Rrahman, 76)

Sipas Imam Gazaliut, në veprën e tij Ihja., Bejtul Ma'muri është një xhami e ngritur në qiell nga ana e Allahut (f. p.) që nga koha e Nuhit (a. s.), atëherë kur ndodhi vërshimi i ujit në rruzullin tokësor. Allahu (f. p.) nuk la që kjo xhami të shembet nga uji, por e ngriti në qiell.

Sidretu'l Muntehaja është pemë në pikën më të lartë të qiellit. Shkaku se përse është quajtur me këtë emër ekzistojnë transmetime të ndryshme. Imam Neveviu thotë: "Është quajtur Sidretu'l Munteha ngase dituria e melaqeve

përfundon atje, dhe askush, përveç Pejgamberit (a. s.) nuk e ka kaluar atë".

Disa të tjerë kanë thënë: "Për shkak se atje përfundojnë shpirtat e dëshmorëve", ose "Aty mbaron, është caku i fundit, i diturisë se çdo Pejgamberi të dërguar apo melaqe të afërme".

Sa i përket vendit të saj, ajo është në qiellin e shtatë, siç ka thënë Kurtubiu, edhe pse në një hadith, të cilin e transmeton Imam Muslimi, thuhet se ajo është në qiellin e gjashtë. Megjithatë, shumica e dijetarëve janë të mendimit se ajo gjendet në qiellin e shtatë.

Ibni Haxheri, duke bashkuar këto thënie, konkludon: Rrënjët e Sidret'ul Munteha-së janë në qiellin e gjashtë, ndërsa degët e saj janë në qiellin e shtatë.

ISRAJA ME TRUP DHE ME SHPIRT

Israja dhe Mi'raxhi janë kryer me trup dhe me shpirt, ndërsa ata që mohojnë një gjë të këtillë pa dyshim se e kanë besimin e luhatsëm ose kanë prapavijë antiislame.

Para së gjithash, Allahu (f. p.) është ai i cili vërtetoi këtë ndodhi, ndërsa reagimet e pabesimtarëve, te cilët ia mohuan Muhamedit (a.

s.) dhe i thanë: A mos pretendon se shkove atje brenda një nate, ndërsa ne nuk mund të arrijmë atje me deve për një muaj?! vërtetojnë se Muhamedi (a. s.) këtë e kishte kryer me trup dhe me shpirt. Sikur të mos ishte me trup, por vetëm me shpirt, ata nuk do ta mohonin një gjë të tillë, ngase shpirtërisht, do ta kishin kuptuar shumë më lehtë dhe assesi nuk do ta thonin këtë. Madje, kjo çështje nuk do të ngriste aq pluhur në mesin e pabesimtarëve në kohën e Pejgamberit (a. s.).

Muhamedi (a. s.) nuk pohoi se ka shkuar vetë, por tha: Jam bartur sonte nga Qabja deri në Kuds. Pastaj, një gjë të tillë e tha edhe Allahu i Madhëruar: "Pa të meta është Lartmadhëria e Atij që robin e Vet e kaloi në një pjesë të natës prej Mesxhidi Haramit (prej Qabes) gjer në Mesxhidi Aksa (Bejti Mukaddes)". (Isra, 1)

Sikurse që Allahu i madhëruar dorën e Musait (a. s.) e shndërronte në dritë, shkopin e tij në gjarpër të vërtetë, ringjallte të vdekurit nga Isai (a. s.) ndërroi natyrën e zjarrit te Ibrahim (a. s.), po ashtu është e mundur që Muhamedin (a. s.) ta ngrejë përmbi shtatë palë qiej.

PËRSE ISRAJA DHE MIRAXHI NDODHËN NATËN E JO DITËN?

Disa orientalistë për të hudhur pluhur dyshimi në sytë e besimtarëve në formë provokuese shtruan pyetjen se pse kjo ngjarje nuk ndodhi ditën, por natën dhe sipas tyre sikur kjo të kishte ndodhur para syve të njerëzve, do të ishte më mirë, sepse të gjithë do ta kishin besuar! Sikur kjo ngjarje të kishte ndodhur brenda ditës dhe Muhamedi (a. s.) të ngrihej me Burakun e tij para syve të idhujtarëve, askush prej tyre nuk do ta kishte besuar, sepse do të kishin thënë se Muhamedi na magjepsi sytë tonë, kurse në fakt ajo nuk ndodhi dhe pikërisht këtë e kishin thënë edhe pabesimtarët në kohën e Ibrahimit (a. s.) me zjarrin e tij.

Ibni Muniri ka thënë se Israja ka ndodhur natën ngase nata, sipas

zakonit, është koha e vetmisë dhe e veçimit, madje ishte edhe koha e namazit obligativ për vetëm Pejgamberin (a. s.), siç vërtetuan edhe ajetet e para të sures Muzemmil.

POROSITË E ISRASË DHE TË MI'RAXHIT

Israja dhe Miraxhi në vete bartin shumë porosi, të cilat përherë janë të freskëta, përherë janë aktuale dhe përherë janë në shërbim të vetëdijesimit të muslimanit, pastrimit të ndërgjegjes së tij dhe forcimit të besimit të tij. Megjithatë, ndër porositë, që janë dhe do të jenë aktuale, janë:

1. Namazi. Pejgamberit (a. s.) në shenjë nderimi iu obliguan këto pesë namaze, të cilat janë *mi'raxh i shpirtit* të muslimait. Për rëndësinë e namazit dëshmojnë faktet kur'anore, si dhe ato te traditës profetike, ndërsa vetë Pejgamberi (a. s.) namazin e kishte kënaqësinë më të madhe të jetës së tij.

2. Durimi. Durimi është element i heroizmit kulminant. Pejgamberi (a. s.) duroi shumë; ia vranë dhe torturuan besimtarët në format më barbare, i vdiq gruaja, e cila i besoi e para dhe i dha përkrahje shpirtërore. Pastaj i vdiq xhaxhai, i cili edhe pse nuk i besoi, gjithmonë ishte në krahun e tij dhe e mbronte. U persekutua në Taif, por prapëseprapë duroi dhe nuk lëshoi pe në fenë e Allahut.

3. Pastrimi i radhëve nga labilët. Kur Muhamedi (a. s.) lajmëroi për këtë ngjarje, disa që kishin zemra të luhatshme në Islam e lëshuan këtë fe, ndërsa pabesimtarët e morën si mjet për t'iu kundërvënë Pejgamberit (a. s.), kështu që shkuan tek Ebu Bekri dhe i thanë: Vërtet shoku yt po pretendon se mbrëmë ka shkuar në Sham dhe është kthyer dhe, ja, tani është gdhirë në mesin tonë? - A e ka thënë këtë ai?, pyeti Ebu Bekri. Thanë: - Po. Tha: - Nëse ai e ka thënë këtë, atëherë e ka thënë te vërtetën. Unë i kam besuar edhe në atë që është më e çuditshme se kjo. I kam besuar në lajmin e qiellit, që i

vjen aksham-sabah".

4. Forca në përhapjen e fesë. Pejgamberi (a. s.) posa u kthye, e informoi Ummi Hanen për këtë dhe i tha se do të dalë e t'ua kumtojë njerëzve këtë. Ajo i tha se ka frikë për të, ngase ata do ta përgënjeshtrojnë. Por, ai nuk u hamend aspak. Në rrugë për te Qabeja, ku mbledhëj paria kureshtie, u takua me Ebu Xhehlin dhe ia rrëfeu ngjarjen. Ky njeri mendonte se meqë Muhamedi (a. s.) e pa vetëm, e shfrytëzoi rastin ta bënte për vete, kështu që i tha: Nëse shkoj dhe i thërras të tjerët, a ua thua këtë? Tha: - Po. Shkoi dhe ua tha edhe atyre. Ata i bënë disa pyetje, kinse për ta vërtetuar në ishte ose jo e vërtetë ajo. Kërkuan përshkrimin e Mesxhidul-Aksasë, sepse e dinin se ai kurrë nuk ka shkuar atje, ndërsa Allahu i madhëruar ia solli atë mbi shtëpinë e Akilit dhe ai ua përshkroi në detaje. I informoi po ashtu për karvanin se do t'iu vinte në mëngjesin e ditës së tretë dhe ashtu ndodhi. Madje, Pejgamberi (a. s.) ua kishte treguar disa detaje të karvanit dhe potirin me ujë, të cilin e kishte pirë vetë dhe e kishte lënë në vend, ndërsa udhëtarët e karvanit e dinin si të mbushur me ujë, por kur u kthye karvani, të njëjtat gjëra i pohuan edhe vetë ata.

5. Zbulime shkencore. Vetë ngjarja e Israsë dhe Miraxhit i ka inkurajuar shkencëtarët e shkencës së matematikës që të zbulojnë edhe dimensionin e katërt në hapësirë, që shkurton rrugën për qindra herë më tepër se tre dimensionet e para. Tërë kjo ngjarje është zhvilluar në bazë të një procesi, jashtë ligjeve të kësaj natyre dhe pikërisht nga kjo ngjarje duke u bazuar në infinitivin e fjalës *burak*, që do të thotë *rrufe*, shpejtësia e së cilës është e barabartë me shpejtësinë e të parit dhe dritës, i ka shtyrë shkencëtarët e mëdhenj që ta hulumtojnë këtë mrekulli të Pejgamberit (a. s.) dhe pikërisht nga kjo ngjarje dhe nga dy ajete kur'anore buroi edhe teoria e relativitetit dhe me siguri se do të burojnë edhe qindra teori të tjera objektive shkencore.

Vlerat morale, burim frymëzimi

Morali i mirë është pjesë e mozaikut të plotë në rrafshin e tipareve të bukura të Muhamedit (alejhis-selam). Që nga momenti i paraqitjes së tij në opinion, gjatë karrierës dhe gjatë tërë jetës ishte cilësuar si një personalitet i moralshëm. Një konstatim i këtillë vjen edhe nga oponentët e tij ideologjikë dhe politikë, siç ishin idhujtarët kurejsh, të cilët edhe pse ishin në konflikt me të, ia njohën vlerat morale dhe ishin shumë konstruktivë në këtë drejtim.

Transmetime të ndryshme flasin për atë se Muhamedi (alejhis-selam) ka qenë larg çdo mundësie që të mund të cilësohej me tipare dhe vese të këqija. I përsosur në aspektin fizik, i tillë ka qenë edhe në aspektin moral dhe shpirtëror. Këto tipare shkaktuan të ishte kompetent dhe i përshtatshëm për kryerjen e misionit me të cilin ishte ngarkuar nga ana e Krijuesit të gjithësisë (komunikimi i dërgesës).

Oratoria, shkathtësia, inteligjenca, vigjilenca, trimëria, durimi, butësia janë disa karakteristika të nevojshme për të, të cilat do t'i materializojë të gjitha në Kur'anin fisnik. Mbi të gjitha, edukimi hyjnor është më se i nevojshëm për një mision siç është pejgamberllëku. Në kuadër të vlerave të këtilla, Kur'ani ka konfirmuar faktin se "Vërtet ti je me virtyte madhore." (Kur'an, 68 : 4)

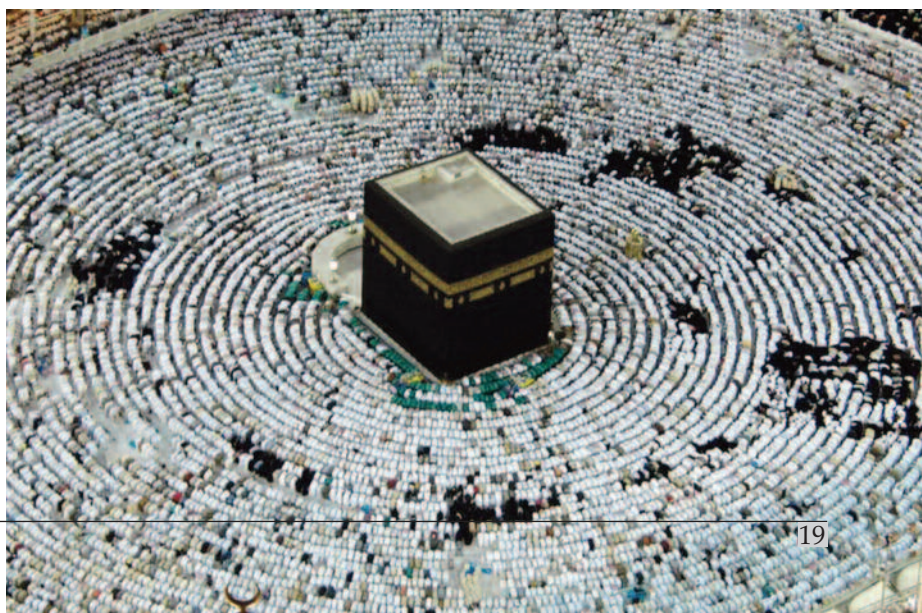
Çdo përshkrim i mundshëm i imagjinueshëm për të menduar krijesën më cilësore dhe më të përsosur të kësaj gjithësie, s'ka dyshim se ajo do të ishte Muhamedi (sal-lall-llahu alejhi vesel-lem), ngase

të gjitha informatat, rrëfimet, tregimet e bashkëkohanikëve të tij e konfirmojnë këtë konstatim. Ndërkohë, sjelljet e bukura, përkatësisht vlerat morale shkaktuan që Muhamedi (alejhis-selam) të ishte i famshëm dhe i shquar gjatë tërë karrierës së tij.

Morali i mirë, përkatësisht sjelljet e bukura të Muhamedit (alejhis-selam) kanë qenë burim frymëzimi dhe motivacion i shumë individëve dhe grupeve që t'i bashkëngjiteshin thirrjes islame. Në këtë kontekst vlen të theksohet rasti i Ebu Dherrit. Pas inaugurimit të Muhamedit (alejhis-selam) për pejgamber, kishte kërkuar nga vëllai të shkonte deri te Muhamedi (alejhis-selam) për të mësuar rreth asaj se çka, në fakt, ai fton. Nga informatat që i erdhën, veç tjerash kishte mësuar se Muhamedi (alejhis-selam) i fton njerëzit në përsosjen e moralit.¹

Duke e arsyetuar faktin se pse ata gjendeshin në tokën e mbretit Nexhashi, Xha'fer b. Ebi Talibi, kryesues i grupit që kishin lëshuar

Mekën si pasojë e trysnisë dhe dhunës që ushtrohej mbi ata nga paria kurejshite, detyrohen të kërkonin strehim në vende të tjera. Në pyetjen e mbretit Nexhashi se cila qenka ajo fe për të cilën ju e keni flijuar veten, familjet, pasurinë dhe vendin tuaj, Xha'feri ishte përgjigjur: *Ishim një popull me injorancë të skajshme. Një gjendje e këtillë ka shkaktuar që ne t'i adhuronim idhujt, t'i hanim gjërat e ngordhura, të merreshim me amoralitet, të kishim raporte të këqija vëllazërore dhe fqinjësore; i fuqishmi prej nesh e dhunonte të dobëtin. Ky është mozaiku ose përshkrimi i gjendjes sonë derisa Allahu na nderoi neve me dërgimin e Muhamedit (alejhis-selam).* Më andej Xha'feri e shpalosi platformën e misionit të Muhamedit (alejhis-selam) para Nexhashiut: "Të gjithë ne Muhamedin (alejhis-selam) e njohim thellësisht, e dimë edhe gjenezën, prejardhjen, besnikërinë, sinqeritetin dhe maturinë e tij. Na ka ftuar të heqim dorë nga ajo që ne dhe etërit tanë më parë kishim adhuruar, andaj na ka ftuar të adhurojmë

Allahun, të Vetëm, na ka urdhëruar të jemi të sinqertë, të kemi raporte të mira familjare dhe fqinjësore, të heqim dorë nga gjërat e ndaluara dhe veprimet që shkaktojnë gjakderdhje. Na e ka ndaluar tradhtinë bashkëshortore dhe shkëljen e kurorës, na ka ndaluar nga fjalët dhe veprimet tendencioze, ngrënien e pasurisë së bonjakëve, ofendimin ose akuzat ndaj femrave të pastra muslimane..."²

Nga kjo paraqitje e Xha'ferit ose nga ky arsytim i tij mund të nxirren dy përfundime kryesore:

Në rrafshin politik shpaloset ndërkombëtarisht platforma e misionit të Muhamedit (alejhis-selam).

Nga aspekti ideologjik dhe përmbajtësor shpalosen shtyllat kryesore, respektivisht vlerat e misionit të të Dërguarit (alejhis-selam). Njëkohësisht, preken tipare me efekte morale të Muhamedit (alejhis-selam).

Vlerat morale dhe këtë energji pozitive Muhamedi (alejhis-selam) e ka shfrytëzuar për t'i ftuar njerëzit në përqafimin e fesë islame. Këto vlera kishin një ndikim të madh te kurejshët, të cilët e njihnin fëmijërinë, moshën rinore, periudhën para shpalljes, periudhën pas dhe gjatë shpalljes së Muhamedit (alejhis-selam). Për shkak të këtyre vlerave, Muhamedin (alejhis-selam) ata e mbiquajtën "Muhamedul eminë – Muhamed besniku, i besueshmi", i cili në mënyrë të hapur ua kumtoi të vërtetën: "Jam dërguar të përsos karakterin bujar."³

Enesi, një shok i ngushtë i Muhamedit (alejhis-selam), duke mos i fshehur përshtypjet për moralin e Muhamedit (alejhis-selam) ka deklaruar: "Muhamedit (alejhis-selam) i kam shërbyer disa vite me radhë, por asnjë herë nuk më ka qortuar për një punë pse e kishte bërë ose pse nuk e kishte bërë. I dërguari i Allahut (sal-lall-llahu alejhi vesel-lem) nga aspekti moral ka qenë njeri

me karakter bujar."⁴ Për shkak se posedonte një thesar të pasur moral, Kur'ani ishte morali i tij, është shprehur Ajsheja. Këto vlera shkaktojnë trysni dhe i detyruan armiqtë më të përbetuar të Muhamedit (alejhis-selam) pozitivisht të dëshmojnë për meritat e tij.⁵

Jetëpërshkrimi i Muhamedit (alejhis-selam) është i përmbushur me plot fakte që flasin për moralin e lartë të tij.

"إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ"

Vërtet unë jam dërguar të plotësoj moralin e duhur."⁶ Ky hadith e shpalos edhe një detaj të qëllimit të dërgimit të tij. Shikuar nga perspektiva e këtij hadithi, mund të konstatohet fakti se i dërguari i Allahut (sal-lall-llahu alejhi vesel-lem) krahas thirrjes gojore i ka ftuar njerëzit t'i përgjigjen thirrjes së tij si pasojë e ndikimit të vlerave morale.

Veprat që trajtojnë jetëpërshkrimin e Muhamedit (alejhis-selam) (kutubus-sire) janë të mbushura përplot me pozicione të këtitilla, të cilat nëse sinjalizojnë për diçka, flasin për moralin e përsosur të Muhamedi (alejhis-selam). Një gjë të këtitillë e forcon edhe ky ajet kur'anor:

خَيْرِكُمْ خَيْرِكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرِكُمْ لِأَهْلِي

Tek i dërguari i Allahut ka një shembull të mrekullueshëm, për atë që shpreson tek Allahu dhe Dita e Fundit dhe e përmend shumë Allahun." (Kur'an, 33 : 21)

Pavarësisht asaj se i dërguari i Allahut (sal-lall-llahu alejhi vesel-lem) ishte i garantuar dhe i siguruar në mëkatet, i motivuar nga vlerat e larta morale ishte i përkushtuar në adhumin e Krijuesit të gjithësisë. Gjatë natës adhuronte Allahun shumë, i lutej Atij dhe për shkak frikës që kishte ndaj Allahut dëgjohej zhurmë ose tingëllimë në gjoksin e tij si zhurma ose tingëllima e kazarit. Meqë i dërguari i Allahut (sal-lall-llahu alejhi vesel-lem) falte namaz

natën, saqë këmbët i çaheshin, në një rast Ajsheja i drejtohet: "O i dërguar i Allahut, pse po vepron kështu, pse po e mundon veten? A nuk t'i ka falur Allahu mëkatet?

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

A nuk bënë të jem unë rob falënderues?!"⁷, ishte përgjigja e Pejgamberit (alejhis-selam).

Vlerat morale të Muhamedit (alejhis-selam) shihen qartë edhe në marrëdhëniet dhe trajtimet familjare. Ishte i sjellshëm, i butë, ledhatues, duke shfaqur efekte dashurie dhe shpeshherë bënte shaka me to.

أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا

"Më i vlefshëm prej jush është ai që është më i sjellshëm ndaj familjes së tij; ndërkaq, unë jam më i miri prej jush sa i përket sjelljeve në familjen time."⁸

Në shenjë respekti ndaj Ajshes, Muhamedi (alejhis-selam) shpeshherë i thoshte "bardhoshe", ose "bija e Ebu Bekrit".

Ajsheja, duke treguar për mirësjelljen e Muhamedit (alejhis-selam) me familjen, ka theksuar rastin e një udhëtimi që kishte me Muhamedin (alejhis-selam), i cili kishte kërkuar nga Ajsheja para publikut të garonin me Muhamedin (alejhis-selam) në vrapim. Mirëpo, pasi që Ajsheja ishte e re në moshë dhe nuk kishte mbipeshë fizike, e kishte mundur Muhamedin (alejhis-selam). Me kalimin e kohës, në një udhëtim tjetër të radhës, Muhamedi (alejhis-selam) kishte kërkuar prej saj që sërish të garonin në vrapim. Meqë Ajsheja kishte filluar të mplatej dhe të rriste peshën e trupit, Muhamedi (alejhis-selam) e kishte fituar Ajshen dhe duke qeshur i kishte thënë: "Kjo fitore është për atë të parën."⁹

Si përfundim, nga kjo mund të konstatohet fakti se vlerat morale prodhojnë energji pozitive për jetë cilësore me efekte të gjithanshme.

¹ Shiko: Muslim, Sahihu Muslim, Bejrut, 4/1923.

² Shiko: Ebu Muhamed, Siretun-nebevije, Bejrut, 1411, 2/179.

³ Sujuti, el-Xhamius-sagir, 1, 206.

⁴ Buhari, Sahihul Buhari, Bejrut, 1987, 5/2291.

⁵ Shiko: el-Bejheki, Shuabul iman, Bejrut, 1410, 2/154.

⁶ El-Hejthemi, Maxhmeuz-zevaid, Kajro, Bejrut, 1407, 8/188.

⁷ El-Bejheki, Sunenul-bejheki el-kubra, Mekketul Mukerreme, 1994/1414, 7/39.

⁸ Ebul Ala, Tuheftul Ahfedhi, Bejrut, 4/273.

⁹ Shiko: Ebu Davud, Sunen Ebu Davud, 3, 29

MIRAXHI, pishtar dhe dritë e përjetshme

Israja shënon udhëtimin prej Mesxhidu-l-Haramit nga Meka, deri në Mesxhidu-l-Aksa në Kuds, përderisa Miraxhi paraqet udhëtimin prej Mesxhidu-l-Aksasë deri në qiellin më të lartë, respektivisht "Sidretu-l-Munteha". Miraxhi ishte dhe mbeti pishtar dhe dritë e përjetshme për shpirtin e muslimanëve

MR. LUTFI NEXHIPI

Israja dhe Miraxhi janë dy muxhizet më të mëdha që i kanë ndodhur Muhamedit (a. s.) gjatë jetës së tij. Muhamedi (a. s.) gjatë jetës së vet ka pasur periudha jashtëzakonisht të vështira duke predikuar Islamin. Gjatë historisë, të gjithë pejgamberët e Allahut iu janë nënshtruar vuajtjeve të ndryshme. Kur është fjala për pejgamberin e fundit të Allahut (xh. sh.) edhe ai kaloi vuajtje të mëdha, siç janë: tre vite ftoi në Islam fshehtas, pastaj e publikoi (së pari familjen e afër, e pastaj të tjerët), dëbimi i muslimanëve në Abisini, tre vite bllokadë totale, pas saj vjen "Amu-l-huzn" ("Viti i pikëllimit"), ku dy personat më të dashur, prej të cilëve kishte mbështetjen më të madhe, ndërruan jetë: gruaja e tij e ndershme dhe besnike Hatixheja (r. a.) dhe xhaxhai Ebu Talibi. Në këtë gjendje dëshpërimi, Pejgambei (a. s.) u nis për në Taif (qytet jo larg Mekës), duke shpresuar se atje do të gjejë përkrahje dhe vend të përshtatshëm për të predikuar Islamin. Mirëpo, meqë shpirtat e paganëve taifas akoma nuk ishin të gatshëm për ta pranuar Porosinë hyjnore, rinia, të nxitur nga prindërit, e sulmuan ashpër me gurë dhe

për herë të parë u derdh gjaku i Muhamedit (a. s.). Në këtë krizë të thellë dhe në këtë gjendje të rëndë dëshpërimi, Pejgamberi (a. s.) gjeti strehim te një kopsht, i ngriti duart lart kah qielli, duke iu lutur Allahut thellë nga shpirti për ndihmë e përkrahje:

"O Zoti im, Ty të ankoem për dobësinë e paaftësinë time dhe për njerëzit që nuk më kuptojnë. Ma shpejto ngadhënjimin e së vërtetës ose ma merr shpirtin dhe më thirr te Vetja jote në botën tjetër më të mirë."

Në ato çaste të rënda të jetës së tij, me t'u kthyer në Meke, Allahu (xh. sh.) ia pranoi lutjen Pejgamberit (a. s.), duke e përgëzuar dhe duke ia plotësuar atë me një ngjarje të jashtëzakonshme, me Isranë dhe Miraxhin.

Israja dhe Miraxhi vijnë si lajm i gëzueshëm për ummetin, por njëherit me vete bartin edhe obligime të reja.

Allahu (xh. sh.) në ajetin e parë të sures El Isra', duke treguar për Isranë thotë:

"Pa të meta është Madhëria e Atij që robin e Vet e kaloi në një pjesë të natës prej Mesxhidi Haramit (prej Qabesë) gjer në Mesxhidi Aksa (Bejti Mukaddes), rrethinën e

të cilës Ne e kemi bekuar, (ia bëmë këtë udhëtim) për t'ia treguar atij disa nga argumentet Tona. Vërtet, Ai është dëgjuesi (i fjalëve të Muhamedit), parësi (i punëve të Muhamedit)." (El Isra' 1)

Israja shënon udhëtimin prej Mesxhidu-l-Haramit nga Meka, deri në Mesxhidu-l-Aksa në Kuds, përderisa Miraxhi paraqet udhëtimin prej Mesxhidu-l-Aksasë deri në qiellin më të lartë, respektivisht "Sidretu-l-Munteha".

Mesxhidu-l-Aksa është kibla e parë muslimane dhe njëherit është vendi ku Pejgamberi (a. s.) është falur si imam i pejgamberëve të tjerë të Allahut (xh. sh.). Përderisa Buraku ishte i lidhur për hallke në Mesxhidu-l-Aksa. Kur Pejgamberi (s. a. v. s.) doli prej Mesxhidu-l-Aksasë, Xhibrili ia afroi një gotë me verë dhe tjetrën me qumësht. E zgjodhi qumështin, pastaj Xhibrili i tha: "E zgjodhe fitren" (atë që është e natyrshme); po ta kishe zgjedhur verën, ummeti yt do të shkonte në humbje." Miraxhi i Pejgamberit (s. a. v. s.) është Miraxhi më i madh i të gjithë pejgamberëve.

Transmeton Enesi (r. a.) se Pejgamberi (a. s.) ka thënë: "Kur jam

ngritur (në Miraxh), me Xhibrilin (a. s.) mbërritëm deri te qielli i dynjasë. Lypi leje për t'u hapur dera. I thanë (melaqet mbrojtëse të qiellit): *Kush është? U tha: Xhibrili. I thanë: Kush është me ty? U tha: Muhamedi (a. s.). I thanë: A i qenka dërguar ftesa për Miraxh?! U tha: Po. Thanë: Mirë se vjen! Na gëzon ardhja e tij!* U hap dera dhe sapo hyra brenda, e pashë Ademin (a. s.). Xhibrili më tha: *Ky është babai yt, Ademi. Përhëndete!* Unë e përhëndeta. Ma ktheu përhëndetjen (selamin) dhe më tha: *Mirë se vjen, o bir dhe pejgamber i mirë!* Pastaj Xhibrili (a. s.) më ngjiti më lart, derisa mbërritëm te qielli i dytë. (Përsëritet biseda e Xhibrilit (a. s.) me melaqet e tjera). U hap dera dhe sapo hymë brenda, e pashë Jahjanë dhe Isanë (a. s.), të cilët ishin djem tezeje. U përhëndetëm. Pastaj Xhibrili më ngjiti deri te qielli i tretë. (Përsëritet biseda e Xhibrilit (a. s.) me melaqet e tjera). Na u hap dera dhe sapo hymë brenda, kur, ja, e pashë Jusufin (a. s.). U përhëndetëm. Pastaj Xhibrili (a. s.) më ngjiti më lart, derisa mbërritëm te qielli i katërt. (Përsëritet biseda e Xhibrilit (a. s.) me melaqet e tjera). U hap dera dhe sapo hymë brenda, e pashë Idrizin (a. s.). U përhëndetëm. Pastaj Xhibrili (a. s.) më ngjiti më lart, derisa mbërritëm te qielli i pestë. (Përsëritet biseda e Xhibrilit (a. s.) me melaqet e tjera). U hap dera dhe sapo hymë brenda, e pashë Harunin (a. s.). U përhëndetëm. Pastaj Xhibrili (a. s.) më ngjiti më lart, te qielli i gjashtë. (Përsëritet biseda e Xhibrilit (a. s.) me melaqet e tjera). U hap dera dhe sapo hymë brenda, e pashë Musain (a. s.). U përhëndetëm. Kur e kalova atë, ai filloi të qante. E pyetën: *Përse qan? U tha: Qaj, ngase pas meje do të vijë një pejgamber i ri, ummeti i të cilit më tepër do të hyjnë në Xhenet se ummeti im.* Pastaj Xhibrili (a. s.) më ngjiti deri te qielli i shtatë. (Përsëritet biseda e Xhibrilit (a. s.) me melaqet e tjera). U hap dera dhe sapo hymë brenda, e pashë Ibrahimin (a. s.), i mbështetur për Qabe, ku çdo ditë hynin shtatëdhjetë mijë melaqe dhe nuk ktheheshin më. Me atë rast Ibrahim (a. s.) më përhëndeti dhe më tha: *O Muhamed, dërgoji selam prej meje Ummetit tënd dhe urdhëroji ata të përgatisin e të mbjellin sa të munden farë Xheneti, sepse trualli i Xhenetit është pjellor, kurse toka është shumë e gjerë. Por, cila*

është fara e Xhenetit, e pyeti Pejgamberi (a. s.). Tha: **La havle ve la kuvvete il-la bil-lahi-l-alijji-l-adhim - S'ka transformim, as forcë, veç ndihmës së Allahut të Madhërishëm.**" Kështu është përgjigjur Ibrahim (a. s.). Pas kësaj Pejgamberi (s. a. v. s.) është ngritur deri në Sidretu-l-Munteha, e pastaj plotësisht i është afruar Allahu (xh. sh.), ku Allahu e ka obliguar me namaz. Pastaj Muhamedi (a. s.) nisët të kthehet. Kur kalon pranë Musait, ky e pyet: "Çka t'është urdhëruar?" Përgjigjet: "Pesëdhjetë namaze në ditë." Musai i thotë: "Ummeti yt nuk mund ta zbatojë këtë. Kthehu te Zoti yt dhe lute që t'ia lehtësojë ummetit tënd". Kthehet tek Allahu (xh. sh.) dhe Allahu (xh. sh.) ia zvogëlon dhjetë namaze. Pejgamberi (alejhisselam) lëshohet gjer te Musai dhe e njofton për këtë. Musai i thotë: "Kthehu te Zoti yt dhe lute t'ia lehtësojë ummetit tënd." Kështu, i Dërguari i Allahut shkon lart - poshtë te Musai dhe te Zoti i vet i Lartësuar, gjersa Allahu e kufizon numrin e namazeve gjer në pesë, sepse varet e të cilave do të jenë sa 50 namaze.

Për këtë ngjarje Allahu (xh. sh.) flet në suren En Nexhm:

"Atë (Xhibrilin) e ka parë edhe herën tjetër." "E ka parë) tek Sidretul Munteha." "Që pranë saj është xhenetul Me'va (kopsht strehimi i...)" "Atëherë kur Sidrën e mbuloi çka e mbuloi." "Shikimi (i Muhamedit) as nuk lakoi e as nuk tejkaloi." "Ai (Muhamedi) vërtet pa disa nga shenjat më të mëdha të Zotit të vet." (En-Nexhm13-18)

Të nesërmën, porsa agon mëngjesi, Muhamedi (a. s.) e njoftoi popullin e vet se Allahu i Madhërishëm atë natë ia ka treguar disa nga fshehtësitë e Veta. Disa çka ishin me iman të dobët tejkaluan në mosbesim, e edhe më tepër bënë shpifje e rrena kundër tij. U vërsulën kundër tij edhe më ashpër. Kërkuan prej tij ta përshkruante Kuddusi Sherifin, e Allahu i Madhërishëm ia lejoi këtë dhe ai e përshkroi në detaje, me argumente të qarta. Nuk ishin në gjendje ta kundërshtojnë për kurrëgjë, nuk kishin më çka t'i thoshin. Gjithashtu u lajmëroi për karvanët e tyre që shkonin e që ktheheshin dhe u tregoi se kur do të arrinin në Mekë. Pastaj u tregoi për devenë e humbur nga kreu i karvanit, por të gjitha edhe më

tepër nxisnin hidhërimin e tyre, sepse jobesimtarët gjithnjë mohojnë. Një grup shkuan tek Ebu Bekri (r. a.) dhe i thanë: "A ke dëgjuar për shokun tënd (Muhamedin)? Ai është duke deklaruar se ai ka vizituar Jerusalemin dhe pushtetin e Lartë në qiej mbrëmë dhe se ka folur me Allahun e Madhërishëm. A e beson këtë?" Hazreti Ebu Bekri (r. a.) menjëherë është përgjigjur: "Në qoftë se ai ka thënë kështu, kjo është plotësisht e vërtetë." Ata përsëri i thanë: "A e beson se ai i ka vizituar të gjitha këto vende dhe është kthyer në një kohë të shkurtër të natës?!" Ai përsëri është përgjigjur: "Sigurisht që e besoj këtë dhe unë besoj në gjërat që janë më të çuditshme se kjo, siç është Xheneti dhe Xhehenemi." Për këtë Muhamedi (a. s.) e titulloi atë 'Es-Siddik', që do të thotë person i drejtë dhe i sinqertë në besim, pa pasur asnjë dyshim të vogël. Sigurisht, besimi i Ebu Bekrit ishte më i fortë se çdo gjë. Këto ishin disa nga argumentet e Israsë dhe të Miraxhit.

Nëse duam edhe më tej ta ndjekim Pejgamberin e Zotit në Miraxhin e tij, mos të ndahemi nga falja e namazit. I kemi dhënë besën Zotit se namazin do ta falim dhe Pejgamberin (a. s.) në Miraxhin e tij do ta ndjekim. Miraxhi është treguesi më i mirë sesi besimtar i musliman duhet ta merr si model Muhamedin (a. s.), sesi duhet të ballafaqohet në mënyrë heroike me jetën dhe problemet e saj, me vështirësitë dhe krizat eventuale dhe në fund të dalë fitimtar. Miraxhi ishte dhe mbeti pishtar dhe dritë e përvetshme për shpirtin e muslimaneve. Veçanërisht me imitacionin e tij prej 5 namazeve brenda ditës, të cilat u bënë farz në Miraxh. Kështu që namazi për besimtarin mund të quhet *Miraxh i vogël*.

Të nderuar besimtarë, të përkujtojmë këtë natë të madhe, këtë udhëtim nate, sepse ai edhe sot e gjithëherë do të jetë forcë e lëvizje e gjallë në Islam. Vetëmse, duhet të jemi të aftë e të fuqishëm shpirtërisht që të kuptojmë vërtetësisht rëndësinë e vlerën e Miraxhit dhe t'i shfrytëzojmë në mënyrë të drejtë e konstruktive frytet e tij. Kush e kupton dhe e përjeton këtë ngjarje, mund të themi se ai ka bërë Miraxh me Pejgamberin (a. s.).

Shteti është i shurdhër dhe nuk na ndihmon

Hëna e Re: Drejtor, përfunduat një vit të suksesshëm mësimor dhe po përgatiteni për vjeshtën që vjen për një vit të ri shkollor. Sa jeni të kënaqur me rezultatet që i arritët në vitin shkollor që përmbyllët?

Ibrahim Idrizi: Po, më paraqet kënaqësi e madhe, sepse patëm një mbarim të mbarë të një viti të breqetshëm dhe të suksesshëm mësimor. Jo vetëm këtë vit, por edhe në të kaluarën Medreseja Isa Beu si një vatrë e vetme edukative-

arsimore për arsim të mesëm ka pasur suksese dhe ka dhënë rezultate të shkëlqyeshme në vazhdimësi. Këtë e themi nga fakti se të gjithë nxënësit e Medresesë që regjistrohen dhe vazhdojnë shkollimin e lartë nëpër qendra të ndyshme të arsimit të lartë, sipas të dhënave që ne i posedojmë janë studentët apo studentet më të mira, me aftësi dhe përgatitje për t'u ballafaquar me çdo sfidë të kohës dhe pengesë të ndyshme. Këtë vit shkollor suksesi dhe rezultatet janë

shumë të kënaqshme, e këtë e tregon edhe nota mesatare, e cila në të gjitha degët e saj arrin në *shumë mirë* 3.87. Ky është një sukses dhe rezultat që të gjithë neve si kolektiv edukativo-arsimor na bën që të jemi krenarë dhe paraqet shpresë për të ardhmen në arritjen e rezultateve edhe më të mira. Ky nuk është rezultat vetëm në numra dhe shifra, por, para së gjithash, është sukses përmbajtësor e kualitativ. Këtë sukses dhe rezultat është shumë rëndë ta gjesh në

ndonjë shkollë tjetër të arsimit të mesëm.

Në vitin e ardhshëm shkollor, me lejen e Zotit të Gjithëfuqishëm, do të fillojmë me program të ri mësimor dhe me kushte më të mira, që do të mundësojë kualitet dhe suksese më të mira, si dhe perspektivë më të ndritshme për nxënësit e kësaj shkolle. Të gjitha përgatitjet jemi duke i bërë dhe për fillimin e vitit të ri shkollor 2011/12 do të jemi më të freskët dhe me shumë entuziazëm në rrugën e realizimit të detyrave dhe qëllimeve tona. Në këtë rast do ta kisha falënderuar Bashkësinë Fetare Islame, respektivisht Reis-ul-Ulemanë për përkrahjen shpirtërore e materiale që i japin këtij institucioni të vetëm edukativo-arsimor në R. e Maqedonisë, popullatës muslimane në vend e diasporë, si dhe gjithë trupës edukativo-arsimore në arritjen e rezultateve që çdo njëri mund t'ia ketë lakminë.

Hëna e Re: Maturën e morën 110 nxënës. Në fakt, për ta a është kjo shkalla e fundit e tyre apo me këtë iu çelën dyer të tjera, për të vazhduar më tej? Mundësisht, ku mund të vazhdojnë ata?

Ibrahim Idrizi: Si çdo fillim që ka mbarimin e vet, ashtu edhe çdo mbarim ka fillimin e vet. Nga që, sipas ligjit të Allahut të Gjithëdhijshëm, përfundimi i një të kaluar është edhe fillimi i një diçkaje të re. Kështu, në këtë vit shkollor Medreseja Isa Beu përcolli 110 maturantët dhe maturantet e veta, për të vazhduar nisjen e një fillimi të ri në rrugën e përsosjeve të diturive dhe ndërtimit të personalitetit të tyre. Ngase, marrja e mësimave në Medrese paraqet vetëm fitimin e çelësave për të hyrë në depotë e pasosura të Allahut (xh. sh.). Sipas parimeve të fesë islame, kërkimi i diturisë dhe pajisja me të njëjtën paraqet përmbajtjen më të shenjtë dhe obligimin për secilin musliman dhe muslimane që dëshiron në mënyrë më të mirë ta kryejë dhe ta realizojë detyrën e mëkëmbësit të Allahut në jetën e kësaj bote, ashtu që të meritojë

pëlqimin dhe kënaqësinë e Krijuesit të vet. Kjo detyrë e shenjtë për t'u pajisur me dituri vazhdon deri në mbarimin e jetës në këtë botë.

Pas mbarimit të Medresesë, pjesa dërrmuese e tyre vazhdojnë rrugën që dituritë e tyre t'i përsosin nëpër qendrat e ndryshme të arsimit të lartë. Këtë e them për arsye se Planprogrami mësimor i Medresesë jep mundësi që të gjithë nxënësit e saj të mund të regjistrohen në çdo drejtim universitar të cilin ata dëshirojnë. Kështu që pjesa më e madhe e tyre regjistrohen në Fakultetin e Shkencave Islame, pasi që ky fakultet ka disa vite që është i akredituar, pastaj në Universitetin Shtetëror të Tetovës, në Universitetin e Evropës Juglindore, në Universitetin Ndërkombëtar Ballkanik, ndërkohë që një numër i tyre vendosin që studimet t'i vazhdojnë jashtë vendit tonë, si në Turqi, Egjipt, Jordani, Kuvajt etj. Vlen të përmendet në këtë rast se një numër bukur i madh i atyre që mbarojnë fakultetin vazhdojnë rrugën e studimeve pas-universitare.

Hëna e Re: Në krahasim me vitin e mëparshëm shkollor, numri i nxënësve të rinj që u pranuan sivjet ishte i nivelit të njëjtë apo më i madh?

Ibrahim Idrizi: Si në çdo vit shkollor, ashtu edhe në këtë vit Medreseja Isa Beu shpalli konkursin për pranimin e nxënësve që dëshirojnë të ndjekin mësimet në këtë vatrë të vetme edukative-arsimore. Në dallim nga viti i mëparshëm, e vetmja gjë që nuk ishte rutinë për këtë konkurs ishte numri i madh i atyre që shprehën dëshirë për t'u regjistruar në këtë qendër edukative-arsimore dhe arsyeja e vetme që i pengoi këta të rinj ishte pamundësia e gjetjes së vendit për të ndjekur mësimet e rregullta në këtë shkollë.

Në këtë vit shkollor, 2011/12, numri i nxënësve që u pranuan shënon shifrën e mbi 220 nxënësve nga numri i përgjithshëm i të interesuarve, që ishte shumë më i madh nga viti i kaluar dhe që vinin nga i gjithë territori i Maqedonisë,

po edhe nga Kosova, Lugina e Preshevës, diaspora etj.

Nga pamundësia që të gjithë të interesuarit të ndjekin mësimin me status të rregullt të nxënësit, Medreseja ua ka hapur rrugën e mundësisë që shkollimin e tyre në këtë shkollë ta vazhdojnë me korrespondencë.

Hëna e Re: A jeni të kënaqur me interesin që ekziston për këtë shkollë dhe nga aspekti i viseve prej nga vijnë nxënësit, si do ta kishit vlerësuar?

Ibrahim Idrizi: Siç përmenda edhe më parë, numri i atyre që dëshirojnë të regjistrohen në Medrese është i madh dhe se këtë të drejtë e kanë vetëm ata kandidatë që kanë treguar sukses meritore dhe që i plotësojnë kriterët e kalimit të provimit pranues. Numri më i madh i atyre që shprehin dëshirë të regjistrohen në këtë shkollë është i gjinisë femërore dhe për këtë arsye Bashkësia Fetare Islame hapi degët e Medresesë Isa Beu në Tetovë, Shkup dhe Gostivar.

Pa dyshim, interesimi kaq i madh i atyre që dëshirojnë të vazhdojnë shkollimin e mesëm në këtë shkollë paraqet një kënaqësi të madhe për të gjithë ne dhe për dashamirësit e kësaj vatre edukative-arsimore, ngase është e vetmja shkollë që bën edukimin dhe arsimimin e bijve dhe bijave tona në fymën e ndërtimit të vlerave morale-edukative dhe shumëkuptimplote të një personaliteti të mirëfilltë për ekzistencën e kësaj popullate në vendin tonë.

Kemi nxënës nga i gjithë territori i R. së Maqedonisë, siç theksuam më parë, por edhe nga jashtë saj, si nga Kosova, Lugina e Preshevës, Bosnja, Mali i Zi dhe diaspora jonë etj.

Hëna e Re: Dihet se mësimi, por edhe qëndrimi i nxënësve është i një niveli organizativ të lartë në Medrese. A do të jenë të njëjtat kushtet edhe për nxënësit që do të ndjekin mësimin vitin e ardhshëm në këtë institucion?

Ibrahim Idrizi: Është e vetmja shkollë në vendin tonë që përfshin një program mësimor shumë më të

gjerë dhe më gjithëpërfshirës sesa ndonjë shkollë tjetër për arsim të mesëm dhe kjo njëherit u mudëson nxënësve të Medresesë të zhvillojnë aftësitë e tyre për t'u marrë me aktivitete të ndryshme intelektuale-kreative dhe arganizative, me pjesëmarrje në debate, fjalën e shkruar, ligjërata, kuize të diturive dhe në gara të ndryshme në vend dhe jashtë etj. Me një fjalë, kanë mundësinë për zgjidhjen dhe tejkalimin e të gjitha sfidave me të cilat ballafaqohen në përditshmërinë dhe jetën e tyre.

Për çdo vit brenda mundësive tona mundohemi që të krijojmë kushte edhe më të mira sesa në vitin e kaluar, vetëm e vetëm që të ngremë kualitetin e programeve të mësimdhënies, përsosjen e metodologjisë së mësimdhënies, me qëllim që nxënësit e kësaj shkolle të arrijnë shkallën më të lartë të edukimit dhe arsimit në këtë kohë të zhvillimit të teknikës dhe mjeteve të ndryshme që të mund të përpjellin ndryshimet që i imponon zhvillimi i hovshëm teknik e teknologjik i kohës së sotme.

Hëna e Re: Sa do të jetë numri i përgjithshëm i nxënësve në vitin shkollor 2011/12 dhe me sa mësimdhënës e realizon programin e vet mësimor dhe kush bart harxhimet për funksionimin e këtij institucioni edukativo-arsimor?

Ibrahim Idrizi: Me rrrumbullakimin e tërësishëm të pranimit, vitin e sivjetëm shkollor ishallah do ta fillojmë me një numër rekord të nxënësve, pra me 640 nxënës, duke mos llogaritur ata me korrespondencë.

Me këtë rast vlen të përmendet se Medreseja Isa Beu rrjetin e edukimit dhe arsimit e ka të shtrirë në tërë teritorin e Maqedonisë me degët e saja në Shkup, Shtip, Tetovë, Gostivar dhe shkolla Qendrore në Kondovë - komuna e Sarajit. Programin e vet mësimor e realizon me kuadrin e vet profesional të mësimdhënësve numri i të cilëve është 98 profesorë

dhe profesoresha të profileve të ndryshme.

Të gjitha harxhimet për mirëmbajtjen dhe funksionimin e kësaj qendre edukative-arsimore i bart Bashkësia Fetare Islame përmes grumbullit të Zeqatit, sadekatul-fitrit, Kurbaneve, Haxhit etj., duke e llogaritur se arsimimi dhe edukimi i bijve dhe bijave të popullit tonë janë pjesa më e rëndësishme e kësaj bashkësie fetare në Republikën e Maqedonisë. Siç dihet, edhe pse jemi qytetarë të këtij shteti dhe se edhe ne i paguajmë të gjitha tatimet dhe detyrimet ndaj këtij shteti, i njëjti shtet qëndron i shurdhër që edhe këtë institucion arsimor ta ndihmojë, edhe pse të gjithë prindërit e këtyre nxënësve e paguajnë atë që e kërkon shteti. Fajtor për këtë janë të gjithë ato parti të proviniençës islame që marrin pjesë në bashkëqeverisjen e këtij shteti të padrejtë dhe diskriminues.

Hëna e Re: Pushimin veror natyrisht ju si institucion e parashihni që të jetë pak edhe në formë aktive. Në fakt, organizoni disa projekte që kanë të bëjnë me edukimin islam të të rinjve dhe jo vetëm të vendit, por edhe të diasporës. Për çfarë bën fjalë projekti?

Ibrahim Idrizi: Për ne nuk ka pushim në kuptimin e plotë të fjalës, sepse pothuajse gati gjatë tërë vitit jemi në lëvizje dhe aktivitete të ndryshme sidomos për këtë periudhë kur Muaji i Ramazanit vjen në këto ditë të verës apo të pushimit veror. Ndonëse të gjithë mësimdhënësit e Medresesë dhe nxënësit e saj do të jenë të angazhuar në realizimin e praktikës së Ramazanit dhe aktiviteteve tjera gjatë këtij Muaji të Bekuar. Kështu që secila degë e Medresesë ka përgatitur projekt për realizimin e aktiviteteve të ndryshme me përmbajtje fetare kulturore në mesin e popullatës sonë gjatë këtij muaji. Gjithashtu, në bashkëpunim me Bashkësinë Fetare Islame mudohemi të organizojmë aktivitete disaditore

me projekte konkrete me fëmijë dhe të rinjtë e xhematit të qendrave tona në diasporë. Projekti do të kishte për qëllim që pushimin veror këto fëmijë dhe të rinj ta kalojnë në vendlindjen e tyre, respektivisht të vendosën në internatin e Medresesë Isa Beu në Shkup, i cili në mënyrë të arganzuar, me program të veçantë, do ta bëjë pushimin e tyre më të këndshëm dhe më tërheqës. Projekti do përmbante program me përmbajtje fetare-kulturore, sportive-zbavitëse të garave të ndryshme për moshën e vetë fëmijve si edhe vizita të disa qyteteve dhe vendeve interesante për moshën e fëmijve në vendin tonë etj.

Bartës për realizimin e këtij projekti do të jetë BFI-ja me Medresenë. Të gjitha harxhimet do t'i bartë Bashkësia F.Islame e R.Maqedonisë.

-Më në fund, të gjithë atyre që kanë mbaruar Medresenë Isa Beu, kanë mbaruar fakultete dhe studime pas-uneversitare dhe janë punësuar aty ku janë punësuar i kanë borxh këtij institucioni dhe mirëmbajtësin e saj më së paku me fjalë të mirë e pastaj me punë të tjera konkrete. Të mos bëheni prej tyre që ia kthejnë shpinën dhe bëhen të shurdhër dhe të verbër, duke e lëviz ujin në mullirin e atyre që nuk kanë orientim dhe që i pret shkatërrimi në këtë dhe në botën tjetër.

Secili le të mendojë se është lindur i madh aq sa është lindur dhe është bërë i madh aq sa është bërë - më i varfër apo është bërë i pasur, me emër apo pa emër, me titull apo pa titull, me dhe me...gjithçka do të përfundojë në këtë botë, përveç Besnikërisë dhe Singëritetit, që do të jetë shpëtimi yt këtu dhe atje...Gjithçka falet, por borxhi dhe tradhtia jo. Institucionet dhe jeta e organizuar ndërtojnë ummete dhe kombe, i forcojnë ato, ndërkaq gjithçka tjetër jashtë tyre dobëson dhe rrënon. Paqim të gjithë udhëzimin dhe bekimin e Allahut të Gjithëmëshirshëm.

Punojmë sipas standardeve bashkëkohore

INTERVISTOI: VALBONA ZUNÇE

Numri i përgjithshëm i studentëve në Fakultetin e Shkencave Islame (FSHI) arrin 325, ndërsa deri më tani kanë diplomuar 129 studentë; 100 prej tyre janë të gjinisë mashkullore, kurse 29 të gjinisë femërore. Me ndryshimin e Ligjit për arsimin e mesëm dhe shtimin e paraleleve të Medresesë Isa Beu në Shkup, është ngjallur interesimi i të rinjve për t'u regjistruar në FSHI, gjë që tejkalon mundësitë e kapacitetit që ka Fakulteti i Shkencave Islame...

Hëna e Re: Dekan, si e vlerësoni përmbylljen e vitit akademik 2010/11 në FSHI?

Fahrudin Ebibi: Ashtu si viteve tjera, edhe këtë vit akademik e kurorëzuam me sukses, sepse realizuam në mënyrë shumë të organizuar dhe të shkëlqyer të gjitha aktivitetet e parapara sipas planit dhe programit mësimor. Ligjëratat, ushtrimet, puna praktike dhe kolokuiumet gjithashtu janë realizuar konform planit dhe

dinamikës që ishte paraparë. Janë kompensuar ligjëratat e lëshuara si pasojë e ditëve të festave, njëkohësisht janë organizuar ligjëratat edhe për studentët me korrespondencë. Janë respektuar terminet e kolokuiumeve, si dhe afatet e provimeve, edhe të këtij qeshori, që shënuan edhe përmbylljen e procesit edukativo-arsimor për vitin akademik 2010/11. Pasi që çdo gjë ka rrjedhë sipas dinamikës programore dhe është realizuar ajo që parashihej,

nënkupton se si staf i këtij institucioni jemi të kënaqur me punën që kemi arritur gjatë këtij viti akademik.

Hëna e Re: Sa ka qenë numri i përgjithshëm i studentëve në fakultet dhe sa u diplomuan sivjet?

Fahrudin Ebibi: Duke marrë parasysh specifikat e këtij programi studimor, si shkollë profesionale me karakteristikat e veta, interesimi për

t'u regjistruar në këtë fakultet ka qenë relativisht në nivelin e duhur. Si pasojë e ndikimeve subjektive, prej vitit 2001 deri më vitin 2005 ka pasur një rënie të interesimit për t'u regjistruar në FSHI. Mirëpo, gjatë vitit akademik 2006/07 u shënua rritje e dukshme e interesit. Ndërkohë, në vitin akademik 2010/11 në vitin e parë janë regjistruar 62 studentë, gjë që më herët nuk kishte ndodhur. Aktualisht numri i përgjithshëm i studentëve me dosje aktive dhe pasive arrin 325 studentë. Deri më tani kanë diplomuar 129 studentë; 100 prej tyre janë të gjinisë mashkullore, kurse 29 të gjinisë femërore. Studentë me dosje aktive janë 138, ndërkohë 22 prej tyre janë absolventë. Me ndryshimin e Ligjit për arsimin e mesëm dhe me shtimin e paraleleve në Medresenë Isa Beu në Shkup interesimi për t'u regjistruar në FSHI ka rezultuar më i madh, kështu që lirisht mund të themi se i tejkalon edhe mundësitë e kapaciteteve që ka Fakulteti i Shkencave Islame.

Hëna e Re: Para se të hyjmë në përgatitjet dhe informacionet e nevojshme për vitin e ardhshëm akademik, do të ishte më rëndësi për lexuesit tanë të thuhet se çfarë perspektivash u hapen studentëve që diplomojnë, pikërisht edhe këtyre që diplomuan sivjet?

Fahrudin Ebibi: Fakulteti i Shkencave Islame në Shkup me akt të veçantë të Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës të Republikës së Maqedonisë është akredituar në vitin 2008. Që do të thotë se diploma e lëshuar nga ky institucion është e barasvlefshme me diplomat e lëshuara nga institucionet e tjera të larta të këtij vendi. Tendanca e këtij fakulteti është të prodhojë kuadro cilësore për nevoja të përgjithshme, para se gjithash për bashkësinë islame (shoqërinë islame) në RM dhe më gjerë, por studentët e FSHI-së janë të përgatitur në nivel të lartë me qëllim që të mund të shërbejnë në proceset e jetës shoqërore gjithandej

ku iu jepet mundësia. Që do të thotë, tani më nuk mund të ishte pengesë diploma, siç ishte më herët, që studentët e FSHI të privoheshin nga e drejta e tyre e konkurrit në nivele të shkollimit të mëtejme ose të punësimit nëpër ente ose ministri shtetërore.

Hëna e Re: Gjatë vitit të ardhshëm akademik 2011/12, sa studentë janë paraparë të pranohen dhe në çfarë drejtimesh?

Fahrudin Ebibi: Fakulteti i Shkencave Islame në Shkup ka të akredituar për momentin vetëm një program studimor, edhe atë të studimeve islame, por punohet në drejtim të ndarjes së Fakultetit në më shumë drejtime. Ndoshta këtë vit akademik nuk do të mund të arrijmë, por jam thellë i bindur se vitin e ardhshëm do të mund të ndodh një gjë e tillë, pasi që në rrjedhë janë përgatitjet e nevojshme, shpresoj që pasi që të jenë kryer të gjitha procedurat e nevojshme do të startojë FSHI si fakultet me më shumë drejtime. Sa i përket pranimit të studentëve të rinj këtë vit akademik, sipas konkursit të shpallur u pranuan vetëm 50 studentë (kuptohet të rregullt dhe me korrespondencë), por nëse e kërkon nevoja Këshilli mësimor-shkencor vendos për rrjedhat e mëtejme.

Hëna e Re: Kushtet që i ofron për studim ky institucion dhe a kanë mbështetje studentët nga aspekti material nga Fakulteti për shkaqe të natyrave të ndryshme p.sh. gjendja materiale ose suksesi i shkëlqyeshëm?

Fahrudin Ebibi: Siç theksuam edhe më lart, Fakulteti i Shkencave Islame funksionon dhe vepron konform akteve normative të BFIM dhe ligjeve të arsimit të lartë të Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës të Republikës së Maqedonisë, që do të thotë se punon sipas standardeve bashkëkohore, sipas proceseve të arsimit të sistemit të Bolonjës, sepse procesi i akreditimit të Fakultetit e

ka kushtëzuar implementimin e këtij sistemi. Nga ana tjetër, studimi në Fakultetin e Shkencave Islame është me vetëfinancim. Mirëpo, vitin e ardhshëm akademik për herë të parë në FSHI do të ndahen 25 bursa për studentët të cilët do të kenë sukses më të mirë. Vitin e kaluar për herë të parë, në shenjë motivimi dhe nxitjeje nxënësit e gjeneratës së Medresesë Isa Beu dhe të paraleleve të shtrira të saj, të cilët ishin përcaktuar për t'u regjistruar në FSHI, me vendim të Reis-ul-Ulemasë haxhi Sulejman ef. Rexhepi janë të liruar nga participimi. Vlen të theksohet se shpenzimet për raste të veçanta të studentët me kategori të ulët sociale janë mbuluar nga vetë Prijësi i BFI-së.

Hëna e Re: Kur bëhet fjalë për kushtet, natyrisht aty hyn edhe cilësia e ligjërimeve dhe e kuadrit, por edhe e teksteve prej të cilave mësohet. Këtë pyetje e shtrojmë për shkak se ekzistojnë disa fakultete të shkencave islame në gjuhën shqipe, siç janë në Prishtinë dhe Tiranë. Sa mund të bëhet fjalë për një plan integrues studimor të këtyre fakulteteve?

Fahrudin Ebibi: Është fakt se në rajon ka edhe fakultete të ngjashme sikurse FSHI, me të cilët kemi marrëveshje bashkëpunimi, siç është Fakulteti i Studimeve Islame në Prishtinë, Fakulteti i Studimeve Islame në Novi-Pazar, Fakulteti i Shkencave Islame në Sarajevë, së fundi është hapur edhe Universiteti i Studimeve Islame në Tiranë, me të cilin ende nuk i kemi vënë linjat e bashkëpunimit.

Sa i përket unifikimit të planeve, programeve dhe literaturës, me fakultetin e Prishtinës ose me atë të Shqipërisë deri më tani nuk ka diç të tillë. Mirëpo, kjo nuk do të thotë se nuk mund të bisedohet rreth kësaj teme. Megjithatë, për këtë vendosin organet kompetente dhe shpresoj se në të ardhmen do të kemi mundësi edhe më të mëdha për të folur rreth këtij bashkëpunimi dhe teme.

INTERVISTË: FEMI BAFTIU, KRYETAR I QENDRËS KULTURORE ISLAME SHQIPTARE NË NORVEGJI

Një faltore nordike për të gjithë muslimanët

Emigrantët e parë shqiptarë që kanë mbërritur dhe që janë organizuar në Norvegji janë nga Maqedonia, nga viti 1968. Në vitin 1985 një grup besimtarësh u angazhua për hapjen e xhamisë së parë shqiptare dhe më vonë edhe në themelimin e Qendrës Kulturore Islame Shqiptare në Norvegji (QKISHN), e cila ishte themeluar nga 4 të rinj. QKISHN në vitin 1986 ishte regjistruar edhe në institucionet qeveritare me të drejta ligjore. Kjo qendër aktualisht ka 5.300 anëtarë, ndërsa janë 200 fëmijë, nxënës, që mësojnë mësimbesimin dhe gjuhën shqipe në shkollën e kësaj qendre.

Në qershor të vitit 2009 kjo qendër bleu një objekt të pashfrytëzuar, ku ka filluar ndërtimin edhe të objektit të ri të Xhamisë dhe të Qendrës. Kreu i kësaj qendre, Femi Baftiu, për revistën "Hëna e Re" tregon se falë kontributit të madh të 26 anëtarëve të këshillit inicues të fondit financiar "NDIHMO EDHE TI" dhe bashkëpunimit të mirëfilltë të kryesisë së QKISHN-së u realizua projekti madhor në ndërtimin e xhamisë së parë shqiptare në kryeqytetin e Norvegjisë, Oslo. Për një afat prej 5 muajsh u tubuan 1.008.400 korona norvegjeze, 1 milion ishin të grumbulluara nga vetë qendra për dy vite më herët dhe u aktivizuan mbi 83 parapagues të rregullt bankarë me një shumë prej 1000 deri 2000 kr. për dy vite të ardhshme.

"Gjithë ata që ndihmuan, pa marrë parasysh shumën dhe ndihmën e tyre morale dhe materiale, medoemos se do të jenë të shpërblyer nga krijuesi ynë, Allahu (xh. sh.) dhe të nderuar para familjeve të tyre si muslimanë të devotshëm dhe si prindër të ndershëm. Është e qartë se ky objekt që po ndërtohet do të jetë shtëpi e më të rinjve tanë, sepse ata janë ardhmëria jonë", thekson Baftiu. Sipas tij, ata me donacionet dhe kontributin e tyre moral, shpirtëror dhe njerëzor po ndërtojnë një shtëpi të Zotit, një faltore për gjithë vëllezërit tanë muslimanë, një vendtakim për të gjithë shqiptarët pa dallim feje e rajoni, po të barabartë si shqiptarë të një gjaku dhe bese.

"Duhet të jemi krenarë se jemi shqiptarë; të unifikuar dhe të bashkuar jemi më të fortë, kurse të ndarë e të përçarë do të tregohemi edhe më të zbehtë, bile edhe më të dobët para krijuesit tonë, Allahut (xh. sh.)", sqaron kreu i muslimanëve shqiptarë në Oslo.

INTERVISTOI: DRITON DIKENA

Hëna e Re: Qendra Islame në Oslo mund të konsiderohet si një ndër qendrat më të suksesshme në mërgim. Ma përshkruani historikun e saj, ju lutem...

- Nuk mund ta vlerësojmë ne vetë këtë punë dhe nuk mund të themi se jemi një ndër qendrat më të suksesshme në mërgim. Vetëm xhamati dhe shoqëria në diasporë mund ta japë mendimin dhe vlerësimin e vet në lidhje me këtë. Sa për historikun e qendrës sonë, në vitin 1985 qëllimi kryesor i Qendrës Kulturore Islame Shqiptare në Norvegji ishte organizimi i shqiptarëve muslimanë që jetojnë në Norvegji. Vëllezërit tanë të parë muslimanë nga Maqedonia erdhi në Norvegji në 1968, ndërsa numri u rrit pas vitit 1990, kur shumë vëllezër të tjerë muslimanë nga Kosova filluan emigrimin në Norvegji duke kërkuar azil politik për shkak të shtypjes politike të të gjithë shqiptarëve në pjesën jugore të ish-Jugosllavisë, si në Kosovë, Maqedoni dhe Mal të Zi. Themeluesit e qendrës sonë ishin në fillim një grup shumë i vogël, prej 10 deri 15 të rinj në atë kohë. Ata erdhën në Norvegji me shpresë për një të ardhme më të mirë dhe gjallërim. Disa prej tyre ishin ndjekur politikisht në vendin e tyre vetëm pse ishin shqiptarë dhe muslimanë. Ata organizimin e përditshëm të namazit e bënë në apartamentet e tyre. Kjo ishte deri në 1980, kur për herë të parë u bashkuan dhe morën me qira një vend të vogël, si lokali i parë për xhaminë tonë. Të gjitha shpenzimet e financave dhe mjetet tjera ishin prej xhepit të tyre. Këtë e bënë me qëllim që të kenë një vend për lutje. Por, për herë të parë në vitin 1986 Qendra Kulturore Islame Shqiptare në Norvegji u themelua dhe u regjistrua si një institucion në qeverinë e këtij vendi, me të njëjtat të drejta ligjore si kishat norvegjeze në praktikimin e fesë. Qëllimi ynë është të shërbejmë muslimanët tanë këtu. Sot kemi mbi 5.000 anëtarë dhe për çdo vit kemi rritjen e anëtarësisë sonë.

Hëna e Re: Si funksion Qendra, cilat janë

burimet financiare të saj?

- Qendra Kulturore Islame Shqiptare është e regjistruar zyrtarisht pranë organeve kompetente norvegjeze. Puna dhe aktiviteti i saj mbështetet në statutin dhe rregulloren e saj. Organizimi i jetës fetare bëhet në përputhshmëri me parimet islame, si dhe ruajtjen e traditave të mirëfillta islame dhe jemi praktikues të mes'hebit hanefij.

Sa i përket aspektit financiar të Qendrës për mbarrëvajtjen e aktiviteteve dhe punëve tona, kryesisht kemi dy burime kryesore: një, ndihmën permanente nga shteti norvegjez, simbas Kushtetutës norvegjeze, ku pjesëtarët e çdo konfesionit mbështeten financiarisht sipas sistemit proporcional të anëtarësisë dhe dy, ndihma e pakontestueshme e xhemit, i cili nga vullneti i vet vazhdimisht përkrah çdo iniciativë, aktivitet dhe projekt që është në shërbim të Islamit dhe të mbarë muslimanëve.

Hëna e Re: Cilat aktivitete më së shumti i organizoni?

- Me vetë përvojën e deritanishme, që nga themelimi i Qendrës deri më sot, ajo që na mban të gjallë janë aktivitetet dhe angazhimet e shumëllojshme dhe do të veçoja me sa vijon:

Aktivitete fetare: Organizimin e ligjëratave, derseve, tribunave,

kuptohet faljen e 5 vakteve të namazit, si dhe aktivitetet më të dalluara që zhvillohen gjatë muajit të Ramazanit, si dhe organizimin dhe shkuarjen në haxh, ku gjer më tani kemi pasur mbi 29 haxhilerë.

Aktivitete kombëtare: Ndjekjen e rrjedhave, ndodhive dhe ngjarjeve nga mbarë hapësirat shqiptare, si dhe sensibilizimin e opinionit të këtushëm lidhur me të drejtën e shqiptarëve për avancimin e çështjes kombëtare, si dhe me njoftimin e padrejtësive historike që u janë bërë vazhdimisht shqiptarëve. Në këtë drejtim Qendra ka pasur fatin që të organizojë takime, konferenca, tubime dhe seminare, si dhe të ketë nderin që të presë delegacione nga

Kosova, Shqipëria, Maqedonia dhe viset tjera. Në këtë kontekst xhemati ka dhënë ndihmë si në kohën e luftës, ashtu edhe në paqe...

Aktivitete edukative-arsimore: Në kuadër të Qendrës funksionojnë edhe dy shkolla: shkolla shqipe "Naim Frasheri" dhe shkolla e mësimbesimit islam "Urtësia", ku mësimin e vijnë rreth 180 nxënës. Duke mos lënë anash grupin e mësimin të hifzit, grupin letrar, grupin e moshave të rritura, të rinisë islame, si dhe sektorin e motrës muslimane, të cilat ndjekin kurse, ligjëratat dhe mësimet që përputhen me nevojat dhe kërkesat e tyre.

Aktivitete kulturore dhe sportive: Tradicionalisht organizojmë shfaqje me nxënës të shkollës, kuize, programe kulturore-artistike, si dhe pikniqe dhe manifestime të tjera me karakter rekreativ. Në këtë drejtim rol të pamohueshëm luan edhe klubi futbollistik "Rilindja", që garon në Ligën 5 të futbollit nacional në Norvegji.

Hëna e Re: Na jepni pak të dhëna për Islamin në Norvegji, në veçanti në Oslo?

- Norvegjia shtrihet në pjesën veriore të Evropës, në Gadishullin Skandinav. Vendi nordik kufizohet nga Suedia në lindje dhe nga Finlanda e Rusia në verilindje.

Norvegjia ka 4.574.560 banorë. Mosha mesatare e popullsisë është 38 vite dhe 100 % e popullsisë është e arsimuar.

Islami është feja e dytë më e madhe në Norvegji. Në vitin 2005 jetonin mes 120.000 dhe 150.000 persona të përkatësisë muslimane në Norvegji. Vetëm rreth 80.000 muslimanë janë të anëtarësuar në mbi 100 xhami/organizata muslimane në Norvegji. Mbi 40.000 prej këtyre jetojnë në komunat Oslo dhe Akershus. Shumica e xhamive janë organizuar nën ombrellën e Bashkësisë Islame të Norvegjisë (IRN; www.irn.no). Në Norvegji jeton një numër i madh muslimanësh që vijnë nga vende të ndryshme të botës. Në vitin 2000 është bërë një analizë statistikore nga profesorët e Universitetit të Oslos, ku rezultati paraqet se ka pasur rreth 800 konvertime në Islam, ku pjesa dërrmuese janë të rinj dhe shumica prej tyre femra. Pjesa më e madhe e komuniteti islam në Norvegji janë imigrantët me prejardhje nga shtetet muslimane. Ndarja e tyre me popullatë janë: pakistanezë 27.675, irakianë 20.076, somalezë 18.015, boshnjakë 14.822, iraniane 14.362, turq 14.084 dhe shqiptarë 12.235.

Shteti norvegjez lejon lirshëm shprehjen e ndjenjave fetare, garanton të drejtën fetare, si dhe mbështet çdo iniciativë konstruktive dhe kjo e drejtë e praktikimit të feve të ndryshme është e miratuar në Kushtetutën norvegjeze.

Hëna e Re: Kur mendoni të përfundoni punët në kompletimin e Qendrës?

- Ndërtimi i Qendrës në vete ngërthen të gjithat angazhimet dhe sakrificat e baballarëve, gjyshërve dhe xhematit tonë shumë të çmuar, i cili historikisht është kujdesur për mbarëvajtjen e jetës fetare. Dhe, kompletimi i Qendrës do të jetë realizim i ëndrrave të të gjithë shqiptarëve në Norvegji. Sipas dinamikës së paraparë, planifikojmë që punët rreth

përfundimit të Qendrës të zgjasin 1,5 vjet.

Hëna e Re: Çfarë planesh keni për të ardhmen?

Me ndërtimin e Qendrës planifikojmë realizimin e objektivave si:

- * plotësimin e nevojave dhe kërkesave të xhematit në zhvillimin e jetës fetare dhe shoqërore;
- * shtimin e numrit të nxënësve pranë shkollave tona;
- * organizimin e kurseve për mësimin e gjuhës norvegjeze dhe të gjuhës shqipe;
- * arsimin dhe edukimin e rinisë në profile të ndryshme shkencore, si dhe përgatitjen e tyre për t'u integruar me vlera të mirëfillta në shoqërinë norvegjeze.

* hapje e një studio për emetimin e një televizioni lokal, si dhe mëvetësimin e Radio- Rilindjes, e cila ekziston që mbi 17 vjet. Po ashtu, do të vazhdojmë aktivitetet me klubin futbollistik "Rilindja", që ekziston që mbi 20 vjet këtu në Norvegji. Dhe, të arrijmë në Ligën e parë.

Hëna e Re: Para disa ditësh në vizitë zyrtare te ju ishte një delegacion i BFI nga Maqedonia, i kryesuar nga h. Afrim ef. Tahiri, sekretar i përgjithshëm. Si u prit ky delegacion prej jush?

- Me rastin e vënies së gurthemelit, patëm nderin që të

kemi mysafir si nga institucionet të jetës politike dhe shoqërore në Norvegji, ashtu edhe delegacione nga Bashkësia Islame e Kosovës, Bashkësia Fetare Islame e Maqedonisë, si dhe nga diaspora shqiptare. Prezenca e Sekretarit të përgjithshëm të Bashkësisë Islame të Maqedonisë, h. Afrim ef. Tahiri, ishte një respekt i veçantë si për kryesinë, ashtu edhe për gjithë xhematin e këtushëm. Ishte kënaqësi e veçantë që për së afërmi u njoftuam lidhur me rrjedhat dhe organizimin e jetës fetare, problemet, hallet dhe synimet tona të përbashkëta. Biseduam edhe për shumë përvoja, këmbymen mendime, ide të shumta, të cilat do të jenë në shërbim të muslimanëve kudo që janë.

Hëna e Re: Çfarë bashkëpunimi keni me BFI-në e Maqedonisë?

- Qendra Kulturore Islame Shqiptare është e hapur për bashkëpunim me të gjitha bashkësitë fetare si në vilat, ashtu edhe në diasporë. Me BFI-në kemi patur raporte mjaft të mira. Saherë që kemi patur nevojë, na kanë mbështetur. Mendojmë që ky bashkëpunim në të ardhmen do të zgjerohet edhe më shumë, me këmbimin e vizitave, përvojave, edukimin e fëmijëve tanë pranë medreseve, fakulteteve fetare, si dhe bashkëpunimin në të gjitha fushat që janë në interes të përbashkët.

Metoda e Islamit në ndërtimin e njeriut (II)

“Ne e udhëzuar atë në rrugë të drejtë, e ai do të jetë: mirënjohës ose përbuzës” (El Insan: 3)

REXHEP IMERI

Në mesin e gjithë këtyre krijesave që jetojnë e që janë me miliona shfaqet njeriu me një pamje dhe formë unike dhe të veçantë. Veçueshmëria e tij nga krijesat tjera e bën atë një botë në vete, të dalluar nga bota e krijesave tjera, pra të veçuar nga të tjerët.

Aspektet e veçueshmërisë të njeriut nga krijesat tjera janë të

shumta, e ne në vijim do t'i përmendim disa prej tyre:

1. KRIJESË E VEÇANTË PËR NGA KRIJIMI

Allahu (xh. sh.) thotë: “Vërtet, Ne e krijuam njeriun në formën më të bukur” (Et-Tinë: 4).

Nuk ka diçka të njeriut e të mos

të jetë e vendosur në vendin më adekuat, më të bukur, më të drejtë dhe më të përsosur. Mund të bëjmë krahasimin mes njeriut dhe çdo krijese tjetër për nga krijimi dhe do të gjejmë ngjashmëri vetëm në atë çka është e patjetërsueshme për jetë, e pas kësaj do të shohim aspektet e veçimit të njeriut nga krijesat tjera. Duart e njeriut veçohen nga duart e

çdo krijese tjetër. Po mos të ishte kështu, nuk do të ekzistonin edhe civilizimet. Trupit të njeriut dhe qëndrimit të tij nuk i ngjason askush tjetër. Në lëkurën dhe gjymtyrët e tij trupore ka veçanti. Thonjtë e tij, flokët e tij, hunda e tij, veshët e tij, fytyra e tij, këmbët e tij dhe gjithçka në të është më e bukur dhe më e përsosur.

2. KRIJESË E VEÇANTË PËR NGA DITURIA

Allahu (xh. sh.) thotë: "E Ai (Zoti) ia mësoi Ademit të gjitha emrat (e sendeve)..." (El-Bekare 31). Po ashtu thotë: "I mësoi njeriut atë që nuk e dinte" (El-Alak 5).

Pra, njeriu është e vetmja krijes së cilës iu dha mundësia e të mësuarit, dituria, dhe askujt tjetër. Materia nuk di të logjikojë, po ashtu edhe bimët janë të tilla që nuk logjikojnë; dituria e kafshëve është e kufizuar në ushqimin e atij që e han, në atë çka e pi, në marrëdhëniet seksuale (*shumimin*) dhe nga rreziku që i kanoset dhe nuk mëson diçka, përpos me vështirësi. Ndërsa njeriu logjikon në veten e tij dhe në të tjerët, ndërton dhe analizon, i di gjërat pse janë sajuar, si janë sajuar dhe si të kemi dobi prej tyre. Gjurmët e diturisë se njeriut janë të qarta dhe veçimi i njeriut nga ky aspekt është i qartë.

3. KRIJESË E VEÇANTË PËR NGA DËSHIRA

Allahu (xh. sh.) thotë: "Ne e udhëzuam atë në rrugë të drejtë, e ai do të jetë: mirënjohës ose përbuzës" (El-Insan 3). Dituria mund të jetë edhe negative dhe ajo çka mund ta bëjë diturinë pozitive është dëshira. Sa më shumë që të kemi njohuri për një temë, edhe zgjedhja është më e gjerë dhe, përderisa njeriu është më i ditur, ai e ka më të hapur sferën e dëshirës. Këtë e kuptojmë nga ajo se ai në një ndodhi ka qasje veprimi në mënyra të ndryshme, pra nëse dëmtohet, mund që të falë apo të hakmerret, ta fshehë mllëfin e tij apo ta shfaqë, e vonon hakmarrjen derisa t'i jepet rasti për t'u hakmarrë ose është i pamatur në hakmarrje ose hakmer-

ret në mënyrë të njëjtë ose e mbulon etj.

Pra, qëndrime të shumta në një ndodhi, mirëpo sa u përket kafshëve, ato kanë vetëm një mënyrë veprimi në një ndodhi. Pra, kështu bëhet i qartë dallimi i njeriut nga krijesat tjera për nga dëshira e tij.

4. KRIJESË E VEÇANTË PËR NGA POZITA DHE AFTËSITË

Pozita e njeriut në mesin e krijesave tjera është dominimi i tij dhe ngritja e tij ndaj tyre, sepse gjithçka i është nënshtruar dhe gjendet në dispozicion të tij. Allahu (xh. sh.) thotë: "Ai (Allahu) është që për juve krijoi gjithë çka ka në tokë..." (El-Bekare:29). Po ashtu thotë: "A nuk e dini ju se Allahu nënshtroi për të mirën tuaj ç'ka në qiej e ç'ka në tokë..." (Llukman: 20).

Pra, aftësitë e njeriut arrijnë deri në atë shkallë, sa që të arrijë të shfrytëzojë dhe të ketë dobi edhe nga fuqitë e kësaj gjithësie. Mjafton për të ditur veçimin e tij nga shembujt që mund t'i shohim nga veprimtaria e tij. Për shembull: kafshët nuk mund të shpikin asgjë, ndërsa njeriu shpiku satelitët në gjithësi dhe bombat atomike.

5. KRIJESË E VEÇANTË PËR NGA AF- TËSITË E SHPREHJES

Allahu (xh. sh.) thotë: "Rrahmani-Mëshiruesi (Zoti ynë). (1) Ai ia mesoi Kur'anin. (2) E krijoi njeriun. (3) Ia mësoi atij të folurit (të shprehurit, të shqiptuarit). (4) Të gjitha kafshët që i shohim nga goja dhe buzët e tyre nuk del tjetër përpos zëra të çuditshëm, mirëpo njeriu arrin që t'i nxjerr këto zëra në formë të kuptueshme dhe nga kjo ai mund që t'i shqiptojë tingujt, nga të cilat formohen miliarda fjalë në të gjitha gjuhët e botës me të cilat flet njeriu. Pra, tallet, qeshet, qan, prish, ndreq, ndjen apo shprehet dhe tregon gjithçka dhe kjo është, pra, aftësia e të shprehurit, një nga aftësitë më të veçuara të njeriut."

6. KRIJESË E VEÇANTË PËR NGA PËR- GATITJA MORALE

Kemi veprime të larta të moralit dhe veprime të poshtera të njeriut, i

cili ka një përgatitje të brendshme, që me to ai të mund të jetë krijesa më e poshtëruar dhe më e papastër ose të ngrihet lart, që të jetë shembull i pastër. Ai ka përgatitje që të jetë në zinxhirin dhe rrethin e të mirëve apo të jetë në zinxhirin dhe rrethin e të këqinjve, apo të bëjë përzierjen e të dyjave, ndërsa kafshët mbeten të natyrës së njëanshme. Pra, përgatitja morale e njeriut është cilësi e dalluar, e cila e dallon njeriun nga krijesat tjera.

Dhe, pas gjithë kësaj parashtrohet pyetja: Çka kërkohet nga njeriu si rezultat i këtyre cilësive që e dallojnë nga krijesat tjera?

Rregulla thotë: "Sa do të jepet, aq edhe do të kërkohet prej tij; në bazë të mundësive tua" dhe kjo është rregull e kësaj teme. Allahu (xh. sh.) është Ai i cili ka nënshtruar gjithësinë për njeriun dhe për këtë shkak e bëri njeriun si përgjegjës të vetëm para Tij nga të gjitha krijesat tjera që duken. Dhe thotë Allahu (xh. sh.): "A mendon njeriu se do të lihet duke mos zënë asgjë (pa kurrfarë përgjegjesie)" (El-Kijame: 36). Gjithashtu thotë: "A menduat se Ne u krijuam kot dhe se nuk do të ktheheni ju te Ne?" (El-Mu'minune: 115).

Pra, Allahu (xh. sh.) me këto veçori e bëri njeriun si zëvendës të Tij në tokë, ku thotë: "(Përkujto Muhamed) Kur Zoti yt u tha engjëjve: 'Unë po krijoj (po përcaktoj) në tokë një zëvendës'..." (El-Bekare: 30). Po ashtu thotë: "Ai është që ju bëri zëvendësues në tokë..." (Fatir: 39).

Ndërkaq, me zëvendësues përfshiu këtë çka vijon:

- Zëvendësuesi në pasuri nuk është pronari i vërtetë;
- Ai duhet të veprojë sipas urdhrave të pronarit e jo sipas urdhrave të veta;
- Që mos të rebelohet dhe të kalojë kufijtë e caktuar për të;
- Që të bëjë atë që do pronari i vërtetë e jo atë që do ai vetë.

Dhe, nga gjithë kjo kuptojmë se njeriu nuk është rob i epsheve të tij, por ai është rob i Allahut (xh. sh.), i cili ia dha këtë pozitë njeriut në këtë gjithësi. Thotë Allahu (xh. sh.): "Unë nuk i krijova xhindet dhe njerëzit

për tjetër, pos që të më adhurojnë''(Edh-Dharijate: 56).

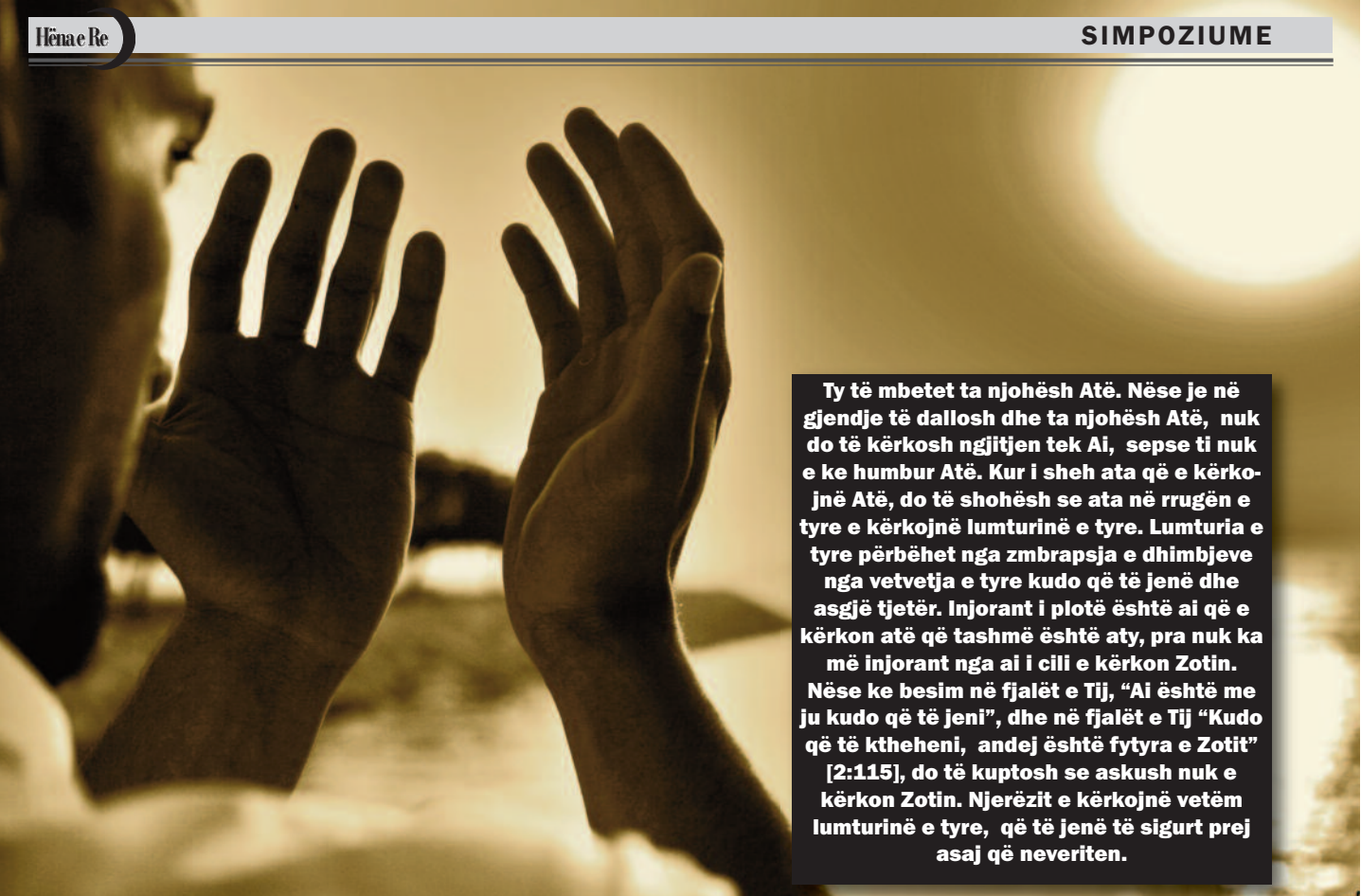
Pra, ngritja dhe pozita e lartë e njeriut në këtë gjithësi është si kundërvlerë për adhurimin që duhet t'i bëhet Allahut (xh. sh.). Dhe, përderisa njeriu nuk e adhuron Allahun (xh. sh.), e ka vënë veten e tij në vend të materies, bimëve dhe kafshëve të papërgjegjshëm për asgjë. Për këtë shkak shohim se si Kur'ani e emërtoi si jonjeri atë çka nuk i përmbahet respektit ndaj Allahut (xh. sh.) dhe këtë e shohim në shumë versete, të cilat do t'i cekim në vijim: "Krijesat më të dëmshme tek Allahu janë ato që mohuan; nuk pritet që atë ta besojnë"(El-Enfal:55). Po ashtu thotë:"Ata kanë zemra që me to nuk kuptojnë, ata kanë sy që me to nuk shohin dhe ata kanë veshë që me to nuk dëgjojnë. Ata janë si kafshët, bile edhe më të humbur; të tillët janë ata të marrët"(El-A'rafe: 179). Po ashtu thotë: "E ata që nuk besuan, përjetojnë kënaqësi (në këtë jetë) dhe hanë ashtu si hanë kafshët, e vendi i tyre është zjarri"(Muhamed: 12).

Pra, nga gjithë kjo që u tha më lart kuptojmë se me të vërtetë vetëm zbatimi i urdhrave të Allahut (xh. sh.) është ai që bën harxhimin e forcës së njeriut kah ngritja e kompletimit të tij, ndërsa lënia e urdhrave të Allahut (xh. sh.) do të thotë të harxhohet kjo forcë kah shtazorja dhe epshi. Dhe, duke u nisur nga e vërteta islame, veçoritë e saj që i përmendëm më lart, gjithashtu duke u nisur edhe nga përbërja e natyrshmërisë së njeriut dhe ajo çka e dallon atë nga krijesat tjera, ka qenë edhe ndërtimi i njeriut në Islam. Apo, siç e thamë në titullin e këtij studimi, "Metoda e Islamit në ndërtimin e njeriut".

Kjo është sa i përket dy fjalëve të përmendura në këtë titull, fjalës ISLAM dhe fjalës NJERI, që sa më mirë të mund ta kuptojmë edhe atë çka do të vijë në vijim nën këtë titull. Pra, të kuptojmë se si Islami u kujdes dhe e ndërtoi njeriun në frymën islame në çdo aspekt.

(Vazhdon)

Ty të mbetet ta njohësh Atë. Nëse je në gjendje të dallosh dhe ta njohësh Atë, nuk do të kërkoresh ngjytjen tek Ai, sepse ti nuk e ke humbur Atë. Kur i sheh ata që e kërkojnë Atë, do të shohësh se ata në rrugën e tyre e kërkojnë lumturinë e tyre. Lumturia e tyre përbëhet nga zmbropsja e dhimbjeve nga vetvetja e tyre kudo që të jenë dhe asgjë tjetër. Injorant i plotë është ai që e kërkon atë që tashmë është aty, pra nuk ka më injorant nga ai i cili e kërkon Zotin. Nëse ke besim në fjalët e Tij, “Ai është me ju kudo që të jeni”, dhe në fjalët e Tij “Kudo që të ktheheni, andej është fytyra e Zotit” [2:115], do të kuptosh se askush nuk e kërkon Zotin. Njerëzit e kërkojnë vetëm lumturinë e tyre, që të jenë të sigurt prej asaj që neveriten.

Prania me ZOTIN

WILLIAM C. CHITTICK

Njëzet vitet e fundit jam munduar ta shpreh terminologjinë teknike të Ibn Arabiut në idioma të anglishtes, që do ta ruanin kuptimin e mbartur në shkrimet e tij brenda kontekstit të tyre origjinal. Me këtë qëllim u mundova të krijoj një listë të termave teknike në anglisht – fjalë të cilat mund të jenë pak a shumë të

përshtatshme – të ripërkufizuara për qëllimet e temës, që do ta përcillnin kuptimin e origjinalit në arabisht. Një ndër fjalët nga e cila hoqa dorë për ta përkthyer është fjala *vuxhūd*, për të cilën supozoj se organizatorët e kësaj konference kanë pasur ndër mend termin “Qenie” (*Being*).ⁱ

Problemi i parë me të cilin hasemi gjatë përdorimit të fjalës

“Qenie” (*Being*) është papërcaktueshmëria e dukshme e saj, problem i cili po ashtu është i dukshëm edhe tek fjala “ekzistencë”, e cila më së shumti përdoret për ta përkthyer fjalën *vuxhūd*. Problem më serioz kemi nga ana e arabishtes, ku kuptimi i fjalëpërfjalshëm i *vuxhūd*-it është “gjetje” (*finding*) dhe “të jesh i gjetur”. Ibn Arabiu e thekson këtë

aspekt të kuptimit në shprehjet siç janë *ehlu'l-keshfi ve'l-vuxhūd* "njerëzit e zbulimit dhe të gjetjes", ose *ehlu'sh-shuhūdi ve'l-vuxhūd* "njerëzit e dëshmisë dhe të gjetjes". Këta janë gnostikët, më të lartit nga Njerëzit e Zotit, dhe atë që ata e gjejnë, kuptohet, është Zoti.

Rrjedhim jashtëzakonisht i rëndësishëm i fjalës *vuxhūd*, që del kur e përkthejmë atë si "gjetje" është se *vuxhūd*-i nuk është thjesht gjë që duhet gjetur. Edhe *Vuxhūd*-i gjen; me fjalë të tjera, vetëdija dhe ndërgjegjja janë ndër atributet thelbësore të *vuxhūd*-it. Kësisoj, *vuxhūd*-i nuk është thjesht "me ekzistue" ose "me qenie", por është edhe "të jesh i gjallë" dhe "të jesh i vetëdijshëm". Ibn Arabiu shpesh na përkujton për këtë fakt, siç është rasti kur ai i komenton ajete kur'anore si: "Atë e lartëson çdo gjë në qiej dhe tokë" (57:1). Fjalët "qenie" dhe "ekzistencë" në anglisht nuk e kanë qartazi këtë konotacion, madje nëse e përdorim fjalën "Qenie" për Zotin, e dimë se Zoti ka dije dhe vetëdije, sepse ne themi ashtu jo pse vetë fjala e kërkon atë.

Një ndër problemet që na paraqitet kur mendojmë me termat "qenie" dhe "ekzistencë" bëhet e qartë kur i hedhim një shikim historisë së mendimit të Perëndimit, ku shkencëtarët, filozofët, madje edhe disa teologë që janë marrë me studimin e vetëdijes si një epifenomen i ekzistencës ose si një "më-vonë-e-ardhur" në skenën kozmike. Pjesa dërrmuese e njerëzve modernë janë të rehatshëm të mendojnë se "ekzistenca" ka ardhur para vetëdijes, ose se gjallesat kanë evoluar nga bota e vdekur dhe nga qenia e pagjallë. Por, për Ibn Arabiun dhe për pjesën më të madhe të mendimit teologjik islam asnjë univers nuk mund të mendohet pa gjithë-prezencën e jetës dhe të vetëdijes. Vetë fjala e përdorur për të referuar gjënë esenciale të universit –*vuxhūd*– është kuptuar nga ata se e shpreh pikërisht këtë kuptim.

Në nivelin praktik, problemi më

i rëndësishëm në përpjekjen për të përkthyer *vuxhūd*-in është çështja e konzistencës. Kur e përdor atë, Ibn Arabiu nënkupton të njëjtën gjë në çdo rast, edhe pse, natyrisht, mund të theksojë një nuancë më fort se tjetrën. Në arabisht, fjala përdoret për çdo gjë. Zoti ka *vuxhūd*, ose më mirë, Zoti është *vuxhūd*, dhe çdo gjë tjetër po ashtu ka *vuxhūd* në një mënyrë ose tjetër, në mungesë të së cilës nuk mund të diskutojmë. Në anglisht, e njëjta fjalë nuk mund të përdoret për çdo mënyrë të *vuxhūd*-it pa shkaktuar të gjitha llojet e konfuzionit. Për të treguar se në një vend *vuxhūd*-i e ka kuptimin Zot, fjala shkruhet me germë të madhe, por në një vend tjetër mund të kuptohet *vuxhūd*-i i ndonjë gjëje tjetër. Problemi këtu qëndron në atë se Ibn Arabiu shpesh nuk e përcakton se cilin *vuxhūd* e ka ndër mend, sepse ai e shtjellon *vuxhūd*-in përgjithësisht. Nëse ne i përdorim shkronjat e mëdha në anglisht, do të mendojmë se ai e ka ndër mend *vuxhūd*-in e Zotit dhe, nëse i përdorim shkronjat e vogla, do të mendojmë se ai nuk e ka për qëllim *vuxhūd*-in e Zotit. Në fakt, ai mund të mos ketë ndër mend asnjërën, ose të ketë për qëllim të dyja.

Mjaft u tha për të treguar se pse nuk jam aq i lumtur me fjalën "Qenie" (Being), pra prej këtu e tutje do ta përdor termin *vuxhūd*.

Sa i përket fjalës "prani", ajo ka problemet e veta specifike. Nëse këtë fjalë e përkthejmë nga anglishtja në gjuhën arabe, dy alternativat më të dukshme janë *hadra* dhe *hudūr*, të dy fjalët rrjedhin nga e njëjta rrënjë [*h-d-r*, M.J]. Ndërkaq, kuptimet e të dy termave janë të ndryshme në mënyrë të dallueshme dhe unë dyshoj se Ibn Arabiu do të kish përdorur vetëm njërin pranë *vuxhūd*-it, ndonëse është e dyta ajo që nënkuptohet nga titulli i konferencës. Që këtë, nëse jam i saktë, në këtë titull është përfshirë një keqlexim themelor i qëndrimit të Shehut mbi *vuxhūd*-in. Megjithatë, është një keqlexim i favorshëm, ngase kjo i nxjerr në pah disa çështje të rëndësishme dhe

kjo mund të përdoret për të ilustruar disa nga mësimet kyç të Ibn Arabiut.

Dallimi themelor mes *hadra* dhe *hudūr* është se e para është përdorur në mënyrë tipike për të përcaktuar **praninë e Zotit** ose të ndonjë realiteti hyjnor, ndërsa e dyta është përdorur për të përcaktuar **përvojën tonë me praninë e Zotit**. Këto nuk janë njësoj. Ibn Arabiu e sqaron shpesh dallimin e lartpërmendur gjatë komentimit të ajetit: "Ai është me ju kudo që të jeni" (57:4). I tërë problemi ynë është se Zoti është me ne, por ne nuk jemi me Atë. Fakti që Ai është me ne mund të shprehet me *hadra*, ndërkaq arritja jonë e vizionit të pranisë së Zotit mund të shprehet vetëm me termin *hudūr* e jo me *hadra*. Por, kjo është një shtjellim i përafërt dhe skematik, prandaj dëshiroj të shikoj më thellë se si i përdor saktësisht Ibn Arabiu këta dy terma.

Për Ibn Arabiun dhe ndjekësit e tij, *hadra* është përafërsisht sinonim me fjalën "sferë, fushë veprimi" dhe gati çdoherë është përdorur së bashku me disatribute e cilësi. Vetë Ibn Arabiu e ka përdorur termin si zakonisht në kontekst me emrat e ndryshëm të Zotit. Për shembull, Kreu 558 i *Futūhāt*, ndër më të gjatët e veprës, i kushtohet shtjellimit të kuptimeve të emrave të Zotit, dhe çdo emër është i trajtuar në nënkapituj të titulluar me "prania e...". Kështu, kemi *hadratu'l-khalk*, "prania e krijimit" dhe tema e nënkapitullit është emri i Zotit Krijues [*khālik*, M.J.]. Në këtë mënyrë kemi praninë e mëshirës, praninë e paqes, praninë e ekzaltimit, praninë e trajtë-dhënies e kështu me radhë. Ajo që nënkupton përdorimi i termit *hadra* këtu është se, në çdo rast, emri i Zotit e ka fushëveprimin dhe sferën e ndikimit. Kjo sa duket është ajo që ka për qëllim Ibn Arabiu kur thotë: "Dhe, çdo emër hyjnor është prani" (*ve kul-lu ismin ilāhijj fe-huve hadra*).ⁱ

Edhe pse vetë Ibn Arabiu e përdor termin *hadra* për t'iu referuar pranisë së çdo emri hyjnor,

ndjekësit e tij e kanë përdorur atë për një shprehje më të veçantë dhe më vonë ky term bëhet shumë më i përhapur. Ky term është *el-hadratu'l-ilāhijje*, “prania hyjnore”, përkatësisht sfera e ndikimit të emrit të Zotit, që është Allah. Emri Zot është “emër gjithëpërfshirës” (*el-ism el-xhāmi*), sepse të gjithë emrat e tjerë hyjnorë kthehen prapë tek ai. Në terminologjinë e Ibn Arabiut “prania hyjnore” është sfera në të cilën emri Zot ushtron ndikimin e tij, e ajo sferë është *vuxhūd-i* dhe të gjitha aspektet shoqëruese të tij, ose me fjalë të tjera, Zoti dhe i tërë universi. Atëherë, “pranitë hyjnore” - në shumës - janë të gjitha sferat në të cilat emrat e Zotit ushtrojnë efektet e tyre dhe, ndonëse emrat e Zotit janë, sipas një mendimi, të panumërt, në mos të pafund, vetë Shehu shkruan se “Pranitë hyjnore zor se mund të numërohen”.ⁱⁱⁱ Kur Ibn Arabiu e përdor termin *el-hadra* pa e shoqëruar me ndonjë atribut, duket se ai nënkupton Praninë Hyjnore. Pra, në një fragment, ai e përcakton “Praninë” në kuptim të hierarkisë teologjike standarde, që në mënyrë tipike përdoret për t’iu referuar Zotit dhe tërë sferës së ndikimit të Tij. Ai shkruan: “Prania, në përdorimin e zakonshtëm të Fisit [Tribe] është Esenca, atributet dhe veprat”.^{iv}

Sadrudin Kunevi-u, një ndër nxënësit më ndikues të Ibn Arabiut, si duket e ka sajuar shprehjen “pesë pranitë hyjnore” për t’iu referuar pesë sferave mbi të cilat emri Zot ushtron ndikimin e vet në mënyrë përfshirëse. Sipas terminologjisë së Kuneviut, prania e parë është dija hyjnore, që “përfshin gjithçka” (Kur’ani, 40:7). Që këtej, dija hyjnore duke përfshirë gjithçka, qoftë ajo hyjnore ose e krijuar, e përvijon sferën totale të ndikimit të emrit Zot. Ndërkaq, kjo është në nivel të Zotit Vetë, brenda dijes së Tij të jomanifestuar. Prania e dytë është bota shpirtërore, e cila manifeston një varg të plotë të cilësive të emrit Zot në mënyrë të përshtatshme shpirtërore, të ekzistencës. Prania e tretë dhe e

katërt janë botët imagjinare dhe trupore, dhe prania e pestë është Njeriu i Përkryer, që është “qenia gjithëpërfshirëse e gjërave” (*el-kewn el-xhāmi*). Prania hyjnore, që i përket qenies së njeriut të përkryer, është tërësia e realitetit në çdo nivel, apo e thënë ndryshe, ai përjeton njëherësh katër nivelet e para plotësisht dhe në integritim total. Pas Kuneviut, “pesë pranitë hyjnore” bëhen temë shqyrtimi dhe debati mes teoricienëve sufi, megjithëse një mori variacionesh të skemave janë ofruar për të sqaruar saktësisht domethënien e saj.^v

Më herët përmenda se Ibn Arabiu e përdor në mënyrë tipike termin *hadra* lidhur me ndonjë atribut, si zakonisht, por jo çdoherë në lidhje me ndonjë atribut hyjnor. Ndër vendet ku ai e përdor këtë term në lidhje me attribute të llojit tjetër është kur diskuton kozmologjinë, ku ai shpesh flet për “tri pranitë”, duke pasur për qëllim tri botët dhe kjo, si natyrisht, ka qenë një ndër burimet për përpunimin e pranive në pesë nga ana e Kuneviut.^{vi} Kështu, duke vënë në përdorim terminologjinë kur’anore, Ibn Arabiu flet për dy pranitë themelore si ajo “e padukshme” dhe “e dukshme”, ose, shprehur në mënyrë më të fjalëpërfjalshme, “e papranishme [el-ghajb, M.J.]” dhe “e dëshmuar [esh-shehade, M.J.]”; po ashtu flet për praninë e imagjinatës si vend ku të dy pranitë bashkohen. Ai thotë:

“Kozmosi është dy botë dhe prania është dy prani, megjithëkëtë një prani e tretë lindet nga bashkimi i të dy të mëparshmëve. Prania e parë është prania “e papranishmes” dhe ajo zotëron një botë që quhet “bota e padukshme, e papranishme”. Prania e dytë është prania e perceptimit shqisor dhe e të dëshmuarës; bota e saj quhet “bota e dëshmisë” dhe perceptohet me shikim (*basar*), ndërsa bota e papranishme [el-ghajb] përndijohet me inteligjencë intuitive (*basīre*). Ndërkaq, ajo që lind nga bashkimi i këtyre dyjave është një prani dhe një botë. Prania është prania e imagjinatës dhe bota e saj është

bota e imagjinatës.”^{vi}

Është e qartë se organizatorët e konferencës me titullin “Në praninë e qenies” kanë pasur ndër mend shprehjen në arabisht “*fi hadrat el-vuxhūd*”. Unë nuk e kam hasur këtë shprehje të veçantë në shkrimet e Ibn Arabiut, ndërkaq në një rast, me sa kam mundur të vërej, ai i referohet shprehjes *el-hadratu'l-vuxhūdiye*, prania *vuxhūd-ore*, duke vënë në përdorim mbiemrin që del nga fjala *vuxhūd*. Në disa raste ai gjithashtu e vë në përdorim këtë shprehje në shumës dhe në këto raste ai iu referohet botëve të universit.^{vi} Në një rast që kam hasur ai e përdor shprehjen në njëjës në kuptim të gjithçkaje që ekziston në kozmos. Në atë paragraf, ai i referohet doktrinë së tij të emëruar si Imagjinata Absolute (*el-khajāl el-mutlak*), përkatësisht në faktin se i tërë universi nuk është gjë tjetër veçse imagjinatë, me fjalë të tjera ai qëndron në gjysmërrugë mes *vuxhūd-it* dhe joekzistencës absolute. Universi është një imazh i *vuxhūd-it* në një fushë joekzistuese. Nga kjo del që, edhe pse ne e ndajmë atë që e perceptojmë në: shqisore dhe imagjinare, në fakt, çdo gjë është imagjinare. Ibn Arabiu thotë:

“I tërë kozmosi i merr format nga imazhe të ngritura, ngaqë prania *Vuxhūd-ore* është vetëm Prania e Imagjinatës. Më pas, format që i sheh ndahen në “shqisore” dhe “të imagjinuara”, ndërkaq të gjitha janë të imagjinuara.”ⁱ

Megjithëse këtu Ibn Arabiu e përdor shprehjen “prania *vuxhūdo*re”, në këtë kuptim të termit, “Në praninë e qenies” është pikërisht ku gjithçka është, pa asnjë përjashtim, sepse absolutisht gjithçka, kudo që mund të jetë, gjendet ose ekziston. Dhe kjo prani e *vuxhūd-it* nuk dallon nga Prania Hyjnore. Siç thekson edhe Shehu, “Nuk ka asgjë veç Pranisë Hyjnore, dhe ajo përbëhet nga Esenca, atributet dhe veprat”.^x Dhe përsëri: “Nuk ka asgjë në *vuxhūd* veç Pranisë Hyjnore, e cila është Esenca e Tij, atributet e Tij dhe veprat e

Tij”.^x

Bile, edhe pa nëntitullin e shpallur të konferencës - “Përgatitje dhe praktikë sipas Ibn Arabiut”- çdokush nga fjala “prani” do të kuptojë se bëhet fjalë për praninë me Zotin, që mund të arrihet në një mënyrë ose tjetër, një prani të cilën ne me sa duket nuk e zotërojmë. Në fund të fundit, është e mundur të vërehet se gjithçka jeton në Praninë Hyjnore pa shkaktuar ndonjë dallim praktik në jetën e njeriut. Vetë Kur’ani, siç u përmend, aludon kur thotë: “Ai është me ju kudo që të jeni” (57:4). Por, të thuash se Zoti është me ne, nuk do të thotë se edhe ne jemi të pranishëm me Atë. Prania me Zotin duhet arritur. Ky është objekti i kërkimit shpirtëror. I tërë problemi qëndron në atë se njerëzit nuk janë prezentë me Zotin, i cili është prezent me ata.

Termi i dytë në gjuhën arabe, që zakonisht përkthehet si “prani”, është *hudûr*. Gjëja e parë që duhet ditur lidhur me këtë fjalë është se kuptimi i kundërt i kësaj është “papranishmëri, mungesë” (*ghajbe*) dhe nuk mund të kuptohet pa iu referuar asaj. Fjala “prani” këtu është një nga dy korrelativat dhe, si çdo korrelativ në universin e Ibn Arabiut, e kërkon korrelativin e vet. Të dy termat duhen kuptuar patjetër bashkërisht, që të kenë ndonjë kuptim. Në çdo rast, të jesh prezent me diçka do të thotë të mos jesh prezent me diçka tjetër. Këto janë problemet në rrugëtimin shpirtëror, sepse njerëzit janë të papranishëm me Zotin sakohë që të jenë të pranishëm me krijimin. Synimi është me qenë i pranishëm me Zotin dhe i papranishëm në gjërat e krijuara [*khalk*, MJ]. Por, le të shikojmë pak më nga afër termin “papranishmëri, mungesë” [absence] dhe cilat janë kuptimet që i përmban. Me t’u sqaruar kjo çështje, fakti se prania me Zotin duhet themeluar do të bëhet më se e qartë.

E para gjë që duhet të kihet parasysh se fjala *ghajbe* ose papranishmëri, mungesë, në parim e ka kuptimin njësoj si termi

kur'anor *ghajb*, që si zakonisht përkthehet si “e padukshme”, por më mirë do të ishte të përkthehet si e papranishme, munguese. E kundërta e së papranishmes është *shehade*, e cila si zakonisht në këtë kontekst përkthehet si “e dukshme”, por në kontekste të tjera si zakonisht përkthehet si “dëshmi” ose “e dëshmuar”. Universi, sipas terminologjisë kur'anore, ka dy botë ose dy prani (*hadra*): e papranishme dhe e dëshmuar. Zoti është “Dijetar i së papranishmes dhe i të dëshmuarës” (*‘ālimu'l-ghajbi ve'sh-shehāde*), kurse njerëzit dinë vetëm të dëshmuarën. Sa i përket “të papranishmes”, njerëzit patjetër duhet të kenë “besim” (*īmān*) në të, gjë të cilën Kur'ani e potencon vazhdimisht. Tradita e mëvonshme bën dallimin mes dy llojeve të sferës së jo-të-pranishmes. Njëra është bota shpirtërore e krijuar nga Zoti dhe tjetra është vetë Zoti, shpesh i emërtuar si “e papranishme e të papranishmes” (*ghajbu'l-ghajb*) ose “e papranishmja absolute” (*el-ghajbu'l-mutlak*).

Shkurt, bota shpirtërore dhe vetë Zoti janë të papranishëm për ndijimin njerëzor. Qëllimi është që njerëzit t'i perceptojnë këto botë sikur të jenë të pranishëm. Ky vizion i gjërave të papranishme mund të quhet *hudūr* ose prani, dhe mënyra e vetme për të realizuar këtë është “besimi në të papranishmen” (*el-īmān bi'l-ghajb*), e cila është *sine qua non* për gjithçka islame. Ndërkaq, nuk kam ndër mend këtu t'i shtjelloj çështjet e besimit, se do të na shpie larg temës.^{xii}

Në terminologjinë e rëndomtë teknike të sufizmit, “jo-e-pranishmja” nuk përdoret për të referuar jo-praninë nga Zoti, por për të referuar jo-praninë nga gjërat e krijuara. Të jesh jo-i-pranishëm në gjërat e krijuara, do të thotë të jesh i pranishëm me Zotin, ngase nuk ekziston asgjë tjetër përveç këtyre dyve, Zotit dhe krijimit. Kështu, prania dhe papranishmja janë kuptuar si vetëdija dhe mungesa e saj. Ibn Arabiu vë në përdorim

termin “dëshmim” (*mushāhede* ose *shuhūd*) për t'iu referuar gjendjes së pranisë, ngase personi që është i pranishëm e dëshmon atë me të cilin është i pranishëm. Vini re se ky term në gjuhën arabe rrjedh nga e njëjta rrënjë që rrjedh edhe termi “e dëshmuar” në shprehjen “e papranishme dhe e dëshmuar” [*el-ghajb ve'sh-shehāde*]. Ibn Arabiu shpesh e përdor këtë term “dëshmim” për t'iu referuar jo vetëm shikimit me sy, por edhe shikimit me zemër, që është zbulim, çelëim (*keshf*). Prandaj, nuk është gjë e papritur që ai iu referohet, në disa raste, “njerëzve të zbulimit dhe të pranisë” (*hudūr*)^{xi}, duke pasur për qëllim gnostikët ose më të lartët midis Njerëzve të Zotit. Këta janë të njëjtët, sikurse u përmend, me “njerëzit e zbulimit dhe të gjetjes (*vuxhūd*)”, të cilët po ashtu quhen edhe “njerëzit e dëshmisë dhe të gjetjes”.^{xj} Nga ky aspekt *vuxhūd*-i është sinonim i *hudūr*-it (po ashtu edhe i *shuhūd*-it). Në kapitullin e shkurtër mbi jo-të-pranishmen në *Futūhāt* Ibn Arabiu këtë term e definon siç vijon:

“E papranishmja’ për sufite është largimi i zemrës nga gjendjet që iu paraqiten njerëzve nga preokupimi i zemrës me atë që i ‘vjen’ në të [në zemër]. Nëse puna qëndron kështu, e papranishmja lind vetëm nga vetëshpalosja hyjnore. Ashtu siç e përkufizojnë sufite, nuk është në rregull që ajo të burojë nga një i ardhur [*wārid*] i krijuar, ngase personi jo-i-pranishëm është i preokupuar [me ardhësin] dhe është i papranishëm në gjendjet e krijimit. Pikërisht nëpërmjet kësaj, ky grup dallon nga grupet tjera. Tek e fundit, cilësia e së papranishmes gjendet te të gjitha grupet. Ndërkaq, papranishmëria e këtij grupi është përmes të Vërtetit [*el-Hakk*, M. J.], nga e krijuara, kështu kjo u është atribuar atyre me lartësim dhe lavdi.”^{xv}

Këtu Shehu na tregon se përkufizimi tipik sufist i fjalës është se: “papranishmëria” do të thotë preokupim me vetëshpalosjen hyjnore, duke qenë i ndërprerë nga dëshmia e gjërave të krijuara. Edhe

pse papranishmëria nga shqisat dhe bota i ndodh çdokujt - nëpërmjet gjumit, sëmundjes, intervenimit kimik e kështu me radhë - por, vetëm mënyra e lartpërmendur e papranishmërisë mund të konsiderohet gjendje e lartësuar dhe e lavdishme, ngase vetëm këtu kërkohet prania me Zotin.

Në vazhdim të kapitullit mbi të papranishmen, Shehu përshkruan nivele të ndryshme të saj ndër rrugëtuesit shpirtërorë në përputhje me shkallën që kanë realizuar të Vërtetën. Përshkrimet e tij janë tejet të shkurtra, saqë do t'i citoj këtu, edhe pse sqarimet do të zënë vend të mirë:

“Në gjendjen e papranishmërisë, Njerëzit e Zotit janë të radhitur në stacione, edhe pse ata i zotërojnë të gjitha këto stacione nëpërmjet të Vërtetit [*Hakk-ut*, M.J.].”

“Papranishmëria e gnostikëve është papranishmëri përmes të Vërtetit nga i Vërteti.” [*el-ghajbu bi'hakki mine'l-hakki*, M.J.]

“Papranishmëria e atyre që janë ndër Njerëzit e Zotit është papranishmëri nëpërmjet të Vërtetit nga e krijuara.” [*el-ghajbu bi'l-hakki mine'l-khalki*, M.J.]

“Papranishmëria e njohësve të mëdhenj nëpërmjet Zotit është papranishmëri nëpërmjet të krijuarës nga e krijuara [*el-ghajbu bi'l-khalki mine'l-khalki*, M.J.]. Ngase, më në fund, njohës të tillë kanë arritur të njohin se *vuxhūd*-i s'është gjë veç Zotit në forma të pandryshueshme, të entiteteve të mundshme. Asgjë nuk mund të jetë e papranishme nga ai veçse forma e cilësisë së një entiteti në *Vuxhūd* të Vërtetë. Kështu ai bëhet i papranishëm nëpërmjet cilësisë së formës së një entiteti tjetër, i cili brenda *vuxhūd*-it jep diçka që nuk është dhënë nga e para. Entitetet dhe cilësitë e tyre janë të krijuara. Që këtë, ky njohës bëhet i papranishëm vetëm nëpërmjet të krijuarës nga e krijuara në *Vuxhūd* të Vërtetë.”^{xv}

Ibn Arabiu e përfundon kapitullin mbi të papranishmen jo duke cekur kuptimin specifik sufist

të termit, por kuptimin më të gjerë të papranishmërisë dhe pranisë si cilësi të gjërave të krijuara. Gjithçka përveç Zotit, thotë ai, është detyrimisht e papranishme te Zoti dhe në të njëjtën kohë e pranishme me Zotin, sepse gjithçka përveç Zotit është e penguar nga vetë Zoti me padepërtueshmëri absolute ndaj Esencës Hyjnore, por, në të njëjtën kohë, gjithçka është e zhytur në *vuxhūd*, në Praninë Hyjnore, sepse nuk ka asgjë tjetër. Kjo është pikëpamja më themelore e Shehut për gjithçka në univers - çdo gjë është një imazh. Çdo gjë është Zot/jo Zot, është Ai/jo Ai. Më tej ai shkruan:

“Nuk ka asnjë entitet në mes të entiteteve, cilësia e të cilit është të dëshmojë gjithçka, që nuk do të përshkruhej me papranishmëri. Sepse, nuk ekziston asnjë entitet që mund të posedojë cilësinë e përfshirjes së çdo gjëje nëpërmjet pranisë me çdo gjë - ngase kjo është një ndër karakteristikat specifike të Zotit - në kozmos nuk ka shpëtim nga jo-prania dhe prania.^{xv}

Kështu e mbaron kapitullin mbi të papranishmen. Në kapitullin vijues - prej njëmbëdhjetë rreshtash, që ndoshta është më e shkurta në *Futūhāt*- Shehu jep një sqarim të shkurtër mbi atë se çka nënkuptojnë sufritë me termin *hudūr*. Ai së pari sqaron se ata me këtë nënkuptojnë “prania me Zotin gjatë papranishmërisë”,^{xvi} që është papranishmëri në të krijuarën. Më pas, pas tri rreshtave poezi, ai flet për pamundësinë e të qenit tërësisht i papranishëm ose tërësisht i pranishëm. Çdo gjë e krijuar pavarësisht se në çfarë gjendje mund të jetë, është e papranishme te Zoti dhe e pranishme me Atë. Arsyeja themelore e kësaj duhet të jetë e qartë - vetëm Zoti është Zot, dhe çdo gjë përveç Zotit, bile edhe profetët më të mëdhenj, janë të papranishëm te Zoti saktësisht aq sa është edhe shkalla e tjetërsisë. Nuk mund të ketë prani absolute me Zotin, ngase kjo kërkon mungesë absolute nga universi. Asgjë nuk mund të jetë absolutisht

munguese nga universi përveç asaj që nuk e ka *vuxhūd*-in e vet në çfarë do qoftë mënyrë, por një gjë e tillë nuk mund të ekzistojë.

“Duhet të dish se nuk ka papranishmëri pa praninë, kështu që, papranishmëria jote është në atë me të cilin je në prani; kjo rrjedh nga autoriteti sundues i dëshmisë. Në të njëjtën mënyrë, autoriteti sundues i ekzistimit të asgjëson, sepse ai është zotëruesi i momentit dhe i cilësisë.

Sa u përket detajeve të [shkallëzimeve] të njerëzve të pranisë, është saktësisht e njëjtë sikur te papranishmëria.

Çdokush që është i papranishëm është i pranishëm dhe çdokush që është i pranishëm është i papranishëm, sepse prania në tërësi është e përealizueshme. Më saktë, “prania” është prani me njësitë e tërësisë [*āhādū'l-mexhmū'*]. Kjo punë është kështu ngase tiparet e emrave [të Zotit] dhe të entiteteve janë të shumëllojshme, dhe tipari sundues i takon atij që është i pranishëm. Nëse dikush është i pranishëm me tërësinë, tiparet do të baraspeshojnë njëra-tjetrën e kjo nënkupton se edhe do ta pengojnë njëra-tjetrën. Rrjedhimisht, e tërë situata do të prishej.

Që këtej, prania me tërësinë nuk është korrekte, qoftë për ata që e shohin praninë e tyre nëpërmjet të Vërtetit [*el-hakk*, M.J.], qoftë për ata që e shohin atë nëpërmjet krijimit [*el-khalk*, M.J.]. Tek e fundit, karakteristika e entiteteve është si karakteristika e emrave në baraspeshim, në shumëllojshmëri, si dhe në manifestimin e autoritetit sundues. Pra, mendo thellë mbi atë që thamë! Do ta gjesht dijen, dashtë Zoti.”^{xi}

Ibn Arabiu këtu na thotë se është e pamundur të jesh prezent me vetë Zotin, sepse askush nuk është prezent me Zotin, përveç Zotit. Me fjalë të tjera, ai na thotë se askush nuk mund të jetë prezent me *vuxhūd*-in si të tillë, ose me “Qenien”. Kur njerëzit arrijnë atë që quhet “prania me Zotin” (jo “prania me *vuxhūd*-in”), në fakt ata kanë arritur ndërgjegjen për

vetëshpalosjen e Zotit, ndërkaq vetëshpalosja e Zotit për ta nuk është asgjë tjetër veçse vetvetja e tyre. Rrjedhimisht, del se askush asnjëherë nuk mund të jetë i pranishëm me Zotin sikur Zoti; me fjalë të tjera, askush asnjëherë nuk mund të jetë i pranishëm me asgjë përveç me vetveten. Në veprën time *The Sufi Path of Knowledge* (f. 105) kam cituar një fragment, në të cilin Ibn Arabiu e sqaron këtë pikë duke përdorur termin “prani”. Këtu më lejoni të citoj një fragment tjetër mbi të njëjtën temë. Megjithëse ai këtu, këtë pikë e sqaron duke diskutuar mbi “intimitetin” (*uns*) me Zotin, që është antipodi i “tëhuajësimit” (*vahshe*), për qëllimet e temës nuk do të jetë çorientuese nëse e zëvendësojmë “intimitetin dhe tëhuajësimin” me “praninë dhe papranishmërinë”, ngase i njëjti argument përdoret për të dyja rastet. Ai shkruan:

“Kur’ani thotë: Zoti është ‘I pavarur nga botët’ (3:97). Ne e bëjmë Atë të pavarur nga përkufizimi. Kjo është sikurse Ai thotë: “Unë nuk e solla në ekzistencë kozmosin që të tregojë për Mua e as që e bëra atë të manifestohet si shenjë e *vuxhūd*-it Tim. Unë e krijoja atë që tiparet e realiteteve të emrave të Mi të manifestohen. Nuk ka shenjë për Mua përveç vetvetes Time. Kur e shpalosi Vetveten, Unë njihem vetëm nëpërmjet vetëshpalosjes. Kozmosi është shenjë për realitetet e emrave, jo për Mua. Po ashtu është shenjë se Unë jam mbështetësi i tij dhe asgjë tjetër. “Që këtej, i tërë kozmosi ka një intimitet me Zotin. Megjithëqë disa pjesë të tij janë të pandërgjegjshme se intimiteti që kanë është me Zotin. Çdo pjesë në kozmos duhet patjetër të gjejë intimitet me diçka, qoftë konstante apo transferuese për një intimitet që gjen me diç tjetër. Ndërkaq, asnjëra nga gjërat e krijuara nuk zotëron cilësi veç Zotit. Që këtej, intimiteti i një gjëje mund të jetë vetëm me Zotin, qoftë edhe nëse ai nuk e di këtë. Kur robi gjen intimitet me diçka, ajo gjë

është një ndër format e vetëshpalosjes të Zotit. Robi mund ta njohë këtë ose mund ta refuzojë. Po ashtu, robi mund të ndjejë neveritje nga e njëjta gjë, me të cilën është në intimitet, por ai nuk është i ndërgjegjshëm rreth saj për shkak të larmisë së formave. Pra, çdokush është në intimitet me Zotin dhe askush nuk është i tëhuajësuar nga asgjë përveç nga Zoti. Intimiteti është zgjerim [*bast*, M.J.], ndërsa tëhuajësimi është tkurrje [*kabd*, M.J.]. Intimiteti i njohësve të Zotit është një intimitet me vetveten e tyre, jo me Zotin, ngase ata kanë arritur të dinë se ata nuk shohin asgjë nga Zoti përveç formën në të cilën gjenden. Ata nuk kanë intimitet me asgjë përveç atë që shohin. Ata që nuk janë gnostikë intimitetin e gjejnë vetëm me tjetrin, ndërkajë ata pushtohen nga tëhuajësimi kur mbeten të vetëm me vetveten.^{xx}

Në vende të ndryshme të *Futūhāt*-it, Ibn Arabiu e përmend praninë me Zotin dhe jep sugjerime se çka nënkupton kjo. Ai nuk e lidh atë vetëm me dëshmi, por edhe me përmendjen [e Zotit] (*dhikr*). Nga ana tjetër, ai e njëjtëson papranishmërinë e qortueshme, e cila është antipodi i pranisë, me “shkujdesjen” (*ghafle*)^{xx}; pa dyshim, një e metë themelore e njeriut sipas Kur’anit.

Në një fragment Ibn Arabiu flet për mahnitjen e engjëjve kur ato zbresin mbi gnostikun me diçka nga Zoti, sepse ato e gjejnë atë gati të “veshur me rroba të mirësjelljes, me prani hyjnore [*el-hudūr el-ilāhijj*], duke marrë nga Ai dritë dhe shkëlqim”^{xx}. “Mirësjellja” për Ibn Arabiun është një term teknik tejet i rëndësishëm dhe ai e diskuton atë shumë më shpesh sesa praninë. “Mirësjellje” është të bësh gjithçka në mënyrë të përshtatshme, që do të thotë të veprosh në mënyrë që çdoherë Zoti do të jetë i kënaqur. Aktualizimi minimal i mirësjelljes përbëhet nga respektimi i kujdesshëm i Sheriatit. Teksa përparon, rrugëtari mbetet fort i rrënjësuar në të gjitha detajet e Sunnetit të Profetit, ashtu siç është

përshtetur në Sheriat, por ai gjithashtu vë në realizim një spektër të gjerë kualitetesh të brendshme, të cilat i kërkojnë aktivitetet e jashtme. Këto kualitete të brendshme më në fund mund të çojnë deri te “prania hyjnore”, përkatësisht deri te prania me Zotin dhe, siç përmend Shehu në fragmentin e sapocituar, kjo mund të çojë deri te “marrja nga Ai”, që me fjalë të tjera mund të thuhet gnostiku merr gjithçka që i duhet, drejtpërsëdrejti nga Zoti. Më në fund, ashtu siç përmendet në fragment, gnostiku po ashtu bëhet i manifestuar me “dritë” (*nūr*) e “shkëlqim” (*behā*), fjalë të cilat aludojnë se ai i ka marrë të gjitha veçoritë e “moralit” të Zotit (*et-tekhāl’luk bi akhlāk Allāh*).

Fakti se prania ka të bëjë me veçoritë e moralit të Zotit tregohet nga fragmenti i kreut 380 të *Futūhāt*-it, i cili i kushtohet sqarimit të domethënies së hadithit të profetit “Ulema-t janë trashëgimtarët e profetëve”. Siç e dimë nga studimet e Michel Chodkiewicz-it dhe të tjerëve, “trashëgimia” është një ndër termat themelore të Ibn Arabiut, i përdorur për ta shprehur gjendjen e Njerëzve të Zotit. Në këtë kapitull ai flet për dy lloje të trashëgimisë, ndijore dhe tejndijore. Trashëgimia ndijore përbëhet nga fjalët, veprat dhe çdo gjë që manifestohet nëpërmjet gjendjeve - përkatësisht të gjitha shenjat dhe treguesit që iu jepen rrugëtarëve shpirtërorë kur ata i përfetojnë sferat e së

papranishmes [ghajb, M.J.]. Në anën e kundërt, trashëgimia tejndijore ka të bëjë me marrjen e veçorive të moralit të Zotit dhe në këtë mënyrë përfitimin e pranisë me Zotin. Ibn Arabiu më tej shkruan:

“Sa i përket trashëgimisë tejndijore, ajo ka të bëjë me anën e pamanifestuar të gjendjeve, sikurse është pastrimi i shpirtit nga veset e qortuara dhe stolisja e tij me moral të virtytshëm. Trashëgimia tejndijore ka të bëjë po ashtu edhe me përmendjen e Zotit, me të cilën profeti ka qenë i pajisur në çdo moment. Kjo nuk është asgjë tjetër veçse prani [hudūr] dhe përgjim [murākabe] i gjurmëve të Zotit në zemrën tënde dhe në kozmos. Kështu, asgjë nuk të bie në sy, asgjë nuk dëgjon dhe asgjë nuk lidhet me prirjet tua, derisa nuk e ke në të konsideratën dhe pikëpamjen hyjnore [nadhar ve i’tibār ilāhī]. Nëpërmjet kësaj mund arrish të njohësh urtësinë hyjnore në të. Kështu ka qenë gjendja e Profetit të Zotit.”^{xxi}

Duke pasur parasysh se nuk ka një gjë e tillë si prani absolute ose papranishmëri absolute, duhet të jetë e qartë se ka shkallë të pranisë dhe të papranishmërisë, ose shkallë të trashëgimisë profetike. Pikërisht këtu është vendi ku udhëtarët në rrugën e Zotit takohen me rreziqe. Askush nuk mund të jetë i sigurt nga mashtrimi i Zotit (mekr), bile edhe profetët. Siç thotë edhe vetë Kur’ani: “Askush nuk ndjehet i sigurt nga mashtrimi i Zotit, përveç atyre që janë të humbur” (7:9). Ibn Arabiu shpesh i diskuton rreziqet e mashtrimit të Zotit gjatë rrugëtimit dhe rekomandimi i tij i përsëritur rrugëtarëve është se asgjë nuk mund t’i mbrojë ata nga gabimet, përveç respektimit të kujdesshëm të Sunnetit dhe të Sheriatit. Siç edhe shkruan në një pasazh, “Nëse dikush dëshiron që Zoti t’i japë të mira dhe ta mbrojë nga gjëmat e mashtrimit, le të mos lëshojë asnjëherë nga dora Peshoren e Sheriatit.”^{xx}

Në një fragment tjetër po aq të rëndësishëm, Shehu sugjeron se një ndër gabimet kryesore të

rrugëtarëve, bile edhe të “Njerëzve të Pranisë”, është neglizhenca e tyre në respektimin e urdhëresave dhe ndalesave të Zotit. Ky kapitull i kushtohet shtjellimit të domethënies së termit *vakt*, që do të thotë “kohë” ose “çast i tanishëm”. Termi në fjalë përmendet në aforizmin e mirënjohur, *es-sufi ibn el-vakt*, “sufiu është i biri i çastit”. Ndërkaq, ky aforizëm nënkupton një sasi të caktuar pasiviteti të rrugëtarit dhe në këtë kapitull Shehu sqaron se sufiu duhet më mirë të jetë *sāhib el-vakt*, “pronar i çastit”. Në fillim të kapitullit ai e definon *vakt*-in në kuptimin standard si: “Nëpërmjet të cilit dhe me të cilin je në kohën e gjendjes”^{xx}. Këtu me fjalën “gjendje” (*hāl*) ai nënkupton gjendjen e çastit, gjendjen aktuale të gjësë në çastin e pyetjes, që është ky moment i tanishëm. Me fjalë të tjera, “çasti” është ajo që të vjen nga Zoti dhe ta përkufizon situatën në cilindo kohë qoftë. Mund ta parafrazojmë këtë duke thënë se “çasti” është ajo që është prezent me ty dhe me të cilën ti je i pranishëm në momentin që e ndan të kaluarën nga e ardhmja.

Kah fundi i kapitullit Ibn Arabiu sqaron se çasti më i mirë që njerëzit mund të kenë është që Zoti t’i pajisë me respekt ndaj rregullave të Sheriatit. Ai këtë e arsyeton me siç vijon:

“Njeriu i mençur ndër Njerëzit e Zotit është ai që sheh se çdo e mirë e përshtatshme për robin gjendet në atë që i Vërteti [el-Hakk, M.J.] ka kërkuar nëpërmjet asaj që Ai e ka formuluar si Sheriat për robtë e Tij dhe të cilën e ka dërguar me Profetin e Tij. Kur Zoti e vë dikë në përdorim në rrugë të Vërtetës së formuluar si Sheriat, për atë nuk ka kokëçarje tjetër nga ana e Zotit veç kësaj - për ata që kuptojnë nga Zoti.”

“Çasti” që dihet nga ana e të Vërtetit është identike me atë që Sheriati të drejtohet ty në gjendjen e momentit. Pra, përmbaju fjalëve të Ligjvënësit në çdo gjendje! Atëherë do të jesh Pronar i Çastit, e kjo është shenjë se ti je i lumtur me Zotin.

Ndërkaq, kjo shumë rrallë ndodh në mesin e Njerëzve të Zotit. Këtë gjendje e kanë vetëm disa prej tyre; ata që janë nga grupi i përgjimit [murākabe, M.J.]. Ata në asnjë çast nuk janë të shkuajdesur nga autoriteti i Zotit mbi gjërat.

Në mesin e njerëzve të pranisë me Zotin në çdo gjë [ehlul-hudūr me’a Allāh fī kul’li shej’], pikërisht këtu është vendi ku këmbët e një grupi rrëshqasin. Ata nuk janë të shkuajdesur nga Zoti as sa çasti i hapjes e mbylljes së syrit, por janë të shkuajdesur nga autoriteti i Zotit në gjërat, ose në disa prej tyre, ose në pjesën më të madhe të tyre.

Ai që nuk është i shkuajdesur nga autoriteti i Zotit mbi gjërat nuk është i shkuajdesur nga Zoti. Ai është një ndër ata që e bashkon praninë me Zotin me autoritetin e Tij. Njerëzit e këtij lloji kanë më shumë dije dhe shumë më shumë lumturi. Këta janë pronarët e çastit që dhuron lumturi.”^{xx}

Vini re se sa rëndësi këtu i jep Ibn Arabiu “lumlurisë” (*se’āde*). Lumturia, siç e dini, është term kur’anor për lumturinë që do ta arrijnë njerëzit e parajsës. Është e kundërta e “mjerimit” (*shekā*), që është gjendje e njerëzve të ferrit. Sipas Islamit, lumturia është qëllimi i fesë. Disa sufi, veçanërisht nga poetët, kanë pasur qëndrim të shkuajdesur për parajsën, duke thënë se sufitet nuk e duan Kopshtin, por Kopshtarin. Ndonëse disa pasazhe në shkrimet e Shehut mund të lexohen në këtë kuptim, në pjesën më të madhe ai e ruan gjakftohtësinë dhe nuk lejon që hiperbolizimi ta mbisundojë atë. Kështu që, ai në mënyrë eksplicite dhe vazhdimisht konstaton se qëllimi i udhës së sufiut nuk është, siç mendojnë disa njerëz, “arritje tek Zoti” [*reaching God*], ngase, sipas analizës përfundimtare, Zoti nuk mund të arrihet. Atë që sufitet, në fakt, arrijnë nuk është bashkimi me Zotin, por lumturia.

Në fund, mund të rezymoj se shprehja “në praninë e Qenies” sipas Ibn Arabiut mund të kuptohet në dy mënyra. Nëse nënkuptojmë *fī hadrat el-vuxhūd*,

atëherë nuk kemi thënë gjë, sepse gjithçka është aty në prani. Nëse nënkuptojmë *fi hudur el-vuxhūd*, kjo ose është situatë e pashmangshme për gjithçka (nëse *hudur*-i dhe *vuxhūd*-i merren në kuptim të lirë), ose ajo është e pamundur që të arrihet (nëse termat i nënkuptojmë saktësisht, në të cilën rast vetëm Zoti është i pranishëm me *vuxhūd*-in e Tij). Sidoqoftë, ekzistojnë grada të *hudur*-it dhe, në çdo rast, rrugëtari është i pranishëm me vetëshpalosjen e Zotit e jo me vetë Zotin. Me fjalë të tjera, nëse e ndjekim terminologjinë e Ibn Arabiut, nuk mund të lëvizim drejt “Pranisë së Qenies”, sepse ne zaten aty jemi. Ajo për të cilën, në të vërtetë, luftojmë është prania me vetëshpalosjet specifike të Zotit në vetveten tonë, vetëshpalosje të cilat burojnë nga emrat hyjnorë siç janë Udhëzues, Mëshirues, Falës dhe Mëkatfalës. Kështu, pra, qëllimi i rrugës së sufiut nuk mund të jetë realizimi i “Pranisë së Qenies”, por, më saktë, realizimi i lumturisë permanente, duke e ndjekur udhëzimin e sjellë nga ana profetëve.

Do ta përfundoj prezantimin tim duke cituar një pjesë nga kapitulli i parafundit të *Futūhāt*-it. Në këtë kapitull Ibn Arabiu i përmbledh të gjitha “realitetet dhe misteret” e kapitullit paraprak. Shumica e

këtyre epitomeve të shkurtra janë tejet të rëndë për t’u deshifruar dhe përkthimi i tyre që vijon do të paraqet disa paqartësi të tekstit. Megjithatë, mesazhi i Shehut është mjaft i qartë dhe nuk devijon nga mësimet e tij mbi këto çështje, të cilat i shpalos në vende të tjera. Ai thotë:

“Njerëzit e Zotit, në fakt, nuk kanë luftuar që të arrijnë ‘Praninë e Zotit’, ngase ata e dinë se, tashmë, janë në Praninë e Tij.

Pra, ata kanë bërë përpjekje vetëm për të arritur qëllimin e jetës, që është realizimi i lumturisë permanente nëpërmjet të të qenit i ndërgjegjshëm për Praninë e Zotit në mënyra të përshtatshme - mënyra të cilat nuk mund të dallohen dhe të arrihen pa udhëzimin profetik.”

Ai që është i sigurt për shfaqjen asnjëherë nuk do të synojë ngjitjen

“Meqenëse nuk ke shpëtim nga kthimi tek Ai, duhet të dish se ti je tek Ai nga hapi i parë, që është frymëmarrja e parë. Pra, mos e lodh veten kot duke kërkuar ngjitjen tek Ai, se kjo nuk është asgjë tjetër veçse shfaqje nga dëshira jote, sepse ti nuk e sheh këtë. Ngase, “Ai është me ju kudo që të jeni” [K. 57:4]. Kështu, pra, shikimi yt nuk do të bie mbi asgjë, përveçse mbi Atë. Ndërkaq, ty të

mbetet ta njohësh Atë. Nëse je në gjendje të dallosh dhe ta njohësh Atë, nuk do të kërkoesh ngjitjen tek Ai, sepse ti nuk e ke humbur Atë.

Kur i sheh ata që e kërkojnë Atë, do të shohësh se ata në rrugën e tyre e kërkojnë lumturinë e tyre. Lumturia e tyre përbëhet nga zmbropsja e dhimbjeve nga vetvetja e tyre kudo që të jenë dhe asgjë tjetër.

Injorant i plotë është ai që e kërkon atë që tashmë është aty, pra nuk ka më injorant nga ai i cili e kërkon Zotin. Nëse ke besim në fjalët e Tij, “Ai është me ju kudo që të jeni”, dhe në fjalët e Tij “Kudo që të ktheheni, andej është fytyra e Zotit” [2:115], do të kuptosh se askush nuk e kërkon Zotin. Njerëzit e kërkojnë vetëm lumturinë e tyre, që të jenë të sigurt prej asaj që neveriten.^{xxv}

Përktheu: Muharrem Jahja

“Prania me Zotin” (*Presence with God*) është botuar për herë të parë në *Journal of the Muhyiddin Ibn ‘Arabi Society*, Vol. XX, 1996. Është paraqitur në simpoziumin e nëntë vjetor të Shoqatës Muhjiddin Ibn ‘Arabi në SHBA, Universiteti i Kalifornisë, Berkeley, 28-29 tetor 1995 me titull: “Në praninë e qenies - Përgatitjet dhe praktikatat sipas Ibn Arabiut”.

ⁱ E mbajtur gjatë “Në praninë e qenies”, simpoziumi i nëntë vjetor i Shoqatës Muhyiddin Ibn ‘Arabi në SHBA, Universiteti i Kalifornisë, Berkeley, 28-29 tetor 1995.

ⁱⁱ *Futūhāt el-mekkijje*, Bulak, 1911, IV, 318. 18. (Referencat janë sipas radhitjes: numri i vëllimit, numri i faqes dhe numri i rreshtit).

ⁱⁱⁱ *Po aty*, 318. 16.

^{iv} *Po aty*, 407. 32. Për më tepër mbi Praninë Hyjnore, shih Chittick, *The Sufi Path of Knowledge*, Albany, NY, 1989, Kreu 1 dhe vazhdimi.

^v Për disa ilustrime të rëndësishme më të hershme, shih Chittick, “The Five Divine Presences: From al-Qonawi to al-Qaysari”, *The Muslim World*, 72 (1982), ff. 107-28.

^{vi} Në një kontekst tjetër, Ibn Arabiu shkruan për praninë e ndryshme, me të cilat Zoti i ka njoftuar robët e Tij që ta njohin Atë në modalitete të ndryshme, siç është dëshmimi, bisedimi, dëgjimi, mësimi dhe krijimi. (*Futūhāt*, II, 601. 18; pjesërisht e përkthyer në *Sufi Path*, f. 226)

^{vii} *Futūhāt*, III, 42. 5.

^{viii} Su’ad el-Hakim flet për pesë raste (një herë pa njënj shquese dhe tri herë në shumës) - *Futūhāt*, III, S25. 25, IV, 203. 18, 24, 27, *Mevākiu’ n-Nuxhūm*, f. 18. Këtyre rasteve mund t’u shtohet edhe *Futūhāt*, II, 241. 10 (në shumës); kjo pjesë është e përkthyer në *Sufi Path*, f. 223 (me shprehjen e përkthyer

si “praninë ontologjike”) është një ilustrim i bukur se si Shehu e përdor këtë term.

ⁱ *Futūhāt*, III, 525. 25.

^x *Po aty*, II, 173. 33.

^x *Po aty*, 114. 14.

^{xii} Shih *Sufi Path*, f. 193; Chittick, *Faith and Practice of Islam*, Albany, NY, 1992, ff. 6-9 e më tej; Sachiko Murata dhe Chittick, *Vizioni i Islamit*, Tiranë, 2008, Pjesa II.

^{xiii} *Futūhāt*, II, 479. 17, 20.

^{xiv} *Po aty*, 389. 22; III, 120, 32-3.

^{xv} *Po aty*, II, 543. 22.

^{xvi} *Po aty*, 543. 25.

^{xvii} *Po aty*, 543. 30.

^{xviii} *Po aty*, 543. 34.

^{xix} *Po aty*, 544. 3.

^{xx} *Po aty*, 541. 12.

^{xxi} *Po aty*, MI, 540. 22.

^{xxii} *Po aty*, 314. 28

^{xxiii} *Po aty*, 502. 11.

^{xxiv} *Po aty*, II, 5303. Lidhur me kontekstin shih *Sufi Path*, ff. 267-8.

^{xxv} *Futūhāt*, II, 538. 35. 30.

^{xxvi} *Po aty*, 539. 25.

^{xxvii} *Po aty*, IV, 424. 15.

0 djalosh

Injorantët janë të sëmurët, ndërsa dijetarët janë shëruesit. Dijetari i dobët nuk di të shërojë mirë. Ndërkaq, dijetari i vërtetë e shëron atë që kërkon shërim dhe atë për të cilin mendon se mund të shërohet. Nëse sëmundja është kronike dhe e pashërueshme, tërë dituria që i nevojitet shëruesit do të jetë që të shohë kotësinë e shërimit dhe të mos e harxhojë kohën kot. Injoranca është sëmundje fort e rrezikshme dhe ndahet në katër lloje. Vetëm njëri lloj është për shërim, ndërkaq tri të tjerat është absurde t'i shërosh

MUHAMED EL GAZALI

Odjalosh, merri prej meje tetë këshilla – nëse nuk dëshiron që në Ditën e Gjykimit dituria juaj të bëhet ankuesja juaj. Katër prej tyre do t'i zbatosh, ndërsa katër të tjerat nevojitet që t'i braktisësh.

KATËR KËSHILLA PËR BRAKTISJE

1) Shiko që sa më pak të diskutosh dhe të zhvillosh diskutimin për çfarëdo çështje qoftë. Në diskutime më shumë ka dëm sesa dobi. Ky është burim i të gjitha veseve negative e të pista, siç

që janë hipokrizia, zilia, kryelartësia, urrejtja, armiqësia, lavdërimi e ngjashëm. Por, nëse në praninë tënde zhvillohet diskutim për një çështje dhe ti e sheh se pa ty nuk do të dalë e vërteta në shesh, në atë rast është e lejuar që edhe ti

të përziresh në polemikë, me të vetmin qëllim që t'i kontribuosh ngadhënjimit të së drejtës. Për një qëllim të tillë ekzistojnë dy shenja:

a) të ketë mbetur vetëm aty sa të vihet deri tek e vërteta dhe krejt njësoj është kjo ardhje a do të vijë prej teje apo nga kundërshtari yt;

b) të të vijë më mirë të zhvillosh diskutim në vetmi, e jo vetëm përpara botës.

Do të them edhe diç. Të pyesësh, do të thotë që të sëmurit t'ia dërgosh shëruesin për ta konstatuar sëmundjen, ndërsa përgjigja është njohja e sëmundjes dhe orvatja që i sëmuri të shërohet. Injorantët janë të sëmuret, ndërsa dijetarët janë shëruesit. Dijetari i dobët nuk di të shërojë mirë. Ndërkaq, dijetari i vërtetë e shëron atë që kërkon shërim dhe atë për të cilin mendon se mund të shërohet. Nëse sëmundja është kronike dhe e pashërueshme, tërë dituria që i nevojitet shëruesit do të jetë që të shohë kotësinë e shërimit dhe të mos e harxhojë kohën kot.

Djalosh, injoranca është sëmundje fort e rrezikshme dhe ndahet në katër lloje. Vetëm njëri lloj është për shërim, ndërkaq tri të tjerat është absurde t'i shërosh. Ato janë sëmundje prej të cilave vuan:

a) Ai që pyet nga zilia dhe kush ia kthen shpinën diturisë nga urrejtja. Aty nuk nevojitet të përgjigjesh, sepse, ndonëse përgjigjesh më qartë dhe më mirë, me këtë vetëm do të shtosh urrejtjen, armiqtësinë dhe zilinë e atij që pyet.

Për të tillët është thënë:

*Çdo armiqësi vjen e shkon;
armiqësia nga urrejtja nuk kalon.*

Të tillët më mirë është t'i lësh që edhe më tej të vuajnë nga kjo sëmundje, siç thotë Allahu (xhel-leshanuhu):

“Andaj, ti largohu prej atij që ia ka kthyer shpinën Kur'anit dhe që nuk do tjetër veç jetës së Dynjasë!” (En-Nexhm: 29).

Në përgjithësi, ç'bën dhe ç'flet

urrejtësi? Ai vetëm e grafullon zjarrin, i cili e asgjëson frytin e veprës së tij. Muhamedi (alejhis-salam) ka thënë: “Zilia i asgjëson veprat e mira si zjarri që i djeg drurët”.

b) Ai që vuan nga marrëzia. Edhe ky lloj injorimi është prej atyre që nuk mund të shërohen. Isai (alejhis-salam) ka thënë: “Kam pasur mundësi t'i ringjall të vdekurit, mirëpo ka qenë e pamundur të shërohet njeriu i marrë”. Këtu me të marrë mendohet njeriu që është marrë me shkencë një kohë fort të shkurtër dhe ka mësuar ngapak nga dituritë fetare e të botës dhe mendon se askush nuk është më i ditur se ai. Për atë shkak ai lëshohet në diskutim me dijetarët më të mëdhenj, të cilët tërë jetën e vet e kanë konsumuar duke hulumtuar dhe duke mësuar dituri botënuere dhe fetare. Ai mendon se të gjitha çështjet që ai nuk i njeh janë të panjohura edhe për të tjerët. Edhe këtij lloji të njerëzve është marrëzi t'u përgjigjesh.

c) Ai që dëshiron të mësojë dhe vetëm me atë qëllim pyet, por aq është i kufizuar, saqë nuk është në gjendje ta kuptojë çështjen edhe krahas sqarimeve dhe përgjigjeve më të mira. Gjithashtu, më mirë është që këtij mos t'i përgjigjesh. Muhamedi (alejhis-salam) ka thënë: “Neve, shoqërisë së peygamberëve, na është urdhëruar që njerëzve t'u flasim aq sa e kanë aftësinë mendore”.

ç) Injoranca si sëmundje që mund të shërohet është injorancë e të sëmurit që dëshiron që pa kurrfarë mërie, zilie dhe pasioni të arrijë deri te njohuria dhe pyet jo nga zilia dhe inati, por nga dashuria ndaj diturisë. Të sëmurin e tillë duhet ta shërosh, t'i përgjigjesh në pyetjet e tij.

2) Sa më tepër të largohesh ose, përgjithësisht, të mos e pranosh detyrën e ligjëruesit. Misioni i ligjëruesit është shumë delikat, përplot me vështirësi dhe njeriu mund ta marrë përsipër vetëm me kusht që ta bëjë atë që e flet. Në këtë kuptim i është thënë Isait (alejhis-salam): “Më parë tregoi vetes; e,

nëse korr sukses që vetë ta pranosh këshillën personale, atëherë mund t'u flasësh të tjerëve. Përndryshe, turpërohu prej Krijuesit tënd”. Megjithatë, nëse pranon ligjërimin dhe rolin e këshilluesit, atëherë duhet t'u ruhesh dy cilësive:

a) T'i ruhesh shtangimit gjatë fjalimit, fjalimit të paqartë, dykuptimësh e poetik, sepse mënyrat e këtilla të shprehjes sinjalizojnë kalbësinë e shpirtit dhe dobësinë e zemrës. T'ia tërheqësh vërejtjen njeriut, do me thënë t'ia përkujtosht tmerrin e zjarrit të xhehenemit dhe falënderimin e tij të pamjaftueshëm ndaj Allahut (xhel-leshanuhu), që ashtu ta nxisësh të mendojë për jetën që e ka konsumuar kot dhe nëpër pengesa që i qëndrojnë në rrugë, siç është frika nga përfundimi i dobët i jetës së kësaj bote dhe mungesa e besimit (imanit) para dorëzimit të shpirtit. Njeriun duhet mësuar të mendojë se a do të jetë ai në gjendje t'i përgjigjet Munkirit dhe Nekirit (dy engjëjt e varrit) dhe a do të jetë në gjendje të kalojë nëpër Urën e

Siratit ose do të përplasit në ferr, si dhe të mendojë edhe për pozitën e vet në Ditën e Gjykimit. Sepse, të gjitha këto gjëra njeriu patjetër duhet t'i ketë në kujtesë dhe për to të mendojë, ashtu që kur të mendojë, zemra t'i dridhet dhe shpirti t'i mbushet me trazim e shqetësim. Të nxisësh gjendje të këtyllë te njeriu, do me thënë t'ia tërheqësh vërejtjen. Ndërkaq, të ligjërosh, do me thënë ta njoftosh njeriun me të gjitha këto, që ai t'i kuptojë të metat e veta duke e realizuar detyrën dhe që njëherë të bëhet i mençur dhe të orvatet ta kthejë dhe ta kompensojë atë që e ka kaluar. Natyrisht, ligjëruesi do të orvatet që të jetë sa më i qartë në ligjëratat e tij, ngjashëm me njeriun i cili duke e parë se si një shtëpie i kanoset rreziku nga vërshimi, shpejton t'ua tërheqë vërejtjen banorëve të shtëpisë për rrezikun. Dhe, ashtu siç s'mund të mendohet që ai në atë vërejtje të shërbehet me shprehje të pakuptueshme dhe të paqarta, as ligjëruesi nuk guxon të shërbehet me çfarëdo fjale e fjalie

me dy kuptime.

b) Nuk është mirë që të kesh të vetmen dëshirë të grumbullosh rreth vetes sa më shumë dëgjues dhe që ata, duke i shqyer rrobat e veta, të tregojnë frikë, ndërsa ti të dëshirosh me këtë të arrish që të flitet se si zëri yt është i mirë dhe se si ti je ligjëruesi i mirë. Sjellja e tillë i jep rëndësi dobisë së kësaj bote. Përkundrazi, njerëzit duhet kthyer prej kësaj bote dhe duhet udhëzuar që të përgatiten për atë botë, të jenë të përkulur ndaj Zotit dhe jo lakmues të dëfrimit në këtë botë, të bëhen bujarë dhe të devotshëm: Mandej, duhet mësuar adhurimin (ibadetin), sepse ata për nga natyra e tyre janë të prirë ta bëjnë atë që është në kundërshtim me Sheriatin dhe me parimet e mrekullueshme. Për atë shkak, duhet tërhequr vërejtja për përfundimet e këqija dhe për sjelljen e tillë të tyre, që ata të kthehen, të përmirësohen dhe të tërhiqen nga mëkatet. I vetmi udhëzim i kësaj mënyre mund të quhet ligjërim i vërtetë. Gjithçka

tjetër do të jetë larg dhe më shumë i dëmshëm sesa i dobishëm, prandaj është e nevojshme që ligjëratat e tilla të ndalohen dhe populli të kthehet që mos t'i dëgjojë.

3) Mos u shoqëro me sunduesit, as me autoritetet e tjera të larta, sepse shoqërimi i tillë është fort i rrezikshëm. Megjithatë, nëse je i detyruar që të shoqërohesh me ta, mos i lavdëro e as mos iu lut Zotit për jetën e gjatë të tyre, sepse me këtë nxitet hidhërimi i Zotit dhe bëhet mëkat.

4) Mos prano kurrfarë dhurate nga qeveritarët: Njësoj është – e dite ti se dhurata është prej atyre që janë të lejueshme (hallall) ose nuk e dite, sepse dhuratat dhe hedijet e këtylla janë fort të rrezikshme. Ato të bëjnë të varur dhe të vënë në pozitë të papërshtatshme. Sado qofsh guximtar, nuk do të mund ta trandësh vullnetin që të sigurosh ose jo që ta humbasësh simpatinë e bamirësinë edhe më tej. Gjithmonë do të shikosh të përshtatesh sipas dëshirës së dhuruesit dhe kurrsezi të mos ia zësh për të madhe. Ndërsa krejt kjo së bashku paraqet rrezik për fenë. Ky nuk është dëm i vogël, sepse ai që e pranon dhuratën, njëherazi e do atë që ia jep. E, posa ta duash dikë, domethënë posa t'i dëshirosh jetë të gjatë, kjo në rastin tonë do me thënë t'i dëshirosh ekzistencë dhe jetë të gjatë përdhunuesit. Por, ta dëshirosh këtë, është njësoj si të dëshirosh mizërinë dhe shkatërrimin e botës. Prandaj, tash po të pyes: sipas fesë, a ka diç më të dëmshme se një vullnet i tillë?

O djalosh, ruaju dhe mos të të dëmtojë dhe të të mashtrojë shejtani. Mos u beso atyre që të thonë se më mirë është ta marrësh dhuratën prej sunduesit dhe t'ua ndash nevojtarëve e të varfërve, me sqarimin se ti kur ta kesh do ta konsumosh në të mirë, e ata kur ta kenë do ta konsumojnë në të keq. Me një iluzion të këtyllë i mallkuari ia ka prerë kokën shumicës. Për

këtë, më gjerësisht flitet në “Ihjai ulumud-din”.

KATËR KËSHILLA PËR ZBATIM

1) Sillu ndaj Allahut (xhel-leshanuhu) ashtu si kishe dashur që ndaj teje të sillët shërbëtori yt. Çka nuk je i kënaqur që ty të të bëjë shërbëtori, mos ia bëj as ti Zotit tënd të vërtetë.

2) Kur t’i bësh diçka tjetrit, mendo sikurse ai të ta bëjë ty atë, sepse njeriu nuk do ta këtë besimin e plotë derisa mos t’ia dëshirojë tjetrit atë që e dëshiron për vete.

3) Është e nevojshme që qëllimin kryesor ta kishe në studimin e diturive të ndryshme, që me këtë ta përmirësosh zemrën dhe ta pastrosh shpirtin. Po ta dije se nuk do të jetosh më tepër se një javë, është e sigurt se gjatë asaj kohe nuk do të merreshe me studimin e fikhut, moralit, burimet e drejtësisë së Sheriatit, të filozofisë e ngjashëm, sepse këto dituri nuk do të sjellin dobi, por do të merreshe me studimin e virtyteve të shpirtit tënd dhe me kontrollimin e zemrës tënde. E para e së parës do t’i ndërprisje lidhjet me këtë botë, do ta pastroje shpirtin nga veset e qortuara, do ta stolisje me virtyte të mira dhe do ta adaptoje në dashurinë ndaj Zotit. Njeriu mund të vdesë në çdo orë, ndërkaq nevojitet që gjithherë të përgatitet për vdekje.

Djalosh, tash dëgjo diç tjetër dhe

mendo për të! Po të informoheshe se sunduesi pas një jave do të të vizitonte, çka do të bëje ti deri atëherë? Është e kuptueshme që tërë kohën do ta rregulloje dhe përsosje atë që mundësisht i bie në sy sunduesit. Në rend të parë, gjithqysh, do ta pastroje trupin tënd, do të visheshe me rroba të reja, ndër më të mirat, do ta përmirësoje dhe rregulloje shtëpinë etj. Ti e di s’çdua të të them me këtë. Mendo për këtë! Vallë, Muhamedi (alejhis-selam) a nuk ka thënë: “Allahu nuk shikon pamjen tuaj të jashtme, as veprat tuaja, por shikon zemrat tuaja dhe qëllimet tuaja”.

Nëse dëshiron ta kuptosh zemrën dhe gjendjen e saj, atëherë lexo “Ihjai-ulumud-dinin” dhe veprat tjera të mia. Ta kuptosh zemrën, kjo është detyrë personale (fardi ajn) për çdo musliman, ndërkaq dituritë që merren me të gjitha të tjerat, përpos atyre që studiojnë se si kryhen obligimet tjera fetare, janë detyra të përbashkëta (fardi kifaje).

4) Nuk guxon të kesh pasuri më tepër se sa që të nevojitet për një vit. Një përgatitje të tillë Muhamedi (a. s.) e bënte për disa bashkëshorte të tij dhe thoshte: “O Zot, furnizojë familjen e Muhamedit me aq sa i nevojitet që të mund t’i plotësojë nevojat e domosdoshme”. Ai i ka siguruar me furnizim për një vit pikërisht ato bashkëshorte për të cilat e ka ditur se nuk janë të forta

dhe që kanë njëfarë dobësie në zemër, ndërsa ato që kanë qenë të forta në besimin e tyre, i ka siguruar me furnizim vetëm për një ditë ose për gjysmë dite.

PËRMBYLLJE

Djalosh, ja, me këtë kryesisht jam përgjigjur në pyetjet tua. Ti duhet të sillesh sipas përgjigjeve dhe të mos më harrosh. Më përkujto me lutje (dua).

Sa i përket lutjes, do ta propozoj këtë, që shpesh ta lexosh, sidomos pas faljes (namazit):

“O Zot, Të lutem për dhunti të plotë, ruajtje të përhershme prej mëkateve, mëshirë të përgjithshme, shëndet, komoditet dhe fat në jetë, për bamirësi të vërtetë, dhunti të përgjithshme, mirësi e njerëzi.

O Zot, bëhu për ne, e mos u bëj kundër nesh. Përfundoji jetët tona me lumturi, plotësoji dëshirat tona të pastra, na dhuro neve shëndet kur të nisemi e kur të kthehemi, në mëngjes e në mbrëmje, na udhëzo në mëshirën tënde; derdhe faljen tënde mbi mëkatet tona, na jep mundësi që të përmirësohemi; devotshmëria të na bëhet furnizimi kryesor, që ashtu të orvatem për fenë, ta zhvillojmë dhe në Ty të mbështetemi!

O Zot, na përforco neve në rrugë të drejtë dhe në përmirësim, na kthe neve prej gjërave të atilla për të cilat do të pendohemi në Ditën e Gjykimit; na furnizo neve me furnizimin e përzgjedhjeve Tua, largoje prej neve krimin e armiqve Tu, na ruaj neve nga zjarri; gjithashtu dhe baballarët, nënat, vëllezërit dhe motrat tona! Na i bëj neve këto, pashë mëshirën Tënde, Ti që je më mëshiruesi, që fal, që mëshiron. Ti gjithçka di dhe i rreptë je, i pari dhe i fundit je, i fuqishëm dhe i mëshirshëm je ndaj të varfërve! Nuk ka tjetër përpos Teje! Të adhurojmë vetëm Ty! I qoftë shpëtimi Muhamedit (alejhis-selam), familjes së tij dhe gjithë shokëve të tij!

Falënderimi absolut qoftë për Zotin e botëve! /Fund/

*Përktheu nga arabishtja:
hfh. Ataullah Aliu*

DHËNIA E ZEQTATIT e pastron dhe e shton pasurinë

Mallrat që përfitohen përmes vjedhjes, ato të marra me dhunë, të kidnapuara, të fituara përmes kamatës, rysh-fetit, bixhozit, përmes përdorimit të ndonjë vegje muzikore, këndimit të ndonjë kënge, nga përfitimet e shitjes së alkoolit, përmes blerjes jo të lejuar, quhen mallra të ndotur (habâith). Nuk lejohet që të jepet zeqat nga mallrat e ndotur, të pistë (habâith). Sepse këto, pos që janë të ndotur, nuk bëhen as pronë e marrësit. Këto mallra duhet t'u dorëzohen pronarëve të vet; nëse këta nuk janë në jetë, atëherë duhet t'u jepet trashëgimtarëve të tyre, e nëse nuk ka asnjë trashëgimtar, duhet t'u jepet muslimanëve të tjerë, që janë të varfër dhe kanë nevojë për të

MUHAMMED IBN KUTBUDDÎN IZNÎKÎ

Argumentet për atë se dhënia e zeqatit është farz, janë ajetet kur'anore që e trajtojnë këtë çështje në detaje, ku Allahu i Madhërishëm thotë:

“Faleni namazin dhe jepni zeqatin, dhe faluni me ata që falen (bini në rukuë me ata që bien).ⁱ dhe ajeti tjetër:

“Kryeni faljen (namazin) dhe jepeni zeqatin, e çfarëdo të mirë që e përgatitni për veten tuaj, atë e gjeni tek Allahu. S'ka dyshim, Allahu përcjell çdo veprim tuajin”.ⁱⁱ

Kështu, sipas kësaj, nuk është e lejuar që dymbëdhjetë kategorive t'u

jepet zeqati:

Personit të çmendur apo të pavetëdijsëm,

Për qefinin e të vdekurit,

Për pabesimtarin - qafirin,

Të pasurve materialisht,

el-Usûl (këtu bëjnë pjesë: babai, nëna, gjyshi, gjyshja etj.),

el-Furu' (këtu bëjnë pjesë: nipat, mbestat dhe fëmijët e tyre etj.),

Për bashkëshorten,

Për robin (shërbëtorin shtëpiak),

el-Mukâtebetu - për robin që mund të lirohet me të dhënë të një sasi të hollash zotërisë së tij.

el-Mudebberetu - për robin, që ai mund të lirohet vetëm atëherë kur të vdes zotëria i tij.

Sa i përket dhënies së zeqatit për burrin e gruas, ka divergjenca dhe është më e saktë të mos i jepet.

Po ashtu, edhe nëse nuk u jepet zeqati atyre që paramendohet se është i huaj dhe se më vonë vërtetohet se është biri i tij, apo duke menduar se është musliman e më vonë del se është qafir, e nëse këtyre iu është dhënë zeqati me padijeni, atëherë ajo që është dhënë më herët nuk kthehet prapa.

Ajeti që tregon se kategoritë e atyre

që iu takon zeqati është kështu:

“Allahu caktoi obligim që lëmosha (zeqati etj.) t’ju takojnë vetëm: të varfëve (nevojtarëve), të ngratëve (që s’kanë fare), punonjësve (që e tubojnë), atyre që duhet përfituar zemrat (të dobëtëve në besim), e duhet dhënë edhe për lirim nga robëria, të mbyturve në borxhe, (luftëtarëve), në rrugën e Allahut dhe atij që ka mbetur në rrugë. Allahu e di gjendjen e robërve, punon sipas urtësisë së vet”.ⁱⁱⁱ

Sipas ajetit, duke i renditur në pika, zeqati nevojitet t’u jepet këtyre tetë kategorive:

Të varfërve (që nuk kanë mundësi as të therin një kurban)

Të ngratëve (skamnorëve)

Punonjësve

Atyre që duhet përfituar zemrat në fe (të dobëtëve në besim),

Atyre që janë të zënë rob, për lirimin e tyre nga robëria,

Atyre që janë të thelluar në borxhe,

Ata që luftojnë në rrugën e Allahut dhe,

Atij që ka mbetur në rrugë

Kush janë të varfër?

I varfër quhet ai person i cili ka pasuri më pak se të arrijë vlerën (nisabin) e kurbanit apo ka më tepër se nafakë (furnizim). Çdo punëtor që punon, pa marrë parasysh se sa e ka pagën mujore, nëse ai nuk mund t’i përballojë harxhimet familjare me to, ka të drejtë të marrë zeqat dhe pas kësaj, ai nuk e ka vaxhib dhënien e sadakatu’l-fitrit dhe therjen e kurbanit. Po ashtu, zeqatin mund ta marrë dhe mësuesi i cili e mëson fenë dhe ua mëson të tjerëve, edhe nëse e ka fitimin e garantuar për katërdhjetë vjet. Me fondin e zeqatit nuk lejohet të ndërtohet xhamia, nuk bëhet xhihad e as nuk kryhet haxhi. Po ashtu, me paratë e zeqatit nuk mund t’i blihet qefini të vdekurit. Gjithashtu, nuk i jepet zeqati fëmijës së vogël të pasanikut, nënës, baballarëve fëmijëve të tjerë, e as bashkëshortes. Më mirë dhe më e vlefshme është që zeqati t’u jepet vëllezërve (nëse kanë nevojë), nuses, dhëndrit, vjehrrës, vjehrrit, hallës, xhaxhait, dajës dhe tezes. Të varfrit (fakirit) i jepet më pak se nisabi.

E nëse ai ka fëmijë, secilit prej tyre mund t’i jepet më tepër se sa i takon (më tepër se nisabi). Nuk i jepet atij që pasurinë e shkapërderdh pa nevojë dhe atij që e harxhon në haramë. Mund t’u jepet edhe Sejjidëve^{iv}, pasi që ata tanimë nuk kanë mundësi të marrin nga ganimetet (preja e luftës).

Që zeqati të jetë farz, duhet që t’i plotësojë gjashtë kushte:

(Dhënësi) Të jetë musliman,

Të jetë i moshës madhore,

Të jetë i mençur,

Të jetë i lirë,

Që sasia e zeqatit të jetë e mjaftueshme dhe ta ketë hallall atë mall,

Që të ketë pasuri dhe borxh më të tepërt se sa që e ka të nevojshme,

[Pasi që dikush të ketë farz zeqatin, dhe këtë nuk ua jep të varfërve apo atyre që kanë borxhe, është e kotë dhe nuk ka shpërblim, por është mëkat që ky të japë sadaka, lëmoshë apo të bëjë gjëra të tjera të mira. Ngase, ky e ka farz dhënien e zeqatit dhe larjen e borxhit. Në veprën Hadîka^v dhe në Berîka^{vi} thuhet: Nuk është e lejuar që t’iu jepet zeqati apo sadakaja atyre që parandë e tyre e harxhojnë në vendet e ndaluara – haramë. Sepse, është e ndaluar t’i ndihmohet të ndaluarës.]

Dhënësit të zeqatit nuk lejohet që t’i mbetet aspak dobi-interes nga dhënia e mallit. Nëse bashkëshorti i jep zeqatin bashkëshortes apo anasjelltas, nuk mund që interesi i dhënësit të këputet krejtësisht. Kërkohet që sikurse në çdo ibadet – adhurim tjetër, ashtu edhe në zeqat të bëhet nijeti – të vendoset për të. Që për një mall të jepet zeqati, kërkohet që pasuria të jetë më e madhe se sa nevoja jetësore dhe se kjo sasi e shumë të kërkohet të arrijë vlerën e duhur (nisabin). Vlera e arit është 20 mithkal apo 96 gramë flori. Vlera e argjendit është 200 dërhemë apo 672 gramë argjend. Që të jepet zeqati për një mall, nevojitet që së pari ai mall të arrijë vlerën e nisabit dhe të qëndrojë si pasuri në pronë një vit të plotë dhe të jepet në fund të tij. Që dikush të bëjë ndonjë lajthitje për të gjetur ndonjë rrugë në mosdhënien e zeqatit (hile sher’ijje) apo të bëjë diçka para se të mbush një vit të plot, sipas imam Muhamedit, kjo vepër llogaritet mekruh – e shëmtuar. Ndërsa Imam

Ebû Jusufi është i mendimit se kjo nuk është mekruh. Sepse, kur një vepër të arrije statusin e të qenit farz, atëherë moszbatimi i saj është mëkat. Ai po ashtu ka thënë që lejohet zbatimi i asaj për të ikur nga mëkati. Kjo fetva është në bazë të thënies së imam Muhamedit.

Cila pasuri llogaritet si pasuri zeqati?

Pasuri e zeqatit quhet ajo pasuri që tepron dhe shumohet. Kjo është katërlllojëshe: Kafshët thundrake katërkëmbëshe, mashkull apo femër të përziera, apo vetëm femër, që kullosin në livadh dhe kullota^{vii}, Mallrat që merren për tregti dhe shitblerje, ari dhe argjendi, bimët apo drithërat që nxirren prej dheut. Nuk e ka farz dhënien e zeqatit ai që nëse i lëshon kullotat në livadhe vetëm ato që janë të gjinisë mashkullore, si mushkën apo gomarin. Kur të bashkohen të pjellat (viçi, qengji etj.) e devesë, lopës dhe deles, atëherë edhe këto hyjnë në llogarinë e zeqatit. Është e mundur dhe lejohet që në vend të sasisë së zeqatit, ushrit, keffaretit, sadakatu’l-fitrit të jepet kompensimi i këtyre që cekëm. Mirëpo këtë Shafiit nuk e kanë paraparë të lejuar.

Pasi që zeqati të arrije vlerën për të qenë farz dhe pasuria shkatërrohet apo humbet, atëherë dhënia e tij bie nga obligimi. Por, nëse këtë e eliminon vetë pronari, atëherë ky borxh nuk bie. Sipas kësaj, po ashtu zeqat quhet pasuria, pra, ajo që është fituar në rrugët e lejuara – hallall dhe është pronë e plotë, nga një person musliman dhe me mendje të shëndoshë, e që kjo pasuri të ketë arritur sasinë për zeqat dhe të ketë mbushur një vit të plotë dhe i shpërndahet njërit nga tetë grupeve që u takon zeqati apo disa prej tyreve mund t’u ndahet. Siç u cek, pranuesi i zeqatit duhet që të jetë musliman. Pronë e plotë quhet ajo pasuri që lejohet të përdoret dhe është i mundur përdorimi i saj. Pasuria që blihet nuk mundë të llogaritet pronë e plotë e personit, edhe pse është premtuar dhe caktuar për shitje, përdërisa t’i arrije në dorë blerësit.

Mallrat që përfitohen përmes

vjedhjes, ato të marra me dhunë, të kidnapuara, të fituara përmes kamatës, ryshfetit, bixhozit, përmes përdorimit të ndonjë vegle muzikore, këndimit të ndonjë kënge, nga përfitimet e shitjes së alkoolit, përmes blerjes jo të lejuar, quhen mallra të ndotur (habâith). Nuk lejohet që të jepet zeqat nga mallrat e ndotur, të pistë (habâith). Sepse këto, pos që janë të ndotur, nuk bëhen as pronë e marrësit. Këto mallra duhet t'u dorëzohen pronarëve të vet; nëse këta nuk janë në jetë, atëherë duhet t'u jepet trashëgimtarëve të tyre, e nëse nuk ka asnjë trashëgimtar, duhet t'u jepet muslimanëve të tjerë, që janë të varfër dhe kanë nevojë për të.

Nëse mallrat e ndotur përzihen me njëri-tjetrin apo me ato mallra të personit që janë të lejuar (hallall) dhe kjo përzierje nëse bëhet pronë e tij, kjo përsëri quhet pronë e ndotur (mulku'l-habâith). Që kjo pasuri-pronë e ndotur t'u jepet të tjerëve në përdorim, është haram dhe kjo pasuri pasi që nuk llogaritet pronë e plotë apo pronë e vërtetë, nuk lejohet që të jepet zeqat për të. Por, kjo lejohet të jepet si zeqatë vetëm atëherë kur të nxirret vlera e pasurisë së ndotur, duke e kompensuar me atë pasurinë e vet të pastër (me qëllim që malli të jetë i njëjtë), e nëse nuk gjendet malli i njëjtë, atëherë të jepet vlera e tij. Dhe, pasi që t'iu kompensohet pronarëve, ka mundësi që ky mall të jepet si zeqat dhe të përdoret. Nëse ky person që e ka përzier pasurinë e lejuar me atë të

ndotur nuk ka pasuri hallall, për t'i larë borxhet, atëherë duhet të gjejë hua diku dhe t'i paguajë borxhet. Ky person e ka të ndaluar përdorimin e këtij malli të ndotur para se ta paguajë borxhin, apo t'ua japë të tjerëve. E nëse atë e shet, atëherë blerësi këtë e ka të lejuar. Nëse nuk dihen pronarët e këtyre mallrave apo as trashëgimtarët e tyre, kur këto mallra të ndaluar janë tubuar nga persona të ndryshëm dhe janë përzier me njëri-tjetrin dhe bëhen pronë e ndotur, atëherë nevojitet që e gjithë kjo pasuri t'u dhurohet të varfërve dhe nevojtarëve muslimanë.

Nëse i varfri e kthen prapë mallin që ka marrë apo e dhuron atë, dhënësi i parë e ka të lejuar ta marrë atë.

Këtu, nuk përdoret krejtësisht i pastër as ari e as argjendi. Nëse njëra nga këto e ka gjysmën e më tepër të arit apo argjendit, atëherë jepet zeqati për to dhe dhënia llogaritet sipas rëndësisë dhe peshës që kanë ato. Nëse nga këto ka në treg dy lloje përdorimi, atëherë shikohet ai që më shumë ka sasi të pastër më tepër, e që kjo quhet sasi e mirë (xhejjid). Ajo që ka më pak sasi të pastër quhet dujuf (para me vlerë të ulët). Nëse sasia e pastër (e arit apo argjendit) është më pak se gjysma, duhet dhënë zeqati i tyre, kur ato të përdoren në tregti dhe nëse arrijnë nisabin – vlerën e arit apo argjendit të plotë.

Për prodhimet e përfituara nga toka e ujitur me ujë shiu apo lumi, për këto duhet të jepet si vlerë ushri punëtorit të kësaj në sasinë 1/10, pa marrë

parasysh se sasia është e paktë, është nga lloji i atyre pemëve apo perimeve që shpejt prishen. Punëtori legjitim i këtyre, këto i shet dhe paratë e fituara nga këto i dorëzon në arkën islame të shtetit (bejtu'l-mâl). Por, nëse ara apo vreshta ujitet me makinë, motor uji, kafshë bartëse, atëherë duhet të jepen një nga njëzet. Kërkohet që këto të jepen para se të paraqitet ndonjë nevojë blerëse tjetër. Ushri i shtetit nuk lejohet t'u falet pronarëve të vet, të lihet ashtu kot. Duhet që të jepet edhe ushri i mjalit të mbledhur nga bjeshkët apo tokat e mbjella.

Sa i përket dhimmiut^{viii}, këtij nuk i jepet zeqati, por atij i jepet sadakatu'l-fitri, keffaret apo sadaka e zakonshme. Në veprën el-Bahr^{ix} thuhet: Nëse qafiri nuk është dhimmi, e qoftë ai të jetë must'men (person që hynë nën mbrojtjen e një shteti tjetër, duke marrë leje për të hyrë aty^x), qoftë harbî (personi që nuk është vendas i shtetit islam dhe i cili ka hyrë në shtetin islam pa ndonjë leje legjitime^{xi}), nuk lejohet që këtyre t'u jepet sadakaja që është farz, as ajo vaxhib e as ajo nafîle. Është mekruh t'i jepet zeqat sa nisabi apo më tepër sa duhet një varfanjaku që nuk ka aspak borxh. Nëse i varfri ka fëmijë, lejohet dhe duhet dhënë secilit prej tyre pak më pak se sa nisabi i zeqatit.

Lejohet shitja e mallit me valutën ekzistuese që është në funksion. Fulûs – është ajo valutë që në secilën kohë ka ndryshime dhe që është ndryshe nga ari, argjendi apo ndonjë metal tjetër. Kjo, sipas zakoneve e merr vlerën e

vet. Nëse kjo para e humb vlerën në treg (el-kâsid), atëherë kjo sipas Imam Ebû Hanifes ka funksionin e shitblerjes jovalide – shitblerje që nuk llogaritet e saktë. Kurse sipas Imamejn – pra Imam Ebû Jusuf dhe Imam Muhamedit, kjo është valide dhe funksionale. Ngase duhet dhënë para që janë valide për të në bazë të asaj se sa ajo e ka vlerën e vet. Nëse merret paraja për borxh (që më vonë t'i kthehet) e kjo më vonë e humb vlerën, sipas Imam Ebû Hanifes ky duhet paguar atë sa ajo e ka pas vlerën në kohën kur e ka marrë. Sipas dy imamëve, ky duhet të paguajë parane që është në funksion po atë kohë (kur ka për ta kthyer).

Që të bëhet shitblerje me një para që nuk është valide, së pari duhet treguar atë para. Ndërsa malli që caktohet, e përcakton vlerën e saj. Pra, duhet dhënë atë para, e jo të ngjashmen. Nëse para-shkëmbyesit i jep argjend në shumën e një dërhemit, e nëse ai i thotë që gjysmën e kësaj më jep si para e gjysmën e kësaj më pak se gjysmë dërhemit – për vlerën e argjendit jo të plot, ky veprim llogaritet si akt jo i saktë dhe jovalid. Sepse, shitja e argjendit për gjysmë dërhem ndaj shitjes së një argjendi që është më i lehtë, më i paktë, kalon në kamatë. E nëse këtë argjend e kërkon, gjysmën me para valide dhe gjysmën me dërhem, me qëllim që ta marrë atë, që të dyja këto janë valide dhe akte të sakta. Një kokërr argjendi e mangët, si dhe paraja me gjysmë dërhem për një vlerë sa një argjend i plotë, por me peshë të njëjtë, atëherë mund të shitet me qëllim që të merre përsëri një kokërr argjend me peshë më të madhe se gjysmë dërhem. Kjo do të lejohet edhe pse pesha e argjendit me parane do të jenë të ndryshme, por me vlera të njëjta.

Në veprën Bedâjju's-Sanâjji^{xii} lidhur me këtë thuhet: "Malli që do të jepet për zeqat, duhet të jetë mall i tillë që të jetë nga ai lloj malli që ia vlen të jepet për zeqat e jo një gjë tjetër (kompensim). Pra, nuk është e lejuar që në vend të arit, si zeqat t'i jepen të varfrit rroba, këpucë, grurë, vaj ulliri etj".

LLOJET E MALLRAVE QË MUND TË JEPEN PËR ZEQT

Malli i zeqatit është dylojësh:

- a) **el-Ajnî** – mall që gjendet në pronë, dorë të njeriut dhe
- b) **ed-Dejnî** – mall që gjendet në dorë të tjetërkujt.

I pari mund të matet me madhësi apo sasi, volum apo asnjërin prej këtyre. Nëse nuk matet hiç, mund të jetë një kafshë që kullot apo një mjet tjetër tregtie që mund të blihet dhe shitet. Nëse malli është nga kafshët që kullosin, kur të jepet kafsha që është bërë e ditur përmes ajetit apo hadithit, atëherë mund që të jepet edhe një më mesatare nga ta. Nëse jepet ajo që është më e dobët, atëherë për të arritur mesataren e saj, pjesa tjetër mund që të plotësohet me ar apo argjend. Nëse jepet vlera e kafshës, e jo vetë kafsha, përsëri mund që të jepet vlera mesatare e saj. E nëse jepet vlera e saj më poshtë se mesatarja, atëherë, si më parë, plotësohet pjesa e mbetur me ari apo argjend. Po ashtu lejohet që të jepet një kafshë më e trash në vend të vlerës së dy deleve mesatare. Sepse, vlerësohet vlera e mallit të atyre që nuk kanë mall të kamatës.

Në mjetet shitblerëse në treg (urûd) është e caktuar me argument për dhënie zeqati një nga katërdhjetë. E nëse e jep një mall tjetër në vend të atij llojit, atëherë ai duhet ta e plotësojë atë sepse me mosdhënien e mallit

përkates, malli i dhënë do të jetë më i dobët apo mesatar. Sepse malli shitblerës (urûd) është mall që nuk matet me peshë apo madhësi, gjatësi apo gjerësi. Dallimi apo diferenca e sasisë dhe peshës në këto lloje mallrash nuk llogaritet si kamatë. P. sh. lejohet që të jepen dy rroba më mesatare në vend të një rrobe që është me kualitet më të madh. E nëse jepet një mall që nuk është nga lloji që duhet dhënë, dhe nëse e jep sasinë më pakë se sa që është farz për t'u dhënë, atëherë nevojitet që pjesën tjetër ta plotësojë.

Nëse malli i zeqatit mund të matet me madhësi apo të ngjashme me të, atëherë duhet të jepet një nga katër dhjetë prej sasisë së mallit. Nëse jep një mall tjetër për zeqat, që nuk është nga lloji i njëjtë që duhet dhënë, sipas Shejhajnëve^{xiii} (Allahu i mëshiroftë) duhet zëvendësuar sa sasia e jo sa vlera e tij. P. sh. nëse dyqind kilogramë grurë i llojit të mirë të tregut kushton dyqind dërhemë argjend, lejohet që si zëvendës të kësaj apo në vend të kësaj të jepen pesë kilogramë grurë të kualitetit të dobët. Ngjashëm me këtë mund të veprohet edhe për zeqatin e dyqind dërhemëve të argjendit kualitativ - të jepen si zeqat pesë dërhem argjend kualitativ, dhe ka mundësi që në vend të këtyre të jepen pesë dërhem më të dobët në kualitet. Kështu ndodh edhe tek premtimet dhe betimet e bëra.

Ari dhe argjendi janë vlerë e palëvizshme e caktuar.^{xiv} Këto, në këtë mënyrë janë krijuar si të tilla. Nuk përdoren që të kryejnë ndonjë nevojë të ndonjë njeriu. Por, këto janë mjet ndërmjetësues për blerjen e ndonjë gjëje. Nëse është ndonjë gjë tjetër, ajo mund të përdoret edhe si vlerë e edhe për shitblerje të çdo lloj blerjeje.

(Vijon)

Përktheu: Mr. Zymer Ramadani

ⁱ Bekare, 2/43.

ⁱⁱ Bekare, 2/110.

ⁱⁱⁱ Tewbe, 9/60.

^{iv} Pasardhësit e Hasanit – nipit të Pejgamberit a. s.

^v Abdulgânî en-Nablûsi, el-Hadîka, vëll. II, f. 635.

^{vi} El-Berîka, fq. 1369.

^{vii} Të gjitha ato kafshë që kullosin në fushë apo bjeshkë quhen "*es-Saimetu*".

^{viii} Dhimmî quhen jomuslimanët që jetojnë në shtetin islam dhe nën mbrojtjen e tij.

^{ix} Supozohet të jetë vepra el-Bahru'l-Hâik, nga Ibn Nuxhejmi.

^x Ndryshe mund ta quajmë jomuslimani që ka hyrë në shtetin islam me pasaportë.

^{xi} Ndryshe mund ta quajmë jomusliman që ka hyrë në shtetin islam kaçak dhe pa pasaportë.

^{xii} El-Kâsânî, Bedajju's-Sanâjji' Egjipt, 1328.

^{xiii} "*Shejhajni*"; Dy dijetarë të mëdhenj. Në Fikh (jurisprudencë) quhen Imam Ebû Hanive dhe Imam Ebû Jusufi.

^{xiv} Kjo në shkencën e Fikhut emërohet me emrin "*eth-Themenu*".

Teknikat mësimore të reja, bashkëkohore

Për atë që Ti mendon se përmes zbatimit të standardeve të dyfishta mund ta udhëheqish timonin e Qendrës së Shkupit, për të mirën tënde dhe qytetarëve të qytetit të Shkupit të paralajmëroj ulu TI dhe këshilli i komunës suaj dhe mendoni mirë se çka jeni duke vepruar, sepse Shkupi nuk është Beograd, në këtë qytet mbi një e treta e popullatës së përgjithshme janë mysliman dhe se në këtë qytet kanë jetuar dhe do të jetojnë myslimanët derisa të ekzistojë kjo botë, por në të ardhmen kuptohet duke i kryer obligimet fetare në xhaminë e Burmalisë.

MALLZIM ZENDELI

- HYRJE

Ndonëse në botën moderne nuk mungon shumëçka sa i takon teknikës dhe teknologjisë informative, në mesin e banorëve shtetas të Republikës së Maqedonisë në vitet e fundit në kuadër të Qeverisë së R. Maqedonisë u themelua një ministri e re, e panjohur gjatë viteve të kaluara, Ministria e Shoqërisë së Informatikës dhe Administratës. Në kuadër të kësaj ministrie u zhvillua një projekt shumë i rëndësishëm, që e përfshiu edhe Ministrinë e Arsimit

dhe Shkencës, me titullin e mirënjohur "Kompjuter për çdo fëmijë". Edhe pse në shumë shkolla u realizua ky projekt, ka ende shkolla të cilat nuk janë përfshirë totalisht ose kjo është bërë me përqindje të vogël. Ky projekt ndikoi në inovacionet e reja arsimore, si për arsimtarët, ashtu edhe për nxënësit. Është shumë mirë e njohur se një ndër kërkesat kryesore të didaktikës është edhe përgatitja mjeteve, metodave dhe formave të punës në kuadër të procesit të mësimdhënies dhe të mësimnxënies.

II - TEKNIKAT MODERNE BASHKËKOHORE PËR REALIZIMIN E ORËS MËSIMORE

Për të zhvilluar në mënyrë sa më të larmishme orën e mësimi, rol të rëndësishëm luajnë metodat dhe teknikat që përdoren për të realizuar objektivat e kërkuar. Për lëndën Etika e religjioneve përdoren teknika të larmishme si: Brainstorming, Kllaster, Diagrami i Venit, Kubimi, Shkrimi i lirë, Insert, Di, Dua të di, Nxë, Rrjeti i diskutimit, Truri i galerisë, Teknika e pyetjeve, Tryeza e rrumbullakët, Dora e fshehtë etj. ¹ Po paraqesim

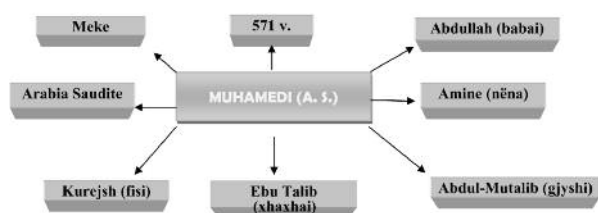
disa teknika, për të cilat mendojmë se janë të përdorshme në lëndën e Etikës së religjioneve.

1. BRAINSTORMING

Teknika “Brainstorming” ose “Stuhi e trurit” është mjaft efektive në orën e mësimet. Ajo u kërkon nxënësve të mendojnë rreth një çështjeje dhe të tregojnë gjithë çka dinë rreth saj. Ata nuk shqetësohen nëse idetë që u vijnë në mendje janë të drejta apo të gabuara. Nxënësit duhet të shkruajnë brenda kohës që mësuesi u lë në dispozicion çdo gjë që dinë rreth temës së paraqitur.

Brainstorming përdoret më tepër në fazën e evokimit të njohurive, duke bërë të mundur nxitjen e mendimit të lirë të nxënësve.

1. Modeli i Brainstorming-ut (Jeta e Muhamedit a. s.)

2. KLLASTER

Kllasteri ose “Harta e mendimeve” nxit nxënësit të mendojnë lirshëm dhe hapur rreth një çështjeje. Ata mendojnë për të krijuar lidhje mes fakteve të dhëna ose për të vendosur marrëdhënie midis pjesëve të një teme.

Shërben si një mjet i fuqishëm për fillimin e procesit të të shkruarit, sidomos për ata nxënës të cilëve iu mungon një dëshirë e tillë.

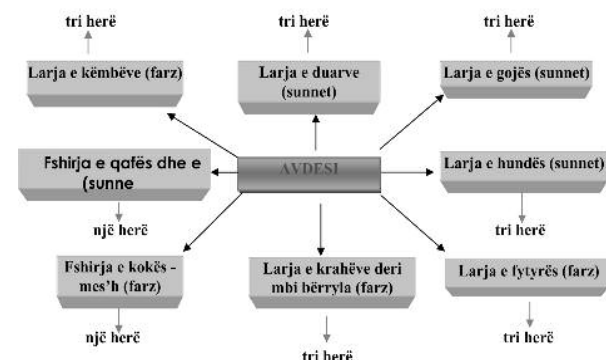
Hapat për realizimin e kllasterit janë të thjeshtë dhe të lehtë për t’u mbajtur mend:

Shkruhet një fjalë në qendër të fletës apo të dërrasë së zezë.

Rreth saj shkruhen fjalë të tjera që kanë lidhje logjike me të. Në këtë mënyrë formohet një grupim fjalësh, e cila më pas, sipas rastit, mund të vazhdojë në të tjera grupe.

Mund të quhet ndryshe një Brainstorming jolinear në grupe të vogla.

2. Modeli i Kllasterit (Marrja e avdesit)

3. DIAGRAMI I VENIT

Diagrami i Venit është një teknikë me anën e së cilës evidentohej të përbashkëtat dhe dallimet ndërmjet dy temave, personazheve apo kategorive. Dy pyetjet mbi të cilat ndërtohet diagrami i Venit janë:

Cilat janë të përbashkëtat ndërmjet...?

Cilat janë ndryshimet ndërmjet tyre?

Diagrami i Venit ndërtohet me ndërprerjen e dy a më shumë rrathëve. Mund të përdoret për të bërë kontrastimin e ideve e duke treguar njëkohësisht të përbashkëtat që ato kanë me njëra-tjetrën. Në temat mësimore janë dhënë forma të ndryshme të diagramit të Venit, në varësi të numrit të atyre që janë krahasuar.

Kjo teknikë përdoret zakonisht në tema mësimore që kanë lidhje me njëra – tjetrën, duke realizuar kështu krahasimin. Në dy anët e rrethit shënohen veçoritë e çdo subjekti, ndërsa në mesin që bashkohen dy rrathët shkruhen të përbashkëtat. Kjo teknikë synon nxitjen e mendimit logjik të nxënësve për të realizuar sa më mirë krahasimin mes dy temave mësimore. Përdorim më të mirë ka në fazën e reflektimit. Mund të zgjat 10’-15’.

3. Modeli i Diagramit të Venit (Sadakaja - Zeqati)

4. SHKRIMI I LIRË

Kjo teknikë nënkupton që nxënësit brenda një periudhe të caktuar kohore, zakonisht 5-10 minuta, të shkruajnë rreth një teme ose çështjeje pa e shpëputur dorën, pa e lexuar atë që ka shkruar, pa u shqetësuar për shkrimin ose drejtshkrimin e fjalëve dhe për ndryshimin dhe lindjen e ideve të reja. Nga kjo teknikë nxënësit përfitojnë shumë ide rreth një teme dhe, në një fazë të dytë, i rishqyrtojnë dhe vazhdojnë në atë ide që u duket më e rëndësishme. Sa për ilustrim, në lëndën e Etikës së religjioneve, në mësimin që ka të bëjë me festat islame, është e paraparë një temë apo një shkrim i lirë si aktivitet hulumtues me titull “**Roli i kurbanit në mësimin islam**”, në të cilin nxënësit brenda një minutazhe të caktuar duhet të shkruajnë diçka rreth asaj se çfarë njohurish kanë për kurbanin, historikun e tij dhe rolin e kurbanit në jetën e njerëzve. Në fund të orës arsimtari i kontrollon dhe me mundësi një nxënës e lexon se çka ka shkruar.

5. TRURI I GALERISË

Nxënësit punojnë në grupe një detyrë të ngarkuar nga mësuesi. Pasi e përfundojnë atë, e ngjitin në muret e klasës. Pas shenjes që bën mësuesi, nxënësit ngrihen dhe shëtisin nëpër punimet e njëri-tjetrit. Ato mund të bëjnë pyetje, komente, vendosin shënime në punime dhe krahasojnë punimin e tyre me punimet e të tjerëve. Në bazë të shënimeve, nxënësit do të rishqyrtojnë punimin e tyre dhe do të bëjnë plotësime e ndryshime që do t'u duken të domosdoshme. Kjo teknikë në këtë lëndë më së shumti praktikohet te mësimet që kanë të bëjnë me standardet etike dhe kodet e sjelljes së nxënësve në klasë.

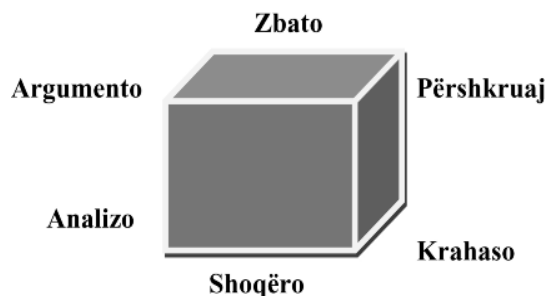
6. KUBIMI

Kjo teknikë ndihmon shqyrtimin e një teme në këndvështrime të ndryshme. Në çdo faqe të kubit shkruhen kërkesat: **përshkruaj, krahaso, shoqëro, analizo, zbato, argumento** (pro ose kundër). Në fillim paraqitet tema. Më pas nxënësit udhëzohen të mendojnë dhe:

- Të përshkruajnë,
- Të krahasojnë,
- Të rikujtojnë ndonjë ngjarje a histori,
- Të analizojnë,
- Të zbatojnë në një situatë a kontekst të ri,
- Të mbajnë një qëndrim të argumentuar.

Veprimtaria mund të organizohet në punë individuale, në çifte, ose në grup.

6. Modeli i Kubimit (Aspekti etik në mësimin islam)

Po jap disa shembuj të pyetjeve nga disa përmbajtje mësimore të pjesës tematike *"Aspekti etik në mësimin islam"*:

Përshkruaj: A i ka obliguar Islami muslimanët që të arsimohen?

Krahaso: Kush është më i mirë: Ai që sillet mirë me prindërit ose ai që i ofendon ata?

Shoqëro: Si ushqehesh në shtëpi?

Analizo: Ku është sjellja më e mirë: në xhami, në shkollë, në shtëpi, në rrugë apo në hotel?

Argumento: Çka ka thënë Muhamedi (a. s.) për punën në Islam?

III- Përfundim

Nga kjo që u tha deri më tash, jam i bindur që sado pak këto teknika mësimore dhe arsimore të reja do të jenë një ndihmesë e madhe për mësimdhënësit e lëndës së Etikës së religjioneve si dhe për lëndët tjera. Çdo gjë varet nga mësimdhënësi se si i përdor, ku i përdor dhe me çfarë strategjish i përdor. Mësimdhënësi, nxënësi dhe shkolla, si tresh didaktik, e kanë rolin e veçantë në realizimin sa më efikas të orës mësimore me teknikat e reja.

Mësimdhënëse, suksese!

¹ Doc. dr. Drajçini, Rrezarta, Metodologjia e mësimdhënies së arsimit fetar, Shkodër, 2008.

Përkrahja psikosociale e individëve që nuk testohen, por që jetojnë me “HIV”

Mbështetja psikosociale luan rol qenësor në zvogëlimin e efekteve të epidemisë përballë personave, familjeve dhe tërë shoqërisë, e në preventivën e transmissiionit të mëtejshëm të HIV-it

DR. MAHIR ISEINI

Përkrahja psikosociale e individëve që nuk testohen, por që jetojnë me “HIV”, përfaqëson segmentin esencial në sistemin mbi ngadhënjimin e efekteve që epidemia HIV/sida i shkakton te personat e prekur, familje dhe bashkësia e gjithëmbarshme definohet si përmbledhje e intervenimeve që mundësojnë individët të funksionojnë duke u ballafaquar ndonjëherë me situata tejmasë të vështira dhe probleme të shkaktuara nga HIV apo sida. Si momente të rënda lidhur me HIV/sidën janë pranimi i rezultetit pozitiv i HIV-testit, personalisht apo i ndonjë të afërmi, periudha e gjatë e jetesës me HIV, ballafaqimi me stigmë dhe diskriminim, humbje dhe pikëllim, kujdesi për fëmijët, vështirësi gjatë kujdesit për individ të sëmurë në familje, invaliditet apo vdekje e një anëtar i familjes në periudhën produktive të jetës dhe humbja e të ardhurave. Ky është proces, i cili mundëson që bashkësia të krijojë relacione konstruktive me personat që jetojnë me HIV dhe sidë, duke stimuluar përgjigje pozitive shoqërisë për epideminë.

Përkrahja psikosociale mundëson që personat dhe familjet që jetojnë me HIV të krijojnë mekanizma konstruktivë për t'u ballafaquar me problemet dhe nevojat.

Lloji dhe intensiteti i kujdesit dhe përkrahjes psikosociale, që duhet ofruar, variojnë nga rrethanat në të

cilat gjendet secila familje, por ky lloj i përkrahjes përfshin elemente psikike, shpirtërore dhe emotive. Mekanizmat mbi ofrimin e përkrahjes së tillë përfshijnë grupe për përkrahje, vullnetarë që kryejnë vizita nëpër shtëpi, poliklinika, prijës religjiozë, programe për përkujdesje shtëpiake dhe të ngjashme. Sipas kësaj, përkrahje psikosociale mund të ofrojnë personat profesionalë dhe joprofesionalë, përkatësisht të ushtruar që mund të jenë edhe anëtarë të familjes, miq, fqinjët, punëtorët shëndetësorë, psikologët, punëtorët socialë dhe anëtarë tjerë të bashkësisë.

Përkrahja psikosociale përfshin një spektër të gjerë aktiviteteve, edhe atë:

Aktivitete formale, me qëllim që të ofrojnë këshilla, kujdes psikologjik, përkrahje sociale dhe shpirtërore, si:

- Këshilla individuale, mundëson që individët që jetojnë me HIV t'i shprehin ndjenjat e tyre dhe të flasin për kujdesin dhe problemet, duke sajuar mënyra për zgjidhjen e tyre, si dhe mundësi për t'u ofruar kujdesin dhe empatinë ndaj tyre.

- Këshillim grupor, përfshin aktivitete lidhur me këshilla individuale në rrethana që mundësojnë përkrahje reciproke

nga individë të tjerë me probleme të ngjashme.

- Këshillim shpirtëror, përfshin aktivitete për lloje të ndryshme të përkrahjes shpirtërore, si: lutje, këndime, leximi i teksteve religjioze dhe të ngjashme.

Aktivitete formale mjekësore, të formuara paraprakisht për qëllime të tjera, si:

bisedë dhe kontrollim i pacientit në kushte klinike,

vizita shtëpiake dhe ofrim i këshillave për përkujdesjen e personave që jetojnë me HIV.

Aktivitete joformale, qëllimi parësor i të cilave nuk është ofrimi përkrahës psikosocial; këtu përfshin:

Përkrahjen, si ndihmë në mirëmbajtjen e shtëpisë, përgatitjen e ushqimit, përkujdesjen e fëmijëve, ndihmë në kopsht e të ngjashme,

Përkrahje emocionale, si të folurit, dhënia e këshillave, të shprehurit e impatisë dhe simpatisë.

Rëndësia e përkrahjes psikosociale për personat që jetojnë me HIV dhe sidë

Ngadhënjimi ndaj HIV-it rezultat pozitiv

Universale është marrëveshja mes

ekspertëve dhe institucioneve në botë se përkrahja psikosociale është segment integral nga mbledhja e mbajtur lidhur me HIV-testimin, i cili konkretisht nevojitet t'i mundësojë personit të ballafaqohet me rezultatin pozitiv të testit. Përkrahja e tillë emocionale dhe sociale është si plotësim i ofrimit të këshillave dhe informimit të pacientëve të sëmurë me HIV, të cilat gjithashtu janë komponentë krucialë të këshillimit gjatë testimit të HIV-it. Sipas SSSH (SZO) dhe programit të Fondit global për HIV dhe sidë, përkrahja psikosociale është një ndër dy komponentët kryesorë të këshillimit për HIV dhe sidë. E dyta është vlerësimi i rrezikshmërisë dhe plani për zvogëlimin e rrezikshmërisë SSSH-të vitit 1995.

Adoptimi që të jetohej në mënyrë pozitive me HIV

Petriti thotë se përkrahja është segment vital në përkujdesjen për personat që jetojnë me HIV, kurse përkrahja psikosociale është qëllimi primar i ndihmës së këtij lloji. Programet për përkrahjen e Petritit personave iu mundësojnë të kuptojnë se janë HIV-pozitiv, të shohin se edhe të tjerët mbijetojnë dhe jetojnë jetë të bukur me HIV. Kjo u mundëson shpresë dhe fuqi atyre personave që janë të dëshpëruar për shkak se janë HIV-pozitiv. Personat që jetojnë me HIV dhe sidë kanë nevojë për këshilla profesionale për t'u ndihmuar në jetën e tyre. Gjithashtu, është aq e rëndësishme përkrahja psikologjike dhe ajo sociale nga personat tjerë me HIV pozitiv, të cilët e dinë saktë se si ndjehen nëse u tregohet se janë pozitiv dhe se çdo ditë të jetohej me HIV. Përkrahja e tillë mund t'i ndihmojë personit HIV-pozitiv që ta kthejë vetëbesimin dhe vetërespektimin, të jetojë një jetë produktive, ta planifikojë të ardhmen dhe eventualisht ta zvogëlojë frikën nga vdekja.

Ballafaqimi me stigmën dhe diskriminimin

Izolimi i personave që janë HIV

pozitiv shpesh ndodh nga bashkëshortët, familjet, mesi punonjës, bashkësia ku veprojnë apo jetojnë, sistemi shëndetësor dhe të ngjashme. Përjetimi i diskriminimit të tillë mund të jetë shkatërrim emocional, social dhe psikik. Përkrahja psikosociale ka domethënie esenciale dhe duhet të mundësojë që të prekurit të vazhdojnë të funksionojnë në rrethin që dikur kanë qenë i sigurt, kurse tani është armiqësisht i disponuar.

Programet për HIV dhe sida në tërë botën janë orientuar në sigurimin e serviseve që do të mundësojnë kundërshtimin e diskriminimit, përkujdesin e personave të përjashtuar nga familja dhe mbrojtjen e personave që kanë qenë viktimë e HIV-it. Gjithashtu, këto programe iu ndihmojnë personave HIV-pozitiv që ta rikthejnë e mirëmbajnë vlerën dhe respektin personal në mjediset sociale dhe të mos e shkatërrojnë. Përkrahja psikosociale është pjesë e rëndësishme e programeve për përkrahje në mbrojtjen e të drejtave njerëzore të personave që jetojnë me HIV. Stigma gjithashtu është universale kur bëhet fjalë për HIV-in dhe sidën. Anëmbanë botës personat e mbajnë sekret statusin HIV të tyre, duke u trembur nga diskriminimi ose braktisja nga familjet apo bashkësia. Është paradoksale që interaksioni i bashkësisë me persona HIV-pozitiv është mënyra më efikase në luftën kundër diskriminimit dhe në promovimin e pranimit të tyre. Fuqia emocionale që programet përkrahëse Petritit mund t'i ofrojnë, shpesh ndodh që personat HIV-pozitiv t'i inkurajojnë që t'ua zbulojnë statusin e tyre me HIV-familjeve dhe të tjerëve në bashkësi.

Ballafaqimi me humbjen dhe pikëllimin

Përkrahja psikosociale mundëson që disa persona dhe familjet e tyre me sukses të tejkalojnë tutën e kontinuar të humbjes lidhur me HIV dhe sidën. Ashtu si përparon infeksioni, ashtu zvogëlohet funksionimi i personit me HIV-

pozitiv, zvogëlohet fuqia fizike, procesi mendor e me këtë edhe mundësia për plotësimin e obligimeve punonjëse ditore, kurse e humbin edhe joshjen fizike dhe seksuale. Dinamizmi familjar ndryshon kur ata bëhen të varur nga përkujdesja e dikujt. Familjet e personave të sëmurë medoemos të ballafaqohen me zvogëlimin e produktivitetit familjar dhe humbjen e të mirave materiale.

Pesha e përkujdesjes për personin e sëmurë mund t'i pamundësojë edhe të tjerët në familje të jenë produktiv, që do të thotë e zvogëlon influencën financiare. Personat e infektuar me HIV, si dhe ata që janë prekur me këtë sëmundje kanë nevojë për përkrahje psikosociale me qëllim që të ballafaqohen me humbje të tilla. Konkretisht, ata kanë nevojë për ndihmë në planifikimin e të ardhmes, duke përfshirë edhe hartimin e prokurës dhe sigurimin e kujdestarit për fëmijët e tyre. Shkurtimisht, përkujdesja psikosociale është element esencial për përkrahjen e individëve dhe familjeve në betejën e tyre të pakompromis me HIV-in dhe SIDA-n. Gjithashtu personat të cilët jetjnë me HIV, kanë nevojë për përkrahje psikosociale me qëllim që t'u ndihmojë në tejkalimin e pikëllimit nga humbja e personit të cilin e kanë të dashur. Më së shumti kjo përkrahje i takon përkrahjes shpirtërore e ofruar nga personat religjioz. Bashkësia gjithashtu mund t'i ofrojë përkrahje të rëndësishme familjes në ballafaqimin me pikëllimin dhe dhimbjen gjatë humbjes së personit HIV pozitiv.

Përkrahja e fëmijëve të prekur me HIV

Aktivitetet e orientuara në nevojat psikosociale të fëmijëve të prekur me HIV, si: edukimi, socializimi dhe arsimimi, janë komponentë vitalë për sigurimin e gjeneratave të ardhëshme të shëndosha dhe produktive. Duke e përkrahur familjen dhe bashkësinë, arrijmë që fëmijët të mos braktisen,

mospërfillen që do të thotë të mos zhvillohen në fëmijë rrugaçë, delikuentë apo kriminelë. Një ndër strategjitë për përkrahjen e fëmijëve, familjeve dhe bashkësive të prekura me HIV dhe sida, është qëndrueshmëria e kapaciteteve të tyre për ballafaqimin me problemet e tyre. Kjo përfshin aktivitetet siç janë: sigurimi i shërbimeve shëndetësore, përmirësimi i të mirave financiare dhe zgjidhja e nevojave të tyre psikosociale. Stresi i fëmijës fillon me fillimin e sëmundjes së prindit dhe këto shkaktojnë plagë emocionale dhe psirike deri kur vdes ndonjëri prej prindëve apo të dy prindët. Ata gjithmonë vuajnë nga problemet emocionale duke kuptuar se prindi do të ndërrojë jetë, ose duke vërejtë vdekjen e tij. Sëmundja afatgjatë ose vdekja e prindit shkakton pasoja të thella psirike tek fëmija, por kjo shpesh herë më pak vërehet nga problemet aktuale me të cilat ballafaqohen.

Strategjitë e shumta për ndihmë të fëmijëve të prekur me HIV, nuk përkojnë kreimin e programeve të ndara dhe të reja për këta fëmijë, por të njëjtat mund të përfshihen në aktivitetet shkollore, edukativo-shëndetësore si dhe aktivitetet tjera. Aplikohet afrimi i cili prindëve të infektuar u ndihmon që fëmijëve të tyre t'u mundësojë të shprehen normalisht për frigën që e ndjejnë. Rol plotësues në forcimin e

kapaciteteve materiale të familjeve është ofrimi i përkrahjes psikosociale dhe shpresëdhënia. Miqtë, fqinjët, familja, shoqatat e bashkësisë dhe të ngjajshme mund të kontribuojnë në qëndrueshmërinë e familjes nëpërmes vizitave periodike shtëpiake. Kjo gjithashtu mund të jetë komponentë e rëndësishme në programet për aktivitetet në teren dhe përkrahjen shtëpiake.

Ballafaqimi me sindromën e vëzhgimit profesional të punëtorët shëndetësorë dhe këshilldhënësit

Shpesh herë punëtorët shëndetësorë të cilët meren me problemin e HIV-it dhe SIDA-s, kanë nevojë për përkrahje psikosociale për shkak të vështirësive në punën që kryejnë. Stresi paraqitet jo vetëm për shkak të numrit të madhë të personave të prekur me HIV, por edhe për shkak të pamundësisë për plotësimin e nevojave të pacientëve. Punëtorët shëndetësorë të cilëve nuk u mjafton koha për këshilla dhe përkrahje si dhe nuk mund të ofrojnë ART për pacientët, ndjehen të paafte dhe më pak të vlefshëm. Nga ana tjetër çdo ditë duke u ballafaquar me përparimin e sëmundjes dhe vdekjen, punëtorët shëndetësorë psikikisht lodhen dhe janë më pak efikas si në punë poashtu edhe në jetën private.

Prandaj është e nevojshme që të sigurohet përkrahje e kontinuar psikosociale si për këshilldhënësit poashtu edhe për punëtorët shëndetësorë e cila mund të realizohet nëpërmes formimit të grupeve për përkrahjen e punëtorëve shëndetësorë, ose nëpërmes ushtrimit të tyre dhe arritjes së shkathtësive për ballafaqimin me stresin me çka do të mundësohej angazhimi i suksesshëm afatgjatë dhe profesional, e me këtë edhe ofrimi afatgjatë i ndihmës personave të cilët jetojnë me HIV.

Domethënia e përkrahja psikosociale në prevenimin e HIV-it dhe të sidës

Këshillimi dhe testimi

Përkrahja psikosociale si segment i kujdesit paliativ ka rol të fuqishëm në prevenimin e HIV-it dhe SIDA-s gjatë tërë procesit të prekur me sëmundjen. Në fillim të infeksionit kjo përkrahje është komponentë kryesore e programeve për HIV këshilla dhe testim, mbasi mundëson në individ të kuptojë dhe të ballafaqohet me rezultatin pozitiv. Rol i rëndësishëm i përkrahjes psikosociale në këtë fazë është që të nxitë transformim në relacion, si te personat me HIV-pozitiv, poashtu edhe te ata me HIV-negativ.

Grupet për përkrahje

Përkrahja psikosociale që e ofrojnë grupet për përkrahje, edhe atë personave që jetojnë me HIV, gjithashtu luan rol të rëndësishëm edhe në HIV-prevenimin. Personat që jetojnë me HIV, u mundësojnë të tjerëve që para pak kohe e kanë kuptuar statusin e tyre HIV pozitiv, të mësohen si të jetojnë me HIV dhe i inkurajojnë që ta gjejnë kuptimin e jetës. Në këtë mënyrë grupet për përkrahje mundësojnë që personat me HIV-pozitiv sëbashku të ballafaqohen me tutën, dëshprimin e izolimin dhe përfaqësojnë modele që promovojnë mënyrë pozitive të jetës, të plotësuar me shpresë dhe

qëllim edhe pse nuk dihet ardhmëria e tyre. Ky lloj i përkrahjes psikosociale u mundëson personave HIV-pozitiv, të aplikojnë ndryshime në relacione të rrezikshme.

Personat që jetojnë me HIV në aktivitete edukative

Rol i njëjtë i rëndësishëm i përkrahjes psikosociale në HIV-preventivën është shpresa dhe nxitja e personave HIV-pozitiv të marin pjesë në edukimin e popullatës. Nëse personi HIV-pozitiv është i aftë që publikisht ta tregojë statusin e tij me HIV, personat nga popullata të cilët identifikohen me te, binden se HIV i ka prekur mu ata.

Personat HIV-pozitiv sa më afër të jenë me njerëzit tjerë, aq më e madhe është bindshmëria që ata të binden se HIV i përfshin të gjithë. Paraqitja publike e personave HIV-pozitiv kontribuon në rrënimin e stigmës dhe diskriminimin në dobi të pranimit të tyre të barabartë shoqëror. Me këtë do të zvogëlohet marginalizimi i personave HIV-pozitiv dhe do ta zvogëlojë nevojën e tyre për praktikim të dhunshëm të sjelljes së rrezikshme për të mbijetuar.

Përkrahja emocionale dhe shpirtërore

Sigurimi i përkrahjes emocionale dhe shpirtërore nëpërmes vullnetarëve, personave religjioz ose këshilltarëve profesionalë, ka rol të rëndësishëm në realizimin e qëllimeve preventive. Krijimi i besimit në relacionin klient-këshillues është komponentë e domosdoshme në të gjitha intervenimet psikosociale. Këto intervenime mundësojnë që të krijohet një sistem normash, ku përparësi i kushtohet sjelljes së përkushtuar (kjo mund të sigurohet duke përdorur kondoma, postera për HIV e të ngjashme).

Ndihmë bonjakëve dhe fëmijëve të tjerë vullnerabilë

Masat psikosociale, që i ofrojnë

edukim, socializim dhe arsimim fëmijëve vullnerabilë, veçanërisht bonjakëve, kontribuojnë për prevenimin HIV në shtigje të gjata, me çka edhe e zvogëlojnë mundësinë që këta fëmijë t'i nënshtrohen marginalizimit social dhe të veprojnë rrezikshëm. Te fëmijët që kanë kushte që normalisht të rriten dhe të zhvillohen në shoqëri e të përfitojnë edukim përkatës ekziston mundësia sa më e vogël që ata në jetën e tyre të mëtejme të merren me aktivitete, të cilat sjellin rrezikshmëri të lartë të HIV-it që të mbijetojnë (si punëtorët komercialë seksualë, shitësit e drogës dhe të ngjashëm).

KONKLUZION

Përkrahja psikosociale është segment esencial në luftën kundër HIV-it dhe sidës, e cila personave që jetojnë me HIV dhe familjeve të tyre iu mundëson që të ballafaqohen me problemet dhe brengat, duke i forcuar aftësitë e tyre që t'u përgjigjen sfidave që i shkakton jetesa me HIV. Përkrahja është baza e cila personave që jetojnë me HIV iu mundëson që ta gjejnë kuptimin e tyre të jetës. Kjo ndihmon në hulumtimin e zgjidhjeve konstruktive për nevojat shëndetësore, të ushqyerit dhe nevojave të tjera, si dhe planifikimin afatgjatë të së ardhmes. Gjatë kësaj, mundësohet që bashkësia të rivendos relacione konstruktive dhe efikase me personat që jetojnë me HIV, duke krijuar një shoqëri e cila në mënyrë pozitive e jo me frikësim do të ballafaqohet me epideminë HIV. Shkurtimisht, përkrahja psikosociale luan rol qenësor në zvogëlimin e efekteve të epidemisë përballë personave, familjeve dhe tërë shoqërisë, e në preventivën e transmisionit të mëtejshëm të HIV-it.

Autori është mjek specialist i mjekësisë së përgjithshme dhe anëtar i Mekanizmit Koordinativ Nacional për HIV/sida dhe Tuberkuloz në Maqedoni (2004-maj 2010).

GRADUATES RECEIVE DIPLOMAS

Today, religion for you completed

Skopje, June 22 - In the premises of the testimony "Isa Bey Medrese" in Skopje, at the end of 2010/2011 academic school year, the central event was organized to mark the distribution of diplomas to graduates of Isa Bey Medrese and extended classes in some cities. The event was opened by reading some verses of the Quran from the Medresa student, and prof. Lutfi Nexhipi led the program.

This event was attended by Reis-ul-Ulema, H. Sulejman ef. Rexhepi,

General Secretary of the IRC, H. Afrim ef. Tahiri, director of Isa Bey Medrese, prof. Ibrahim Idrizi, mufties of the IRC Muftinies, the Dean of the Faculty of Islamic Sciences in Skopje, mr. Fahrudin Ebibi, teachers, parents and students.

Opening speech in this event was given to the director of the high school "Isa Bey Medrese" Skopje, prof. Ibrahim Idrizi, who thanked the Reis-ul-Ulema H. Sulejman ef. Rexhepi, myfties of the IRC muftinies, the Dean of FIS's, professors,

parents, students, media etc... Among other things he said: "Slowly, but step by step we put a stone in the fortress of knowledge. The 'Isa Bey Medrese' is the source of knowledge, education, perspective, and our staff is dedicated to keep in life the source Islam and the same is done with the following generation after generation.

He expressed gratitude for the success of the school students who study in the Center Medrese and in the all extended classes in the coun-

try. He recalled that the first sentence is announced "Ikra" - read, learn, study, while the latter is: "Today, you completed the religion. He also thanked the Reis-ul-Ulema for his contribution to the maintenance and operation of the centers of education, and for the entire support for the cultivation of Islamic values in Macedonia.

Reis-ul-Ulema in his speech thanked the director of Isa Beg Medrese and welcomed all mufties of the IRC, the Dean of the FIS, the professors, coordinators, parents, students, media, and all presents. Among other things, said: "Now we are before an act more weight to our story, since graduates of this new generation of medrese. We always inspiring story is that of Prophet Muhammad, which has not been completed, but continues to be current. So all this that is now facing the Muslim society is not a theoretical problem, but practical, we are not positioned where omnipotent God provided us. This is due to ignorance, which has begun to return from long time the Muslims, which is the result that today we do not present economic strength, political, military, etc... The reason for this halt is that we are removed from the fundamentals of Islam in all pores of life. Dear high school students, this means that you get proof that you are now ripe to paving the way powerful and pure Islam, so it should continue education at all levels – now we have the Faculty of Islamic Sciences in Skopje, which is free competition in Europe and I encourage you to join it. Long time ago, Xhemaludin Afgani said: 'There can not exist a society or nation, if they are not moral, there not be moral if there is no religion, and there can not be a religion if it does not understand it'."

H. Sulejman ef. Rexhepi wished them success in graduate studies, begging God Almighty, to give them healthy and bright prospects.

Finally, the Reis-ul-Ulema were scattered all degrees for Isa Beg Madresa students and extended classes.

ISLAMIC HIGH SCHOOL "ISA BEY MEDRESE"

Name, tradition and trace

Islamic School "Isa Beg Madresa" is professionally oriented school and is part in the range of secondary schools.

Central Madresa is based in Kondovo, a village in the western part of Skopje.

"Madresa Isa Beg" continues the tradition of the old Medresa with the same name, founded in XV century, with the advent of Ottomans in these lands. It is named after its founder, Isa Bey, who was the son of Ishaq Bey, Serhat-known defense muhafiz of Skopje. This madresa in the past has presented a higher education institution and recognized as the most famous school in Rumeli. The Vakuf of Isa Bey Medrese has established Library and Mosque who hold to this day his name. Isa Bey Mosque was built in 1475 and is one of the most beautiful mosques in Skopje.

Madresa has stopped working several times due to the building of Madrasa has been destroyed by wars and other disasters. For the first time has stopped in 1689 when the Austrian general Pikolomini with his army burned Skopje. Ruins of the walls of its building after the disaster, was maintained until the beginning of World War II.

With the withdrawal of Ottomans from our lands, the initiative of religious leaders and intellectuals in 1932 then rebuilt Isa Bey Medrese, so the conditions were created in 1936 to start a regular job. Simultaneously, the program was reformed, and school won her high school status. After World War II, Medresa again stopped to work for a long time, until 1979, when the Islamic Religious Community brought the decision to rebuild it again. After many obstacles, the new facility was rebuilt in the village of Kondovo in City of Skopje and in the 1984/85 began a school year and educational process.

Today's Medrese with surrounding buildings includes an area of 7000 m². Madresa complex base is divided in: school building, dormitory and restaurant.

The last two buildings are separated from the school building, but all are in a fence. Is two-storied school building. The first floor is equipped with 4 classes; the masjid for prayer five times daily prayers, organizing areas, coffee shop, scriptures and 5 administrative offices.

The second floor is equipped with 4 classrooms, teachers room, library with approximately 5,800 titles of books in several lan-

guages, activities room, cabinet and informatics lab, biology lab furnished with the proper tools, and a working office for the association of students of Madresa.

Boarding is a separate object and three-storey school, and in 2010/11 at the boarding facility is made more serious intervention in the establishment of a floor, fourth floor, respectively, which is installed in the mosque and some classroom for students. Dormitory has 50 rooms with capacity for 270 students. Besides the bedrooms, there is waiting room, where students wear their own clothes and keep their belongings in lookers. Also, the dormitory shelter is equipped with ventilation and filter for specific output, which is in possession of beds and chairs serving for exceptional cases.

Also there is an ambulance installed, which itself has three rooms, including a medical examination room, which has capacity of ten patients station.

In 2006/07, the investment of Turkish non-governmental association "TIKA" has become the regulation of dormitory of the Madrasa, in

terms of changing the doors, windows, window dressing, painting the interior of the object etc...

Also, the intervention is done on the outside of the school, where it intervened to change the roof, putting the slabs of marble in the hallways of school, etc...

In the 2007/08 school year with the help of the Ministries of Culture and Environment and the Municipality of Saraj, is also made of external regulation of Madresa, respectively Madresas' park and its trails.

In the dormitory facility more serious intervention was made in 2010/11, when was built another floor, respectively fourth floor. Also, the change is made to inventory the hall. Also, the intervention is made at the restaurant, where are changed the entire dishes of the restaurant and tables with chairs.

Given the fact that the interest of Muslims in Macedonia to be educated and trained in the Isa Bey Medrese was quite large, but the opportunities and the infrastructure capacity of Medresa can not afford all the requirements, then the Islamic Religious Community of the RM

took steps to expand the educational network of Isa Bey Medrese in other cities of Macedonia, where the need was felt to open classes permanently extended the Isa Bey Medrese. For practical implementation of this platform, the Islamic Religious Community in the territory of R. Macedonia managed to open the extended parallel:

CENTRE MADRASA 1984/85.

In Isa Bey Medrese-base learning takes place only with the male students. In the 2010/11 school year teaching 163 students attended from all the territories of Macedonia, distributed in four years, in eight classes. Curriculum implemented by 27 professors, including the director, deputy director, secretary and librarian. In the 2010/11 school year as well, in Madresa graduated the 24th generation with 32 students.

EXTENDED CLASS OF GIRLS IN TETOVO 2004/05

Extended class of girls in Tetovo, has started to work in the school

year 2004/05, and managed to successfully bring the first generation in the 2007/08 school year. This parallel in this year, respectively in 2010/11 school year, has released the fourth generation, and this year in the parallel of 166 student instruction delivered in 4 years in 8 classes. In this extended class for the girls in Tetovo curriculum is implemented by 24 professors, counting here the class coordinator and administrator.

EXTENDED CLASS OF BOYS IN STIP - 2005/06

Given the fact that in the past a little more distant in eastern Macedonia Stip was a good center of Islam, over time as attempts were from eastern Macedonia Islamic tracks disappear. Just when someone thought to erase the traces of Islam from eastern Macedonia, the Islamic Religious Community of its potential and professional personnel in Stip managed to establish a center of Islamic secondary education, respectively, to open the extended class of Isa Bey Medrese. This parallel, which began work in the 2005/06 school year, this year, respectively in the 2010/11 school year, has released its third generation of students with 16 students. Number of students who have attended in parallel in 2010/11 school year is 52 students, spread over four years and four classes. Implementation of this curriculum is made by 13 professors, calculating the class coordinator and administrator.

EXTENDED CLASS OF GIRLS IN SKOPJE - 2006/07

This parallel this year, namely 2010/11 school year, has issued the second generation of students to 24 students. In parallel to this school year have followed the teaching of a total 149 students, distributed in four years, in 6 parallel. Implementation of the curriculum is implemented through 17 teachers, including the class coordinator and administrator.

EXTENDED CLASS OF GIRLS IN GOSTIVAR - 2008/09

In the extended class of girls in Gostivar now teaches the third generation, with totally 82 students. Educational process in this parallel is realized through 17 teachers, including the coordinator and administrator of this parallel.

In Isa Bey Medrese in Skopje, the early work of the educational process, since 1984 until the actual school year 2010/2011, were registered a total of 3583 students, regular and part-time, while 1584 students have already graduated. From this number of students is a considerable number of females, totaling 496 student graduates.

2010/2011	Center	Tetovo	Stip	Skopje	Gostivar	Total
Number of students	163	166	52	149	82	612
Graduates	32	38	16	24	/	110
Number of teachers	27	24	13	17	17	98

In the context of Isa Bey Medrese, in all her classes, the asset-association functions of the Madresa students. Of the most sensational and Capital Association is that the students write for their word, which appears to the public through the student magazine called "Ikra". This journal is published twice a year, and led mainly by students, which represent their skills through the written word.

Student Association, marking important dates during the school year, whether religious or national character, also organizes other activities such as roundtable discussions, debates, quizzes knowledge, literary meetings, sports tournaments, etc...

During the four-year education Isa Beg Madresa students learn the total 29 subjects.

Since inception, the madresa teaching work with relevant professional training.

Today, 98 fulfill the curriculum of teachers in regular employment relationships.

Despite the interruption of work during its history Isa Bey Medrese has played an important role in raising the educational level of religious Muslims in these lands, providing a valuable contribution to the preparation of various personnel who engage professionally the introduction and cultivation of these values.

FACULTY OF ISLAMIC SCIENCES

Institution with high scientific standard of contemporary

Faculty of Islamic Sciences was the old need of Muslims in these areas. For such a faculty of Islamic Religious Community continuously engaged. So the high school has its believers foreseen by the Constitution. IRCM understood the imperative of time and immediately took the initiative to build the Faculty of Islamic Sciences, which will mainly serve to prepare its staff and raising awareness and pure conscience for all members of Islam. Indeed, the need for such a faculty was presented immediately after graduating the first generation of Islamic high school - Medresa "Isa Bey" in whom there was great desire to continue studies.

The first requirement, in 1990, for

obtaining the relevant opening of the Faculty of Islamic Sciences was followed by various vicissitudes. After a tiring long standing commitment to competent persons of the Islamic Religious Community, permission for opening of the Faculty of Islamic Sciences was taken in January 1995, when it officially was laid the cornerstone of this institution, on 27.02.1995, and was settled in the village Kondovo in Skopje.

Islamic Religious Community this project began in difficult times for Muslims in Macedonia. Given the economic and political circumstances in the country, it was impossible to think of this project in due colossal course. However, the

Islamic Religious Community activities focused on the construction of the building where teaching will take place. After finalizing the work on this building, the first academic year will begin work on 22.12.1997, while Dean's first brush was Reis-ul-Ulema, h. Sulejman ef. Rexhepi.

The only duty of Faculty of Islamic Science in this country was to realize the educational part of the IRC in Republic of Macedonia, in order to meet the demands and needs of the local population and beyond.

Project's of FIS in total includes a vast complex consisting of several objects with an area of 24,500 m².

The highest scientific institution meets all modern standards and is the same level with other scientific and educational institutions in Macedonia and beyond. FIS (Faculty of Islamic Science) complex consists of the following facilities: The building of the learning process, where are concentrated 12 cabinets for professors and their assistants, administrators' offices and labs, computer lab, amphitheater, library and kitchen with dining. For the implementation of the curriculum are engaged 15 teachers and 10 administrators. In this complex are also provided for students boarding, sportshalls, and smaller con-

struction, which will serve the diverse needs of students and employees of FIS.

From the academic year 2007/2008, FIS was formally accepted as an institution of higher education in Macedonia, also becomes a member of the Inter-University Conference on private and public universities in Macedonia. As far as the Bologna Declaration, wipes enters a new phase of development, namely at the stage of conception and implementation of the Bologna model scheme 4+1 +3 (Bachelor + Master + PhD).

FIS studies are organized by the European System of Credit Transfer (ECTS).

ECTS system provides academic recognition of studies, which includes information on study programs and student achievement, mutual partnership agreement with universities in the country, as well as outside-abroad, using loans as a measure of student workload, etc...

Under the European Credit Transfer in FIS taught 44 compulsory courses and 37 elective courses. The lecturers are mostly scientific titles, acquired in different universities of the world.

From the first academic year of opening the FIS, are enrolled the

total of 456 students, and by the 2010/2011 academic year graduated 128 students, of which 100 are male and 28 female. In the 2010/2011 academic year 138 students are enrolled; of them 70 are male and 68 female.

Faculty of Islamic Sciences has a mutual agreements of partnership with many universities of the country and the world. Also FIS has a cooperation in various fields with the State University of Tetovo, the Faculty of Islamic Studies in Pristina, Faculty of Islamic Studies in Novi Pazar, the Faculty of Islamic Sciences in Sarajevo, University of Vienna - Department of Islamic Teaching Studies, Univer-

sity of Sharikas in the United Arab Emirates, the University of Istanbul, Bursa, the Ulludagit, etc..

Faculty of Islamic Sciences, besides the men were also given the opportunity to study the females, represents a guarantee for a brighter and happier future for the Muslims who live in these lands for centuries, teaching and cultivate their spiritual values. Students who have graduated from this institution have a higher gain professional knowledge, thus contributing to an authentic presentation of Islam and its values and to eliminate all the contradictions and prejudices arising from his inadequate explanation.

